

Naoki Ogi

Khi con dậy thì, bạn sẽ làm gì?

Phương pháp giáo dục con tuổi dậy thì của cha mẹ Nhật

Nguyễn Thị Hương Linh dịch

 alpha books
knowledge is power

NHÀ XUẤT BẢN
PHỤ NỮ

TỦ SÁCH NHẬT DÀNH CHO PHỤ HUYNH VIỆT!

TỦ SÁCH NHẬT DÀNH CHO PHỤ HUYNH VIỆT

Giữ ấm cho bé
Yumi & Ishihara Nina

Giữ ấm cho bé sẽ mang đến cho bạn những kiến thức và kỹ năng chăm sóc con cái được tích lũy trong suốt quá trình khám chữa bệnh của tác giả - một bác sĩ khoa Nhi rất nổi tiếng của Nhật Bản.

Bớt nói "Đừng" để trẻ trưởng thành hơn
Dyano Chikara

Bớt nói "Đừng" để trẻ trưởng thành hơn hướng đến những phương thức giao tiếp tuy nhẹ nhàng nhưng hiệu quả, giúp con bạn xây dựng tinh thần tự giác trong học tập và tạo dựng những thói quen hữu ích trong cuộc sống.

Khi con dậy thì, bạn sẽ làm gì?
Naoki Ogi

Trẻ em trong tuổi dậy thì với những thay đổi tâm sinh lý phức tạp thường khiến các bậc phụ huynh phải đau đầu. Cuốn sách này sẽ mang đến cho bạn những kinh nghiệm quý báu để giao tiếp với con trong độ tuổi này.

Kỷ luật không nước mắt
Dyano Chikara

Đối với con cái, "biện pháp mạnh" không phải lúc nào cũng phát huy hiệu quả. Chính vì vậy, cuốn sách sẽ cung cấp cho bạn những cách thức và biện pháp tối ưu để đưa trẻ vào khuôn khổ một cách tử tế và hiệu quả.

10 phút kỷ diệu mỗi ngày thật chặt tình cha con
Shimizu Katsuhiko

Cuộc sống dù bận bịu đến mấy, các bậc làm cha cũng nên dành một khoảng thời gian nhất định để giao tiếp và bồi dưỡng mối quan hệ với con cái - đó là điều mà cuốn sách muốn nói với bạn.

Mẹ trẻ chăm con khỏe
Fujita Koichiro

Mẹ trẻ chăm con khỏe là một cuốn cẩm nang liệt kê đầy đủ những phương pháp truyền thống và hiện đại mà các bậc phụ huynh Nhật Bản thường áp dụng để nâng cao sức đề kháng của trẻ.

Mèo nhỏ giúp trẻ yêu thích và tự giác học
Matsunaga Nobufumi

Matsunaga Nobufumi là một nhà giáo dục rất nổi tiếng tại Nhật Bản, ông đề cao triết lý "Học là để không ngừng mở rộng kiến thức và thỏa mãn trí tò mò của chính mình." Thông qua cuốn sách, ông đã giới thiệu tới các bậc phụ huynh những phương pháp cụ thể nhằm khơi gợi sự hứng thú của con đối với kiến thức và giúp chúng tự giác hơn trong học tập.

Khi con dậy thì,
bạn sẽ làm gì?

10 DAI NO KO WO MOTSU OYA NI TSUTAETAIKOTO

Copyright © Naoki Ogi, 2014

All rights reserved.

Original Japanese edition published by PHP Institute, Inc.

This Vietnamese edition published by arrangement with PHP Institute, Inc., Tokyo
in care of Tuttle-Mori Agency, Inc., Tokyo

KHI CON DẬY THÌ, BẠN SẼ LÀM GÌ?

Bản quyền tiếng Việt © Công ty Cổ phần Sách Alpha, 2016

Không phần nào trong xuất bản phẩm này được phép sao chép hay phát hành dưới bất kỳ hình thức hoặc phương tiện nào mà không có sự cho phép trước bằng văn bản của Công ty Cổ phần Sách Alpha.

Góp ý về sách, liên hệ về bản thảo và bản dịch: publication@alphabooks.vn

Liên hệ hợp tác về nội dung số: ebook@alphabooks.vn

Liên hệ hợp tác xuất bản & truyền thông trên sách: project@alphabooks.vn

Liên hệ dịch vụ tư vấn, đại diện & giao dịch bản quyền: copyright@alphabooks.vn

Naoki Ogi

Khi con dậy thì, bạn sẽ làm gì?

Phương pháp giáo dục con tuổi dậy thì
của cha mẹ Nhật

Nguyễn Thị Hương Linh *dịch*

NHÀ XUẤT BẢN PHỤ NỮ

Lời nói đầu

Tuổi dậy thì là giai đoạn mà mỗi người trưởng thành đều trải qua, vì đó chính là lúc trẻ tách ra khỏi bố mẹ, thấy cô để trưởng thành. Trong giai đoạn ấy, bằng nguồn năng lượng đột khởi mạnh mẽ của bản thân, trẻ sẽ phát triển và hình thành tâm lý muốn tách rời khỏi sự quản lý của bố mẹ. Trẻ sẽ làm cho “cái tôi” trước đây của mình biến mất và thay vào đó là “cái tôi mới” – một con người hoàn toàn khác. Trong quá trình này, chúng bắt đầu có những hành động bất tuân để chống đối lại người lớn. Và vì thế, tuổi dậy thì còn được gọi là “tuổi nổi loạn”.

Đối với bất kỳ bậc cha mẹ nào, việc đưa con vốn ngoan ngoãn, dễ thương đột nhiên chống đối lại mình dường như là một cú sốc rất lớn, vì điều đó chẳng khác nào bị phản bội vậy. Nếu bạn đang lo lắng không biết làm thế nào thì trước hết, hãy hiểu và tự nhủ rằng “nổi loạn” là bằng chứng cho

thấy trẻ đang bước lên những bậc thang đầu tiên để trở thành người lớn. Hãy cùng trẻ trải qua tuổi dậy thì với tâm thế lạc quan, thận trọng trong nhìn nhận vấn đề, tránh cáu gắt với những hành động của chúng.

Tuy nhiên, hiện nay dấu hiệu “nổi loạn” của trẻ trong độ tuổi dậy thì dường như đã mờ nhạt dần. Rất nhiều trẻ không hề có thời kỳ “nổi loạn” mà rất nghe lời, gần gũi với bố mẹ. Việc này tưởng chừng là tốt, song trên thực tế lại là bất lợi với sự trưởng thành của trẻ. Để có thể tự lập về tinh thần, về cách nghĩ..., trẻ nhất thiết phải có giai đoạn “nổi loạn”, “bất tuân” để có thể xây dựng cho mình một thế giới riêng, một cái tôi mới. Các bậc cha mẹ cần phải quan tâm, thấu hiểu trẻ đang nghĩ gì, lý do gì khiến trẻ có những lời nói và hành vi kỳ lạ để có cách ứng xử, uốn nắn phù hợp.

Trong cuốn sách này, tác giả Naoki Ogi đề cập đến những thay đổi về cơ thể cũng như về tâm lý của tuổi dậy thì. Với kinh nghiệm nhiều năm làm giáo viên trung học, thường xuyên tiếp xúc với học sinh ở lứa tuổi dậy thì và tư vấn cho các bậc phụ huynh có con trong độ tuổi dậy thì, bản thân ông hiểu rất rõ tâm lý của lứa tuổi này, từ đó xây dựng nên những

phương pháp giáo dục mềm mỏng và hữu hiệu với trẻ. Bằng giọng văn giản dị, mộc mạc và gần gũi, cuốn sách dường như là lời tâm sự của tác giả với các bậc phụ huynh về những vấn đề nảy sinh ở trẻ, đồng thời ông chia sẻ những phương pháp giáo dục con tuổi teen đúng đắn, hiệu quả được đúc kết từ kinh nghiệm dày dặn của mình. Cuốn sách thực sự là một cuốn cẩm nang quý báu mà các bậc cha mẹ nên có để tham khảo và đồng hành cùng con trên chặng đường trưởng thành đầy gian truân phía trước.

Tháng 4 năm 2016.

CÔNG TY CỔ PHẦN SÁCH ALPHA

Mục lục

Lời nói đầu	5
-------------------	---

Chương mở đầu.

Nuôi dạy con bằng chính tấm lòng của cha mẹ	11
---	----

Chương 1

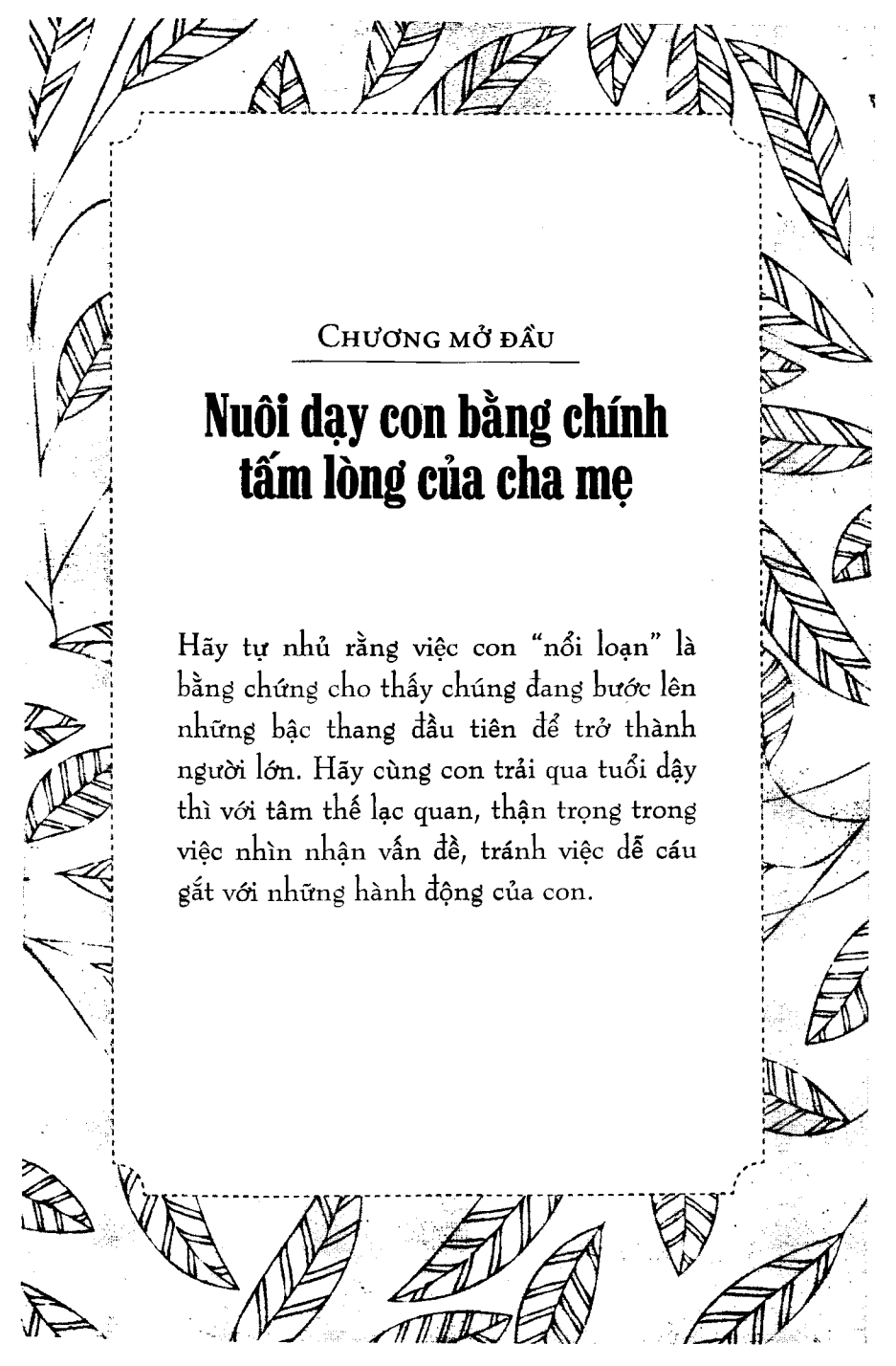
Những lo lắng thường gặp trong suy nghĩ của tuổi teen.....	21
--	----

1. Tuổi dậy thì là thời kỳ như thế nào? 22
2. Cách tiếp cận trẻ trong độ tuổi dậy thì..... 44
3. Xoay quanh thế giới của trẻ
là quan hệ với bạn bè 83
4. Vấn đề bắt nạt ở tuổi teen..... 107

Chương 2.

Cha mẹ phải xử lý như thế nào khi con có giai đoạn dậy thì khác thường?	140
---	-----

1. Dường như “thời kỳ nổi loạn” ở trẻ trong độ tuổi dậy thì đang dần biến mất..... 141
2. Làm thế nào để khơi dậy năng lượng mạnh mẽ của tuổi dậy thì? 169
3. Gia đình là chỗ dựa tinh thần cho trẻ trong độ tuổi dậy thì 199

A decorative border of stylized, hand-drawn leaves surrounds the central text area. The leaves are arranged in a circular pattern, with some pointing inwards and others outwards. They are drawn with simple black outlines and some internal hatching for texture.

CHƯƠNG MỞ ĐẦU

Nuôi dạy con bằng chính tấm lòng của cha mẹ

Hãy tự nhủ rằng việc con “nổi loạn” là bằng chứng cho thấy chúng đang bước lên những bậc thang đầu tiên để trở thành người lớn. Hãy cùng con trải qua tuổi dậy thì với tâm thế lạc quan, thận trọng trong việc nhìn nhận vấn đề, tránh việc dễ cáu gắt với những hành động của con.

Có không ít bậc cha mẹ than phiền rằng “Giáo dục con tuổi teen thực sự rất khó”.

Xung quanh tôi cũng có nhiều cha mẹ có con trong độ tuổi 10x, họ thường đến và trao đổi với tôi về những vấn đề còn vướng mắc trong việc nuôi dạy con như là: “Anh Ogi à, tôi làm như vậy có được không?” Mặc dù cha mẹ nào cũng đã từng trải qua giai đoạn dậy thì, nhưng tới khi con mình cũng bước vào giai đoạn đó, có những thay đổi về tâm lý thì họ lại tỏ ra vô cùng lúng túng và không biết phải giúp đỡ con như thế nào.

Có rất nhiều người nói với tôi rằng: “Tôi chẳng biết con tôi nó đang nghĩ gì nữa”, “Tôi bối rối lắm. Nó hay nổi giận vô cớ, hơn nữa còn đưa ra những yêu cầu rất vô lý”, “Giáo dục con thì điều quan trọng nhất là phải kiên trì. Nếu thế thì tôi thất bại rồi đúng

không?”, “Liệu rằng bây giờ tôi mới thay đổi cách giáo dục thì chúng có còn nghe theo nữa không?”

Thế nhưng, không riêng gì bố mẹ cảm thấy lo lắng mà chính những đứa trẻ cũng vậy. Bọn trẻ cũng cảm thấy mất phương hướng, bất an hay thậm chí là đau khổ trước những thay đổi của chính bản thân mình.

“**Dậy thì là giai đoạn mà bọn trẻ nhận thức được bên cạnh cái tôi vốn có còn một “cái tôi” nữa tồn tại trong tiềm thức. “Cái tôi thứ hai” này vừa là những suy nghĩ nội tâm, vừa là cái bóng phản chiếu tâm tư, tình cảm của trẻ.**”

Học sinh trung học cơ sở (THCS), trung học phổ thông (THPT) hay lứa tuổi đang trong giai đoạn dậy thì vừa phải đối mặt cái tôi mới, vừa tự hỏi “Rốt cuộc có bao nhiêu con người tồn tại trong cơ thể mình?” hay “Nên sống như thế nào đây?”.

Việc bọn trẻ luôn tỏ ra khó chịu chính là do chúng bị chi phối bởi “cái tôi thứ hai”. Từ thái độ bất mãn, ghen tị với anh chị em; hay nếu là con trai,

chúng có thể có những hành động mất kiểm soát như đập thủng vách ngăn trong phòng. Những hành động này của trẻ không nhất thiết phải có nguyên do hay nhằm vào đối tượng nhất định nào cả. Cũng có nhiều trường hợp chúng tức giận chỉ đơn giản là do chúng không thể giải quyết được một vấn đề nào đó hay chán nản trước sự bất lực của bản thân. Bọn trẻ cảm thấy khó chịu, tự đổ lỗi cho chính mình khi không thể tập trung được vì có quá ít thời gian.

“Tuổi dậy thì là giai đoạn phát triển tự nhiên ở trẻ, vì đó chính là lúc chúng tách ra khỏi bố mẹ, thấy cô để trở nên độc lập hơn. Đồng thời, đây cũng là thời kỳ trẻ sẽ hoàn toàn trưởng thành với nghị lực và ý chí phi thường.”

Trong trái tim chúng dường như có sức mạnh của một con người khác. Bằng sức mạnh đó, chúng sẽ phát triển và hình thành tâm lý muốn tách biệt khỏi sự quản lý của bố mẹ. Trẻ sẽ làm cho cái tôi trước đây của mình biến mất và thay vào đó là “cái tôi mới” – một con người hoàn toàn khác. Trong quá trình này, chúng bắt đầu có những hành động “nổi loạn”

để phản kháng lại bố mẹ và người lớn. Và vì thế, tuổi dậy thì còn được gọi là “tuổi nổi loạn”.

Đối với bất kỳ bậc cha mẹ nào, việc đứa con vốn ngoan ngoãn, dễ thương đột nhiên chống đối lại mình dường như là một cú sốc rất lớn, vì điều đó chẳng khác nào mình bị phản bội vậy.

Thế nhưng, nếu nhìn theo một cách khác thì cũng có thể hiểu rằng “nổi loạn” chính là bằng chứng cho thấy con trẻ đang bước vào giai đoạn trưởng thành để trở thành người lớn.

Cậu bé mà tôi dạy trước đây đã nêu lên suy nghĩ của mình về tuổi dậy thì trong bài tập làm văn lớp 9 như sau: “Em nghĩ con người ở độ tuổi dậy thì giống như côn trùng lột xác vậy”. Đúng vậy, sự chống đối lại bố mẹ của lứa tuổi dậy thì giống với kén tằm lột xác thành con ngài. Cũng có thể nói rằng dậy thì là giai đoạn mà mỗi người trưởng thành đều phải trải qua.

““Những câu nói kiểu như “Thôi mẹ đừng nói nữa”, “Con biết rồi mà” chính là dấu hiệu cho thấy con bạn đang bước vào giai đoạn dậy thì.””

Đây sẽ là giai đoạn vô cùng khó khăn với cả cha mẹ và con cái, bởi đó là dấu hiệu cho thấy trẻ đang từng bước phát triển từ trẻ con thành người lớn. Nhưng được nhìn thấy con mình trưởng thành hơn từng ngày chẳng phải là một điều đáng vui mừng, hạnh phúc hay sao?

Những ông bố, bà mẹ đang lo lắng không biết làm thế nào thì trước hết hãy tự-nhủ rằng việc con “nổi loạn” là bằng chứng cho thấy chúng đang bước lên những bậc thang đầu tiên để trở thành người lớn. Hãy cùng con trải qua tuổi dậy thì với tâm thế lạc quan, thận trọng trong việc nhìn nhận vấn đề, tránh việc dễ cáu gắt với những hành động của con.

Khi còn là giáo viên chủ nhiệm một lớp 7, tại cuộc họp phụ huynh tổ chức hằng tháng, tôi có hỏi các vị phụ huynh rằng: “Trong tuần vừa qua, phụ huynh nào phải nghe câu ‘Mẹ nói nhiều quá!’ từ ba lần trở lên có thể giơ tay được không?” Và khi nhìn vào số người giơ tay, tôi cũng nói đùa rằng: “Ồ, có vẻ bọn trẻ đều đã lớn cả rồi nhỉ”.

Việc con bước vào tuổi dậy thì cũng chính là bằng chứng xác thực nhất cho thấy con bạn đang trưởng thành một cách bình thường.

Trẻ không có biểu hiện nổi loạn có phải là dấu hiệu tốt?

Thế nhưng, hiện nay lại có vấn đề lớn nảy sinh xung quanh “thời kỳ nổi loạn”.

Gần đây, số trẻ vị thành niên không trải qua giai đoạn của “Tuổi dậy thì – Tuổi nổi loạn” đang ngày càng tăng lên. Có rất nhiều bậc cha mẹ cho rằng điều này là tốt nhưng tôi lại thấy lo ngại về vấn đề này.

Một trong những căn cứ khiến tôi cho rằng giai đoạn dậy thì dần mất đi là sự thay đổi đột ngột ở các em sinh viên. Ví dụ như số em sinh viên nói rằng “Em không trải qua giai đoạn dậy thì” đang tăng lên rất nhanh. Phần lớn những sinh viên đó không có hứng thú với việc tiếp tục theo đuổi, đào sâu những nghi vấn về một vấn đề bất kỳ nào đó. Họ sống khép kín và gần như không thể giao tiếp một cách gần gũi và thân mật với người khác. Hay nói cách khác, đó là do các em sinh viên không thể xây dựng “bản ngã” – cái tôi của chính mình.

Thực ra cách cha mẹ đối xử với con mình trong độ tuổi này cũng tồn tại nhiều điểm không hợp lý. Dù con mình đã trở thành sinh viên nhưng không ít phụ huynh lại thay con quyết định những việc như đăng ký tín chỉ nào, hay bắt con thi chứng chỉ mà họ

cho rằng phù hợp với chúng. Dường như họ không hề có ý định sẽ để con tự quyết định làm theo những gì bản thân chúng muốn. Chúng tôi cũng nhận được yêu cầu từ phía phụ huynh rằng trường đại học nên lắp đặt hệ thống chuông báo, kiểm tra giờ giấc của sinh viên, đồng thời phải thông báo cho họ biết nếu con họ vắng mặt ba buổi liên tiếp. Tóm lại họ luôn can thiệp quá mức đến cuộc sống của con mình.

Số thanh niên dù đã trưởng thành, đi làm nhưng thực chất không thể tự lập, vẫn luôn được cha mẹ bao bọc như vậy đang tăng lên rất nhanh. Tôi nghĩ rằng đây thực sự là một vấn đề đáng lo ngại cho xã hội sau này. Bởi vì những thanh niên này chưa trau dồi được kỹ năng đối nhân xử thế ngoài xã hội phức tạp. Như vậy, họ khó có thể suy nghĩ và hành động như một người trưởng thành thực thụ. Đương nhiên, chẳng có xã hội nào cần tới những con người như vậy. Việc một bộ phận người trẻ tuổi không trải qua thời kỳ nổi loạn thực sự là một vấn đề có thể gây ra những hậu quả rất nghiêm trọng.

Nguyên nhân dẫn đến tình trạng này không chỉ ở cách nuôi dạy con của cha mẹ mà còn do lớp trẻ bị ảnh hưởng rất nhiều từ các mạng xã hội ảo – trong đó

diễn hình là mạng LINE¹. Chúng có thể dễ dàng truy cập vào mạng xã hội bằng điện thoại thông minh.

Thông qua cuốn sách này, tôi sẽ đưa ra giải pháp cho những vấn đề đã nêu ở trên. Và bằng kinh nghiệm giảng dạy 22 năm tại các trường trung học cơ sở và trung học phổ thông, tôi muốn đồng hành cùng các bậc cha mẹ để tìm ra cách tiếp cận và vạch ra phương hướng giáo dục con trẻ đang trong độ tuổi dậy thì.

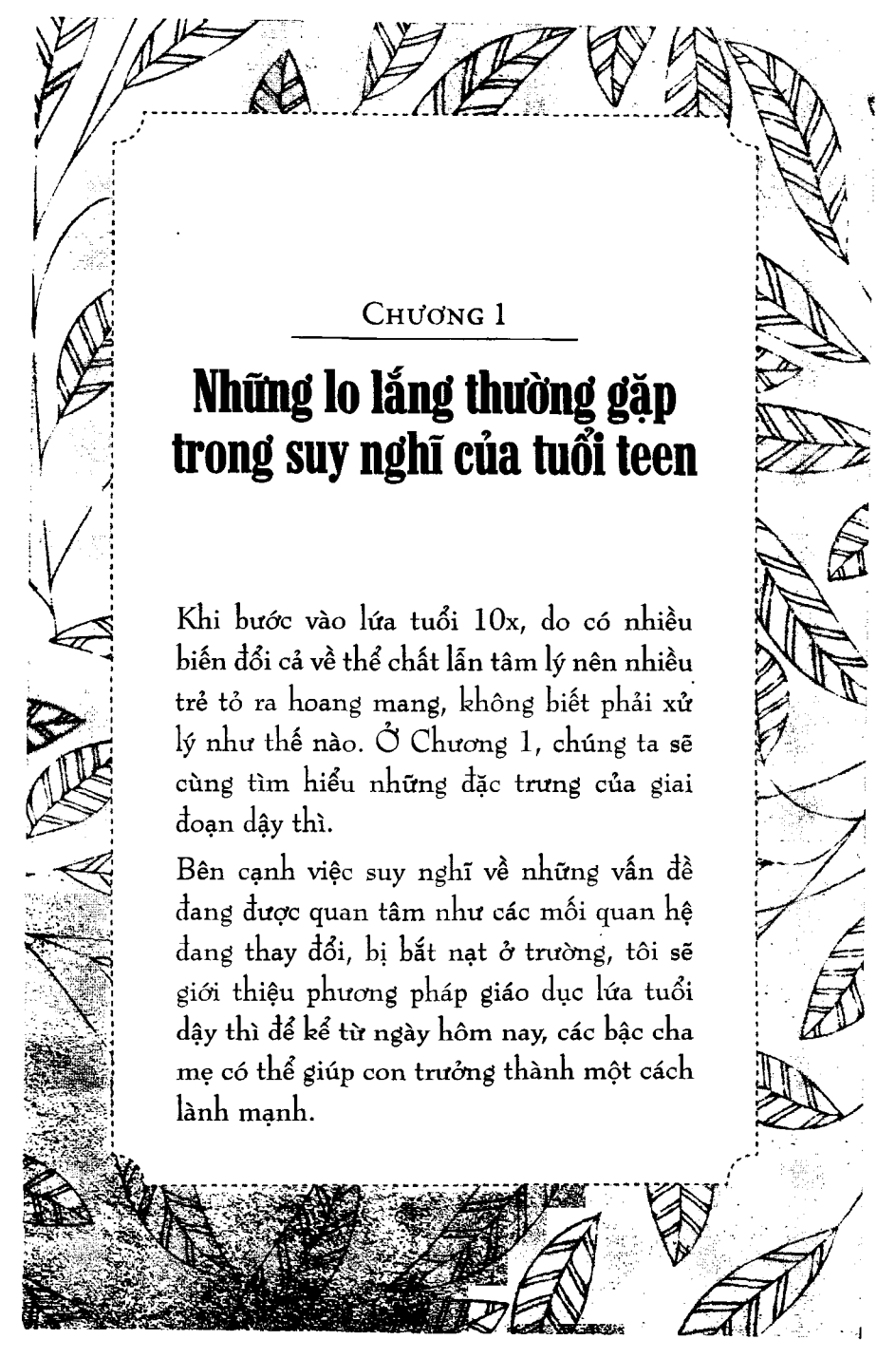
Xin được nhắc lại điều tôi đã đề cập từ trước: Việc trẻ không trải qua thời kỳ dậy thì – “nổi loạn” không phải là điều đáng mừng, mà ngược lại, đó là vấn đề đáng lo ngại.

Khi trẻ nói “Mẹ đừng nói nữa”, “Con biết rồi” thì tôi mong bạn có thể vui vẻ chấp nhận “À, con mình đến tuổi dậy thì rồi đây”.

Tôi mong rằng mỗi người cha, người mẹ sẽ luôn ở trong tâm thế sẵn sàng cùng con trưởng thành, giúp con trải qua thời kỳ dậy thì một cách vui vẻ. Có thể làm được điều đó hay không hoàn toàn phụ thuộc vào các bạn.

*– Lời nhắn gửi tới các bậc cha mẹ
có con tuổi teen của Naoki Ogi*

1. Một ứng dụng liên lạc trên điện thoại thông minh.

A decorative border of stylized, hand-drawn leaves surrounds the central text area. The leaves are arranged in a circular pattern, with some pointing inwards and others outwards. They have a simple, sketchy appearance with internal vein-like patterns.

CHƯƠNG 1

Những lo lắng thường gặp trong suy nghĩ của tuổi teen

Khi bước vào lứa tuổi 10x, do có nhiều biến đổi cả về thể chất lẫn tâm lý nên nhiều trẻ tỏ ra hoang mang, không biết phải xử lý như thế nào. Ở Chương 1, chúng ta sẽ cùng tìm hiểu những đặc trưng của giai đoạn dậy thì.

Bên cạnh việc suy nghĩ về những vấn đề đang được quan tâm như các mối quan hệ đang thay đổi, bị bắt nạt ở trường, tôi sẽ giới thiệu phương pháp giáo dục lứa tuổi dậy thì để kể từ ngày hôm nay, các bậc cha mẹ có thể giúp con trưởng thành một cách lành mạnh.

1.

TUỔI DẠY THI LÀ THỜI KỲ NHƯ THẾ NÀO?

Tẻ em trong tuổi dậy thì luôn lo lắng, dễ bị dao động bởi chúng đang phải đối diện với một cái tôi nữa đầy suy tư phức tạp. Chúng trở nên cáu bẳn, khó chịu chẳng vì lý do chính đáng nào – đây gọi là “Stress tuổi dậy thì”.

Từ trước đến nay, việc tiếp cận với lứa tuổi dậy thì vẫn luôn khó khăn.

Khi vào THCS, đột nhiên bọn trẻ thường xuyên không nghe lời, bố mẹ có nói gì cũng chỉ trả lời “Bố/mẹ nói nhiều quá”, “Con không thích”. Từ ánh mắt đến thái độ của chúng đều có dấu hiệu của sự phản kháng, hễ mở miệng ra là chúng có thể nói bố mẹ bất công. Rồi chẳng biết từ khi nào nhiều em gái cũng tập tành trang điểm và vẽ móng như người lớn.

“Bước vào tuổi dậy thì, bọn trẻ thường trở nên rất khó bảo. Đứa con dễ thương từ trước đến nay luôn ngoan ngoãn nghe lời bố mẹ dường như đã trở thành một người khác. Trong quá trình con thay đổi như vậy, có không ít người lo lắng đặt ra câu hỏi “Tôi phải làm gì với con bây giờ?””

Lứa tuổi 10x thường có thể giới nội tâm rất phức tạp. Chúng xung đột với mọi người và thậm chí xung đột với chính bản thân chúng. Trong xã hội có nhiều biến động như hiện nay, có thể ta không cảm nhận được những thay đổi của giai đoạn “nổi loạn” nhưng về cơ bản, mức độ khó khăn, phức tạp của thời kỳ này không hề thay đổi.

Chắc hẳn người cha người mẹ nào cũng đã từng trải qua giai đoạn đầy khó khăn, phức tạp của tuổi dậy thì, nhưng lại có khá nhiều người lo lắng không biết phản ứng ra sao khi tới lượt con mình gặp phải những vướng mắc trong giai đoạn này.

Tuy vậy, những thay đổi này của trẻ gắn liền với giai đoạn vô cùng quan trọng để trẻ trưởng thành.

Có thể nói dậy thì là thời kỳ rèn luyện con người trở nên độc lập. Bản thân bọn trẻ, hay chính bản thân chúng ta trước đây, phải khó khăn tranh đấu trong thế giới đầy những mâu thuẫn và xung đột do chính mình tạo ra. Chính vì vậy, từ xưa người ta đã gọi tuổi dậy thì là thời kỳ “giông bão và stress” trong cuộc đời của mỗi người.

Bọn trẻ không lý giải được những suy nghĩ của bản thân, dần dần chúng cũng không hiểu nổi chính mình nữa. Vì vậy, khi bị bố mẹ mắng “Tại sao con lại làm như thế?”, chúng sẽ phản kháng bằng những câu trả lời như “Bố/mẹ nói nhiều quá”. Đơn giản bởi vì chính bản thân bọn trẻ cũng không biết rằng tại sao chúng lại làm thế. Vì không thể hiểu được nên chúng sẽ buột miệng nói “Con biết rồi”.

Tôi đã phải liên tục hỏi con những “lời ngon ngọt” như “Con làm sao thế?”, nhưng thực sự đối với lứa tuổi dậy thì, những lời như thế chẳng có tác dụng gì cả. Kể cả khi được hỏi như vậy, chúng vẫn chẳng mở lời. Còn nếu con có trả lời, thì cùng lắm cũng chỉ là “Con chẳng sao cả” mà thôi. Dùng lời ngon ngọt cũng không được, bọn trẻ không chịu mở lòng, dường như chúng đã nhìn thấu ý định của cha

mẹ khi dùng những lời nói “ngon ngọt” ấy... Đây là điểm “khó nhằn” khi muốn tiếp cận con khi chúng đang trong độ tuổi dậy thì.

Với mỗi người cha, người mẹ có đứa con vẫn luôn nghe lời mình trong suốt mười mấy năm, đột nhiên đứa trẻ ngoan ngoãn ấy lại có thái độ chống đối lại mình, có lẽ có thể gói gọn trong một từ: “SỐC”. Hẳn là bạn sẽ vô cùng lo lắng, bất an và tự hỏi “Con mình nó làm sao vậy?”.

Tuy nhiên, khó khăn ở tuổi dậy thì là bằng chứng cho việc con bạn đang trưởng thành một cách bình thường như bao đứa trẻ khác. Đây là điều đáng mừng vì nó chứng tỏ con bạn dần tách ra khỏi sự bao bọc của cha mẹ, từng bước từng bước đi trên đôi chân của chính mình.

“Có lẽ, trước hết hãy vui mừng
với những thay đổi của con, bởi
“Cuối cùng thì con mình đã bắt đầu
bước lên những bậc thang trở thành
người lớn”.”

Nhưng chỉ vui mừng thôi là chưa đủ, bạn hãy giúp con bước đi trên những bậc thang ấy một cách an toàn, để con bạn từ một đứa trẻ trở thành một người lớn biết suy nghĩ và hành động độc lập. Để giúp bạn hiểu rõ hơn, chúng ta hãy cùng xem “Tuổi dậy thì là thời kỳ như thế nào?”.

Lứa tuổi trung học - thời kỳ “dao động” mãnh liệt nhất trong giai đoạn dậy thì

Trước hết, dậy thì là giai đoạn bắt đầu từ bao giờ, và tới khi nào thì kết thúc?

Thời điểm dậy thì của con trai và con gái có đôi chút khác biệt. Con gái bắt đầu dậy thì từ khoảng giữa năm lớp 4, còn con trai thì muộn hơn, sớm nhất là mùa hè năm lớp 5. Và thông thường giai đoạn này sẽ kết thúc khi chúng vào đại học.

Tuy nhiên, hiện nay dường như giai đoạn dậy thì đang kéo dài, có nhiều sinh viên nói với tôi rằng: “Thầy ơi, em vẫn đang dậy thì hay sao ấy”. Trong số đó, số lượng sinh viên nam chiếm phần lớn hơn nên tôi cho rằng dậy thì ở nam kéo dài hơn dậy thì ở nữ.

Dậy thì được chia làm bốn giai đoạn (ứng với các mốc tuổi) như sau:

1. Giai đoạn tiền dậy thì (từ tiểu học hay thậm chí trung học phổ thông)

Đây là thời kỳ con trai bắt đầu cao lên, còn con gái bắt đầu phát triển bầu ngực. Chúng sẽ nhận ra cơ thể mình đang thay đổi. Ở giai đoạn này, gần 60% con gái có kinh nguyệt. Bọn trẻ không muốn bố mẹ quan tâm tới việc này. Và như bạn thấy đấy, chúng sẽ dần tách xa bố mẹ – đó là do chúng không muốn bạn can thiệp vào đời sống riêng tư của chúng.

2. Giai đoạn bắt đầu dậy thì (thường ở lứa tuổi trung học cơ sở)

Xuất hiện những thay đổi rõ rệt của cơ thể, đặc biệt con trai sẽ bắt đầu vỡ giọng và có những “giấc mơ ướt”¹. Lo lắng, bất an trước những thay đổi này sẽ gây ra những dao động mãnh liệt trong trái tim trẻ. Đây cũng là giai đoạn trẻ bắt đầu kiếm tìm “cái tôi” của mình. Chúng dần không tin tưởng bố mẹ hay thầy cô, bị cuốn vào những thay đổi cả về thể chất lẫn tâm sinh lý. Bọn trẻ mắc kẹt trong sự buồn

1. Giấc mơ ướt (mộng tinh): là tình trạng xuất tinh xảy ra trong lúc ngủ ban đêm. Thực ra, mộng tinh không có gì khó hiểu hay bất thường. Hiện tượng này chứng tỏ rằng trong lúc ngủ, hệ thần kinh trung ương chỉ đạo về tình dục và một bộ phận của lớp vỏ đại não liên quan tới nó vẫn hoạt động.

chán, đau khổ, giống như chúng “không biết lối ra – lối vào ở đâu, đây là phía trên hay phía dưới, hoàn toàn lạc lối, mất phương hướng trong đường hầm tối tăm”.

3. Giai đoạn giữa dậy thì (khoảng lứa tuổi trung học phổ thông)

Lúc này các cơ quan sinh dục của trẻ đã hoàn toàn phát triển nhưng trái tim chúng vô cùng nhạy cảm với mọi việc xảy ra trong cuộc sống. Chúng yêu bản thân, nhưng đôi khi lại rơi vào bế tắc, căm ghét chính bản thân mình. Từ cách suy nghĩ mang tính cá nhân, bọn trẻ đã biết suy tư về thế giới, thể hiện ở sở thích, cũng như có những cảm nhận sâu sắc về văn học, triết học, nghệ thuật hay văn hóa.

4. Giai đoạn cuối dậy thì (khoảng sau khi tốt nghiệp trung học phổ thông (THPT))

Ở giai đoạn này, bọn trẻ sẽ nhận thức được giá trị của bản thân, tự mình tìm kiếm việc làm, kết bạn, xây dựng nên “bản sắc” – điểm đặc biệt mà chỉ bản thân chúng mới có.

Trong bốn giai đoạn nêu trên, các bậc cha mẹ cũng như con cái thường không chú ý tới giai đoạn đầu của tuổi dậy thì (độ tuổi học sinh THCS).

“Thời điểm muộn nhất mà trẻ có dấu hiệu bắt đầu dậy thì là khoảng cuối năm lớp 8. Lúc ấy, trước cuộc “viếng thăm” đột ngột của giai đoạn dậy thì, bọn trẻ trở nên bối rối. Kết quả là không khí lớp học khác hẳn so với kỳ trước, đến mức cả thầy cô giáo phụ trách lớp cũng phải ngạc nhiên trước những thay đổi ấy.”

Con gái sẽ nữ tính hơn, nhưng tỏ ra lạnh nhạt với bố mẹ, thầy cô, và dường như lúc nào cũng chán nản, thích cãi lý với người lớn. Còn con trai thì dễ bị kích động, nổi giận. Thực ra chính bản thân chúng cũng không biết tại sao mình lại hành xử như thế. Từ lời nói đến thái độ đều vô lễ, thậm chí còn có trường hợp có hành vi thái quá đến mức gây sốc cho mọi người. Dù là con mình nhưng khó mà mềm mỏng với chúng được. Trong vai trò cha mẹ, khi trẻ học THCS là lúc ta thực sự sẽ cảm nhận được “Con mình đã thay đổi rồi”.

Nỗi lo lắng, băn khoăn khi xuất hiện đặc điểm của hai giới tính

Khi trẻ đột nhiên bước vào cánh cửa của tuổi dậy thì, việc cơ thể có những thay đổi để trở thành một người trưởng thành (được gọi là đặc điểm sinh dục thứ phát) có ảnh hưởng rất lớn đến chúng.

Con gái sẽ bắt đầu xuất hiện kinh nguyệt, ngực phát triển, dần có dáng dấp của một “thiếu nữ”. Con trai sẽ đến thời kỳ vỡ giọng, mọc râu và trải nghiệm “giấc mơ ướt”. Chúng ngạc nhiên trước những thay đổi của chính cơ thể mình: “Ôi, sao mình lại thế này?”, những dấu hiệu ấy buộc chúng phải nhận thức rõ ràng về đặc điểm giới tính của bản thân.

“Nhân cơ hội này, chúng sẽ tìm kiếm và nhìn nhận lại bản thân. Chúng bắt đầu nhận ra “cái tôi trong tâm thức”. Khi bọn trẻ nhìn lại bản thân một cách toàn diện, chúng sẽ bắt đầu mâu thuẫn với chính mình. Đây chính là “Sự xuất hiện của cái tôi bên trong”.”

Khi được thầy cô giáo khuyến khích ứng cử vào ban cán sự lớp, bên cạnh “cái tôi” giơ tay “Thưa thầy, em ạ” thì có thể bọn trẻ cũng cảm nhận được đâu đó trong tiềm thức, chúng nghĩ rằng “Mình đang ghi điểm với thầy”.

Khi bản thân không có đủ dũng khí để giúp đỡ người gặp khó khăn, một con người khác trong trẻ sẽ tự đổ lỗi cho mình rằng: “Sao lại không giúp người ta chứ?” Chính việc tự khiển trách khiến bọn trẻ phát hiện ra trong bản thân chúng còn tồn tại một cá thể hèn nhát luôn muốn chối bỏ trách nhiệm.

Lờ mờ cảm nhận được mâu thuẫn ngay trong tính cách, có không ít đứa trẻ băn khoăn “Mình là người đa nhân cách à?” hay “Không lẽ mình lại là một kẻ đạo đức giả?”

Cũng có vài học sinh nữ viết thư chia sẻ với tôi về những lo lắng này. Hành động này của trẻ cho thấy chúng bị rơi vào trạng thái chán ghét bản thân đến mức khó chấp nhận. Trái tim trẻ trở nên đau đớn khi bị mắc kẹt trong cuộc tranh cãi luẩn quẩn với chính bản thân chúng.

“Trẻ em trong lứa tuổi dậy thì luôn lo lắng, dễ bị dao động bởi chúng đang

phải đối diện với một cái tôi nữa đầy suy tư phức tạp. Chúng trở nên cáu bẳn, khó chịu chẳng vì lý do chính đáng nào – đây được gọi là “Stress tuổi dậy thì.” ”

Con trai sẽ cảm thấy bứt rứt, thậm chí là nảy sinh ham muốn khi nguồn năng lượng bị dồn nén sau “giấc mơ ướt”, hoặc luôn bị chi phối bởi ý nghĩ về giới tính. Vì vậy, để giải tỏa, có một đặc điểm chung là chúng sẽ tỏ thái độ tức giận vô cùng rõ ràng. Thái độ ấy khiến người mẹ lo sợ con mình phát triển khác thường, còn thấy cô giáo thì không thể nào hiểu được tại sao học trò của mình lại có biểu hiện như thế.

Cho dù là con trai hay con gái, bản thân bọn trẻ ở lứa tuổi dậy thì cũng không thể nào hiểu được lý do vì sao mình lại cảm thấy khó chịu. Đây là một trong những lý do gây ra stress ở lứa tuổi này.

Vì không có nguyên do nào để cáu giận với mẹ, chúng sẽ phản kháng: “Mẹ đừng nói nữa”, hay thậm chí là buông ra những câu hỗn láo như “Bà già lắm điều”.

Thắc mắc về thế giới của người lớn, bắt đầu phủ nhận bản thân

Một đặc điểm nổi bật nữa của tuổi dậy thì là: Vừa xung đột với cái tôi mới xuất hiện, lại vừa muốn tìm hiểu cái tôi mới mẻ ấy.

Bọn trẻ thắc mắc về mọi thứ mà người lớn làm.

Nhưng điều này cũng dễ hiểu. Bởi đơn giản, những giá trị sống mà bố mẹ dạy bảo, kỹ năng hay quy định xã hội mà bọn trẻ được học từ trước đến nay không thể giúp chúng lý giải con người mới xuất hiện trong bản thân mình.

Vì vậy, chúng bắt đầu tò mò về mọi thứ và hình thành tâm lý phản kháng.

Bọn trẻ đưa ra những luận điệu rất vô lý: “Tại sao lại không được quên đồ? Quên đồ thì cũng chẳng chết được”, “Quy định của trường học đặt ra là để vi phạm đấy chứ. Nếu không ai vi phạm thì đặt ra quy định để làm gì?”, hay khi vi phạm quy định “Dừng lại khi đèn đỏ” thì chúng cãi lý là “Khi người ta đặt ra quy định này thì con chưa sinh ra nên con không phải làm theo”.

Nhưng không phải tự nhiên mà chúng đưa ra những lý lẽ mù quáng như vậy. Đây là lúc chúng một lần nữa xác nhận lại với bản thân “những gì bố mẹ, người lớn dạy liệu có đúng hay không?”.

“Không phải con người được bố mẹ, người lớn dạy bảo từ trước đến nay mà chính cái tôi mới xuất hiện muốn tỏ thái độ phản kháng. Bởi một khi muốn trở thành một con người mới, điều cần phải làm đó là xóa bỏ hoàn toàn cái tôi cũ.”

Không phải nói quá khi cho rằng “phủ nhận bản thân” là quá trình cần thiết và có tác dụng tích cực đến việc xây dựng tâm lý tự lập.

Giống như những tờ giấy trắng, những đứa trẻ xung đột với mọi thứ, tự làm đau mình, tranh đấu để kiếm tìm cái tôi của chính mình.

Là cha mẹ, bạn hẳn sẽ rất lo lắng khi thấy con mình như vậy. Nhưng chỉ khi trở nên “trần trụi” như vậy, chúng mới có thể từ từ khoác lên mình dáng vẻ của một người trưởng thành. Phải ném trái khó khăn, lý giải từng thứ một thì con mới có thể hoàn thiện nhân cách của mình. Chỉ bằng cách này trẻ mới có thể bước vào tuổi vị thành niên một cách vững vàng, tràn đầy sức sống.

Chú ý xây dựng lòng tự trọng cho trẻ

“**Dậy thì là thời kỳ trẻ phải đối mặt với bản ngã – cái tôi mới. Khác với bản ngã lúc năm tuổi, nó mang ý nghĩa sâu sắc hơn khi liên quan đến việc hình thành lý tưởng, nhân cách.**”

Một loại cảm xúc mới trong trẻ lớn dần lên – lòng tự trọng, hay nói cách khác, là lòng sĩ diện.

Có không ít cha mẹ, thấy cô không nhận ra điều này, họ vô tình làm tổn thương lòng tự trọng của trẻ.

Khi con phản bác mình bằng giọng điệu người lớn thì bạn sẽ phản ứng như thế nào? Đáp lại con bằng lời nói đùa “Á à, con nói với mẹ bằng cái giọng ấy à?”, hay bạn sẽ quát con “Trẻ con mà dám hỗn với mẹ thế à”? Còn nếu bị gọi là “ông già”, “bà già” thì bạn có nói “Gì cơ? Con gọi bố thế à?” không?

Trong trường hợp này, những câu như “Sao con dám vô lễ với mẹ như thế?”, “Là trẻ con mà dám cãi lại người lớn thế à?” sẽ gây tổn thương đến lòng tự trọng của trẻ.

Lòng tự trọng ở con trai tuổi teen thường cao hơn con gái.

Con gái cũng dần biết tự ái, nhưng điều làm chúng lo lắng hơn là tình bạn và áp lực từ phía những người đồng trang lứa. Con gái sẽ có xu hướng chú ý đến mối quan hệ với những người xung quanh. Đối với chúng, quan hệ bạn bè rất quan trọng nên ta dễ dàng bắt gặp hình ảnh nhóm nữ sinh trong các hoạt động tập thể hay đơn giản là cùng nhau đến nhà vệ sinh.

So với con gái, con trai coi trọng tự tôn cá nhân hơn. Cũng có thể gọi đó là sự tôn nghiêm hay sĩ diện. Đối với con trai, bị tổn thương lòng tự trọng chẳng khác nào mất đi sinh mạng. Bởi vậy, nếu bị đánh hay bắt nạt, chúng sẽ đánh trả mà không hề suy xét đến hậu quả.

Cách bảo vệ lòng tự trọng và những tâm tư sâu thẳm trong trái tim con trai giống như tình bạn giữa Nôbita và chú mèo máy Đơrêmon vậy. Trong mắt người lớn, cả về thể xác lẫn tinh thần, có lẽ chúng vẫn chỉ là trẻ con. Nhưng bạn đừng quên rằng con mình đang phải lớn lên với trái tim mỏng manh, luôn lo sợ bị tổn thương lòng tự trọng.

Vừa hỗ trợ, vừa để con tự lập trong giai đoạn dậy thì - lứa tuổi “lúc nắng lúc mưa”

Dậy thì là bước tiến đầu tiên trong quá trình trẻ tách ra khỏi bố mẹ. Chúng gọi bố mẹ là “ông già,

bà già”, sử dụng ngôn ngữ trừu tượng, cãi lời bố mẹ bằng những lý lẽ không xác thực. Bọn trẻ cho rằng nói chuyện như người lớn giống như thực hiện nghi thức “tách khỏi bố mẹ”, chính thức trở nên tự lập.

Tuy nhiên, việc nói chuyện như người lớn cũng chẳng thay đổi được sự thật chúng vẫn là trẻ con. Nào là muốn tự lập, nào là muốn tách ra khỏi sự bao bọc của bố mẹ, nhưng trên thực tế rất khó để trẻ làm được điều đó. Ở thời điểm này, bọn trẻ chỉ đang trong quá trình hoàn thiện tự lập về tinh thần, chưa thể tự lập tài chính, tự lập quan hệ xã hội, tự giải quyết những vấn đề gặp phải trong quá trình phát triển giới tính.

Không hội tụ đủ cả bốn yếu tố trên thì bọn trẻ không thể tự lập được. Điều chúng cần lúc này là tìm “nơi có thể yên tâm tin tưởng được” làm chỗ dựa để sống tự lập. Càng muốn tự lập thì lại càng có chiều hướng dựa dẫm – đây cũng là một đặc trưng nữa của tuổi dậy thì.

Nơi có thể làm chỗ dựa tốt nhất cho lứa tuổi dậy thì đang muốn tách ra khỏi thế giới của cha mẹ là bạn bè. Vì khi bản thân chúng cảm thấy lạc lõng trước thế giới rộng lớn, chỉ duy nhất bạn bè là người có thể khiến chúng thấy an tâm hơn cả.

Mặt khác, vì chưa thể hoàn toàn tự lập được, nên bọn trẻ vẫn cần phụ thuộc vào bố mẹ. Vừa mới lúc trước còn có thái độ phản kháng, ngay sau đó lại tỏ ra ngoan ngoãn, khiến cho nhiều vị phụ huynh ngạc nhiên “Thực sự không thể hiểu sao con mình nó lại trở nên như thế?”. Nhưng đây là những biểu hiện rất tự nhiên khi trẻ ở tuổi dậy thì có xu hướng tách khỏi bố mẹ để tự lập.

“ Khi tách khỏi cuộc sống vốn êm đềm, ấm cúng bên bố mẹ thì hẳn là bọn trẻ sẽ cảm thấy vô cùng bất an. Khi gặp phải rắc rối trong cuộc sống, với bạn bè, hay bị thầy cô giáo nghiêm khắc la mắng, chúng lại muốn được quay về gia đình ấm cúng, thân thuộc, an toàn bên bố mẹ. ”

Khi được bố mẹ chiều chuộng, chúng lại muốn tách ra. Trẻ em tuổi dậy thì dường như rất mâu thuẫn, vừa muốn được bố mẹ chăm lo, lại vừa muốn tự lập.

Ở giai đoạn giữa dậy thì, dù học THCS hay THPT, dù là sinh viên đại học thì khi bất an hay cô đơn, nơi duy nhất chúng có thể dựa dẫm lúc này vẫn là bố mẹ.

“Có những đứa trẻ còn chui vào
chăn của bố mẹ, thủ thủ “Con ngủ
cùng mẹ nhé”. Nếu lúc đó bạn lại nói
những câu như “Con còn bé bỏng gì
mà còn muốn ngủ cùng mẹ”, “Lớn
rồi mà con không thấy xấu hổ à?”...
thì chắc chắn sẽ làm tổn thương sâu
sắc đến lòng tự trọng của con, khiến
chúng cảm thấy mình chẳng còn nơi
nào chào đón mình nữa.”

Lúc này bạn nên đồng ý “Ừ, vào đây với mẹ”,
có thể tạo cảm giác yên tâm cho con bằng cách vỗ
lưng trẻ thật âu yếm và nói “Rồi mọi chuyện sẽ ổn
thôi mà”.

Đừng lo lắng, vì chính bạn cũng đã từng trải
qua giai đoạn đó.

Chẳng có đứa trẻ nào không có tuổi dậy thì.
Chẳng có người nào không được đặc điểm sinh dục
thứ phát “ghé thăm”. Vì chẳng có ai trở thành người
lớn mà không trải qua giai đoạn trưởng thành cả về

thể chất lẫn giới tính nên chắc chắn đứa trẻ nào cũng phải trải qua tuổi dậy thì.

Là người cha, người mẹ, các bạn cũng như vậy. Chắc chắn các bạn cũng đã phải trải qua giai đoạn dậy thì. Vậy thì tại sao khi con mình đứng trước ngưỡng cửa dậy thì, bạn lại bối rối không biết phản ứng như thế nào?

Thực ra đó cũng là điều dễ hiểu, bởi tuổi dậy thì chính là như thế. Bạn qua tuổi dậy thì để trở thành người lớn rồi đấy, nhưng khi đã trưởng thành rồi bạn lại chẳng thể nhớ được mình đã trải qua nó như thế nào. Đó là vì dậy thì là thời kỳ rèn luyện đặc biệt mang tính tâm lý.

Hầu hết mọi người đều quên đi phần ký ức từ bốn tuổi trở lại, đặc biệt số người nhớ được hoàn toàn phần ký ức từ 0-1 tuổi hầu như không có. Nguyên nhân của điều này hiện vẫn còn là bí ẩn, nhưng việc ký ức bị xóa nhòa ở trẻ là hành động thiết lập lại những ký ức cần thiết để trẻ có thể tiếp tục lớn lên và trưởng thành.

Phải chăng dậy thì cũng gần giống như hiện tượng ký ức bị xóa nhòa trẻ con? Có thể nói đây là lần mất trí nhớ thứ hai ở con người khi không muốn nghĩ tới lý do tại sao mình lại trở thành người lớn.

Mặc dù ai cũng từng trải qua tuổi dậy thì, nhưng khi con mình ở giai đoạn này với tâm lý vô cùng nhạy cảm thì cha mẹ lại bối rối “Làm thế nào bây giờ?”. Bạn lại nói với con những điều mà trước đây bạn vô cùng ghét khi phải nghe ông bà của chúng nói. Đây là một nét đặc thù của tuổi dậy thì.

Bằng chứng là có không ít giáo viên với thâm niên dạy học tới mấy chục năm vẫn không hiểu rõ về tuổi dậy thì. Vì đây là thời kỳ mà ngay đến cả người có chuyên môn cũng khó lòng mà hiểu tường tận nên việc cha mẹ không biết xử lý sao là chuyện dễ hiểu. Vậy nên, bạn hãy đồng hành cùng con trải qua tuổi dậy thì với tâm thế vững vàng và đừng lo sợ nhé.

Không bao giờ là muộn cả, chỉ cần có tình thương là mọi việc sẽ ổn

Có trẻ sẽ trải qua tuổi dậy thì nhanh chóng, nhưng cũng có trẻ sẽ phải mất một khoảng thời gian dài. Nguyên do của sự khác biệt này là gì?

Tính đến thời điểm hiện tại, có thể khẳng định chắc chắn rằng giai đoạn dậy thì của trẻ dài hay ngắn quyết định bởi tình yêu thương, sự quan tâm mà chúng nhận được. Những đứa trẻ nhận được sự quan

tâm, chăm sóc chu đáo của cha mẹ đều sớm kết thúc thời kỳ dậy thì. Giai đoạn ấy trôi qua nhanh đến mức bố mẹ cũng phải ngạc nhiên: “Nó vừa mới lơ ngơ bước vào tuổi dậy thì đây bao tố mà giờ đã thoát ra rồi à?”

Ngược lại, nếu thiếu tình thương và sự quan tâm, thời gian trẻ trải qua tuổi dậy thì sẽ lâu hơn. Trong số những học sinh mà tôi trò chuyện, có những em đến cuối năm lớp 9 vẫn luẩn quẩn trong cơn bão tuổi dậy thì, không có cách nào thoát ra. Những học sinh như vậy thường gây ra rắc rối.

“ Phải đối mặt với chính mình, trở thành một con người mới – việc này cần sự khích lệ rất lớn. Thứ có thể trở thành động lực giúp con trẻ lúc này chính là tình thương của cha mẹ.”

Hãy luôn giữ trong mình tình thương dành cho con, để khi con mất phương hướng, hãy tiếp cho con nguồn năng lượng bao la như biển sâu vô tận bằng tình thương ấy, giúp chúng một lần nữa “trở thành một con người mới”. Việc bố mẹ bồi đắp tình yêu thương cho trẻ khi chúng còn nhỏ có ý nghĩa rất quan trọng.

Nhưng không được vì thế mà bạn lại nghĩ rằng “Thế thì chắc bây giờ không được nữa rồi”. Bạn cũng không cần phải hoàn toàn phủ định: “Vậy là cách giáo dục con của mình từ trước đến nay hoàn toàn sai mất rồi”.

Tôi luôn nói rằng “Giáo dục con chẳng bao giờ là muộn cả”.

“Nếu thấy “Cách đối xử của mình với con hình như không được ổn lắm” thì từ những sai sót đó, bạn nên thay đổi cách ứng xử cho phù hợp với tâm lý của trẻ. Nhất định trái tim trẻ sẽ bị lay động khi thấy hình ảnh bạn cố gắng thay đổi bản thân vì chúng.”

Đừng hành xử để khiến trẻ nói rằng: “Dạo này mẹ làm sao ý. Mẹ toàn cáu với con thôi”. Khi trẻ cảm thấy “Bố mẹ cũng đang thay đổi vì mình kia”, tự bản thân chúng sẽ vượt qua tuổi dậy thì bằng sự cố gắng hết mình. Trẻ sẽ cho bạn thấy chúng đang trưởng thành.

2.

CÁCH TIẾP CẬN TRẺ TRONG ĐỘ TUỔI DẬY THÌ

Trái tim của người cha người mẹ nào cũng vậy, nó được “lập trình” sẵn để dành trọn vẹn tình yêu của mình cho con, cùng con đối mặt với những khó khăn mà con gặp phải, nhất là trong giai đoạn dậy thì.

Bọn trẻ sẽ phát triển thế nào là tùy theo cách bạn tiếp cận chúng

Do bọn trẻ thấy bất an trước những thay đổi của cơ thể cũng như nội tâm, trái tim chúng như bị cuốn vào vòng xoáy nước bất mãn, phản kháng lại người lớn và mọi việc xảy ra xung quanh chúng.

Căng thẳng bị dồn nén này lớn đến mức có thể chi phối bọn trẻ. Điều này có liên quan tới việc trẻ cãi lời, phản kháng bố mẹ, có hành động phản cảm hay không tuân thủ quy định. Nhưng bằng cách nào đó, năng lượng chi phối trẻ này có thể biến thành một

sức mạnh có lợi tùy theo cách tiếp cận của cha mẹ, thầy cô. Ví dụ: bạn có thể đưa ra mục tiêu rõ ràng như “Mẹ nghĩ, tại đại hội thể thao sắp tới ít nhất con có thể đứng trong top 8 đấy”.

“Không chỉ hoạt động ngoại khóa, bạn có thể đưa ra mục tiêu cũng như định hướng cụ thể ngay trong cuộc sống hằng ngày hay mục tiêu mang tính trừu tượng để giúp trẻ ở tuổi dậy thì phát triển năng lực của bản thân.”

Đặt ra mục tiêu cụ thể ở trường, chỉ rõ cho con những việc cần làm để thực hiện mục tiêu đó như “Chúng ta sẽ làm cái này trong tháng này. Còn tuần này thì làm cái kia nhé con”. Nhất định trẻ sẽ chấp nhận thử thách đó. Nếu không làm như vậy, trẻ không thể phát huy hoàn toàn sức mạnh mà chúng nắm giữ. Nếu chỉ nhìn bề ngoài, có thể bạn sẽ nghĩ vì trẻ luôn chống đối mình nên chúng không muốn bắt tay thực hiện công việc. Nhưng thực ra chẳng có đứa trẻ nào không nghĩ rằng “Mẹ đang muốn mình phát triển bản thân”. Không chỉ có khát vọng trường

thành, trong trái tim trẻ còn có một tâm hồn ngay thẳng luôn hướng về sự thật, về những việc thiện cần làm trong cuộc sống.

Bằng việc nắm bắt tâm lý này của trẻ, không làm tổn thương đến lòng tự trọng của chúng thì tự bản thân chúng sẽ bước từng bước đều đặn để trưởng thành.

Cần cùng con đối mặt với khó khăn

Trái tim của người cha người mẹ nào cũng vậy, nó được “lập trình” sẵn để dành trọn vẹn tình yêu của mình cho con, cùng con đối mặt với những khó khăn mà con gặp phải, nhất là trong giai đoạn dậy thì.

Bởi vậy, khi trẻ phải làm một việc hoàn toàn xa lạ với chúng là “phát triển bản thân”, “tìm kiếm chính mình”, tôi nghĩ bạn cũng cần cùng con đối mặt với khó khăn, tìm hướng giải quyết.

Với những đứa trẻ rơi vào tình trạng bất an khi không biết mình nên hành xử như thế nào thì lời nói, hành động của cha mẹ sẽ trở thành kim chỉ nam, chỉ cho chúng con đường cần đi. Khi con hỏi: “Mẹ nghĩ con nên làm như thế nào?” mà bạn lảng tránh bằng cách trả lời “Nếu con là người lớn thì con sẽ hiểu”, “Ai cũng lo lắng như vậy mà con”, “Nó là tình

trạng chung thời nay rồi” thì bạn đã thất bại trong việc giúp con tìm kiếm bản ngã của mình.

Hơn nữa, nếu cha mẹ áp đặt suy nghĩ về nhân sinh quan và giá trị quan của mình để bắt “Con phải làm như thế này”, hay bắt con phải làm thật tốt như ý tưởng của mình “Con phải làm tốt như thế này chứ” thì bọn trẻ sẽ cứ mãi quẩn quanh trong lo lắng mà thôi.

““ Vì vậy, khi trẻ tỏ ra lo lắng, lúng túng, bất an, bạn hãy cùng con đối diện với khó khăn. Hãy gửi tới con thông điệp “Mẹ nghĩ nên làm như thế này”, “Bố vượt qua chuyện này bằng cách đó”. Như vậy sẽ giúp con có thể tự mình tìm ra cách giải quyết những khúc mắc ấy. Những lời nói này của bố mẹ chính là nguồn động lực rất lớn để trẻ trưởng thành hơn.” ”

Bên cạnh đó, khi có cơ hội, bạn cũng nên cùng con thảo luận về các tin tức và các vấn đề xã hội.

Nếu con hỏi “Việc này nên làm như thế nào hả mẹ?” thì thay vì trả lời con “Mẹ thấy cho dù có suy nghĩ bao nhiêu cũng chẳng có cách giải quyết đâu”, “Chắc cũng không thay đổi được là bao đâu con” thì tôi nghĩ bạn nên chia sẻ với con một cách chân thành những suy nghĩ của mình “Mẹ nghĩ thế này con à”.

Và nếu trẻ có thể tiếp thu “À, ra là thế ạ! Con cũng nghĩ thế mẹ à”, “Ồ, mẹ nói rất đúng!” thì những lời khuyên của bố mẹ là gợi ý có vai trò rất quan trọng trong việc giúp con hình thành lối sống – cách nhìn nhận về cuộc sống.

Không được ngồi yên và đợi đến khi cơn bão nổi loạn qua đi

“Bây giờ con tôi đang trong thời kỳ phản kháng mạnh mẽ nhất. Vậy nên tôi đang chờ cho đến khi cơn bão này qua đi. Anh Ogi à, tôi phải chịu đựng thời kỳ này của con đến bao giờ?”

Có rất nhiều phụ huynh nói với tôi như vậy. Lúc ấy, tôi chỉ có một câu trả lời duy nhất “Nếu chị tiếp tục chờ đợi như thế, sẽ chỉ khiến cho giai đoạn dậy thì của trẻ kéo dài hơn mà thôi”.

Có thể nói, trong số những sai lầm trong cách

nuôi dạy trẻ của cha mẹ thì thái độ “ép mình chịu đựng” là sai lầm lớn nhất.

“Tôi thấy hình như giai đoạn nổi loạn của bọn trẻ gần nhà tôi chỉ kéo dài từ 1-2 năm. Vì đây là thời kỳ rất nhạy cảm nên tôi sẽ để nó trôi qua nếu không có gì đi quá giới hạn. Bởi con đang phải đối mặt với thời kỳ khó khăn nên tôi sẽ không làm gì để gây tác động hay ảnh hưởng đến con cả”. Nếu cha mẹ có thái độ dè dặt vì sợ con bị tổn thương thì rốt cuộc chỉ khiến trẻ thêm lo lắng và sống khép kín hơn mà thôi.

Có những phụ huynh tự khiến bản thân mình lo sợ, họ quyết định im lặng vì nghĩ rằng “Con mình đang trong tuổi dậy thì mà”. Nhưng chính thái độ này của bố mẹ lại khiến trẻ thấy không thoải mái, thậm chí là vô cùng bất mãn bởi chúng cảm thấy bố mẹ không muốn cùng chúng đối mặt với những khó khăn của tuổi dậy thì.

“Lòng tự trọng vừa trỗi dậy mạnh mẽ đã bị tổn thương, trẻ sẽ vô cùng tức giận, buồn chán bởi chúng nghĩ “Với bố mẹ thì mình có ra sao cũng chẳng quan

trọng". Có trường hợp trẻ sẽ tự làm đau bản thân, hay làm tổn thương bố mẹ, bạn bè. Dần dần có thể chúng sẽ vật vã chìm đắm trong đau khổ. Chính vì vậy, việc cùng trẻ đối diện với khó khăn là điều cha mẹ phải làm. ”

Thực ra khi trẻ nói những lời vô lý thì bản thân chúng cũng tự nhận thức được điều đó. Lúc đó chúng chỉ đang muốn thử xem phản ứng của bố mẹ, thấy cô ra sao. Nhiều đứa trẻ quậy phá ở trường coi những quy định mà thầy cô giáo đặt ra là không quan trọng. Vậy thì, khi thấy hành động và cách suy nghĩ của con là sai thì bạn cần giữ thái độ kiên định, nói với con rằng “Mẹ nghĩ như thế là không đúng lắm”, “Bố nghĩ thế này”.

Chỉ rõ cho con biết “Đó là việc xấu nên con không được làm”

Tuy nhiên, nguyên tắc là giữ vững lập trường nhưng cha mẹ không nên dồn ép con. Đây thực sự là một việc làm rất khó khăn, nhưng chỉ ít với những hành động vi phạm nội quy trường học, vi phạm luật

lệ, đánh nhau, những việc làm mất niềm tin, sự tin tưởng của bố mẹ... bạn cũng nên phân tích rõ cho con hiểu “đây đều là việc xấu nên con không được làm”.

Bởi làm được như vậy thì cha mẹ có thể đề ra những chuẩn mực giúp trẻ xây dựng giá trị quan của chính mình và nhìn nhận đúng đắn về đạo đức.

“Trường không cho mang cặp màu đỏ đúng không? Thế thì con không được mang đi học đâu”, “Không được đeo khuyên tai. Nếu con muốn đeo thì đợi lên đại học đi”, “Bố không thể nào tha thứ việc con khinh thường người ta như thế được”... Khi bị nói như vậy, một mặt trẻ tỏ thái độ bất mãn bằng những câu đại loại như “Tại sao như thế lại không được?”, “Bố nói nhiều quá. Để con yên.” nhưng thực ra trong thâm tâm, trẻ sẽ tự nhủ “Thực sự là không nên như vậy mà”, “Mình cũng nghĩ nên làm theo lời bố”.

Tất nhiên, trẻ sẽ không nói như vậy trước mặt bố mẹ mà chỉ khi ở trong phòng một mình, dần chìm vào giấc ngủ, chúng mới nghĩ “Chẳng còn cách nào nữa. Ngày mai phải quay lại cửa hàng đổi cặp thôi”, “Rõ ràng là nên làm như lời bố mẹ bảo rồi”.

Trong khi có những xung đột về mặt tâm lý với bố mẹ như vậy, bọn trẻ có thể hình thành ý thức chuẩn mực cho chính mình và nhìn thấy được hướng

phát triển mà chúng nên đi như bao người bình thường khác.

Còn nếu cha mẹ chỉ nhún vai chờ cho giai đoạn dậy thì của con qua đi, không thể là tấm gương mẫu mực cho con noi theo thì trẻ sẽ không định hướng được phương châm sống. Hoàn thiện bản thân, vượt qua giai đoạn dậy thì – tất cả đều khó có thể thực hiện được.

Bố mẹ càng ít gần gũi, tuổi dậy thì của con sẽ càng phát sinh nhiều khó khăn, thời kỳ “nổi loạn” cũng bị kéo dài. Hơn nữa có thể khiến cho quá trình con vượt qua tuổi dậy thì trở nên gập ghềnh, khó khăn hơn.

Ngược lại, nếu bạn cùng con chấp nhận đối diện với khó khăn thì con sẽ có thể nhanh chóng vượt qua giai đoạn dậy thì đầy phức tạp.

Áp đặt, bắt con phải làm theo ý người lớn là không tốt

Cách tuyệt đối không được làm khi muốn tiếp cận trẻ tuổi dậy thì là “Ra lệnh cho con” hay “Áp đặt con bằng lý lẽ của bố mẹ”. Nếu làm như vậy chắc chắn sẽ làm tổn thương lòng tự trọng của trẻ, khiến chúng càng muốn phản kháng lại bố mẹ.

Phần lớn trẻ sẽ nghĩ rằng “Hóa ra người lớn là thế à”. Khi bị người lớn đánh giá phiến diện “Con vẫn chỉ là trẻ con thôi”, hay bị áp đặt cách suy nghĩ thì chúng sẽ càng phản ứng mạnh mẽ, khước từ mong muốn gần gũi của bố mẹ.

Đặc biệt, giữa bố và con trai – cả hai cùng thuộc nhóm giải quyết vấn đề dựa vào lý trí – nếu xung đột xảy ra thì sẽ có khả năng trở thành cuộc tranh cãi gay gắt. Thông thường có nhiều ông bố không xem trọng ý kiến của con mà lại áp đặt lên con điều mình cho là đúng.

“Cho dù cuối cùng bạn vẫn quyết định “Việc này con phải làm thế này” thì trước tiên nên lắng nghe mọi điều trẻ nói.”

Có lẽ với bạn rất khó để làm được việc này. Vì cho dù trẻ có lập luận vô lý đến thế nào đi chăng nữa, bạn cũng phải lắng nghe con “Ừ, vậy à”. Điều này đòi hỏi bạn phải có khả năng kiềm chế, nhẫn nại. Trong một lớp mà tôi từng dạy có một học sinh nữ thuộc nhóm hay lý luận. Tôi đã ném trái cảm giác vô cùng bức mình khi cô học trò hết lần này đến lần

khác đứng lên đối chất với tôi “Em thưa thầy, không phải là như thầy nói ạ”. Thế nhưng, dù gì điều này cũng cho ta thấy rằng trẻ có lắng nghe lời người lớn nói. Bởi chỉ ít khi trẻ phản đối thì cũng chứng tỏ trẻ đang lắng nghe câu chuyện một cách rất nghiêm túc. Cứ như vậy, được bố mẹ, thầy cô lắng nghe, trẻ sẽ tự ngầm nghĩ lại những lời mình nói ra và có sự điều chỉnh phù hợp.

Còn khi đi đến kết luận “Nhưng thực ra bố mẹ nghĩ như thế nào cũng được” thì cũng có rất nhiều trẻ sẽ trả lời với vẻ rất thản nhiên rằng: “Con nghĩ cái đầu tiên mình nói là đúng đó mẹ”.

Trong giao tiếp, việc vừa nói vừa nhìn nhận lại bản thân để suy nghĩ khách quan hơn rồi có sự điều chỉnh cho phù hợp là cần thiết. Và để có thể làm được việc khó như vậy, trẻ phải trải qua giai đoạn dậy thì. Để không áp đặt lý lẽ của mình lên trẻ, trước hết xin hãy nghe câu chuyện sau đây.

Trở thành cái “gối ôm” - điểm tựa để giúp con giải tỏa bức xúc

Một sinh viên trong lớp của tôi đã tâm sự với tôi về tuổi dậy thì thời trung học của mình như sau:

“Ngày còn học THCS, em là một đứa trẻ vô

cùng quậy phá và nghịch ngợm. Có lẽ không quá lời khi nói rằng mẹ em đã phải chiến đấu với em để nuôi dạy em trưởng thành. Nhưng cho dù em có nói những lời khó nghe, hỗn láo đến đâu, mẹ em cũng không quát mắng. Cũng có lúc mẹ trầm tư, có lúc thì chỉ đáp lại những câu nói hỗn láo của em bằng những câu nói vui đùa. Mỗi lúc như vậy, nhìn thấy dáng vẻ cô đơn của mẹ, em chợt thấy mình thật vô dụng. Em chỉ còn biết lặng lẽ khóc trong phòng vì cảm động trước sự hy sinh và nhẫn nại của mẹ. Em vô cùng khâm phục và tôn trọng mẹ, vậy nên em cũng muốn bản thân mình trở thành người giống như mẹ vậy”.

Khi trẻ tỏ ra bực bội, thay vì cứ căn nhắc, lên giọng với con “Con ăn nói cái kiểu gì đấy?” thì chẳng phải là cứ giữ thái độ bình tĩnh và nhẫn nại như người mẹ đó, trở thành điểm tựa để con dựa vào thì sẽ giảm bớt căng thẳng của cả hai phía hay sao?

“Trái tim bao la, thấu hiểu của cha mẹ sẽ khiến trẻ cảm thấy an tâm hơn, bởi đó là nơi chúng có thể trú ẩn những trục trặc gặp phải trong lứa tuổi dậy thì.”

“Nói thì thế nhưng tôi không hề tự tin sẽ làm được như thế đâu”.

“Tôi nghĩ chắc chắn tôi sẽ nổi trận lôi đình nếu con tôi dám hỗn láo như vậy.”

Hắn là sẽ có người cảm thấy như vậy. Nhưng không sao cả, có bí quyết để bạn làm được việc đó đấy. Đầu tiên là “đồng cảm và chấp nhận.”

Khi trẻ than phiền “Chán quá” thì hãy đáp lại con bằng giọng nói ấm áp “Con chán à, sao vậy?”. Với tâm trạng cáu bẳn của con thì trước tiên cha mẹ cần ở bên cạnh và đồng cảm với con.

Làm như vậy thì trẻ sẽ thấy rất an lòng. Cũng có trường hợp trẻ sẽ trở về phòng và nói với lại “Bởi vì...”. Câu nói này của trẻ ẩn chứa một bí mật mà chúng không muốn nói thẳng ra, ngầm nói với mẹ rằng “Mẹ hãy cùng suy nghĩ với con.”

Về phần bố mẹ, dù là biết “Điều này đúng”, “Nên làm như thế này” thì trước hết nên có phản ứng “À thì ra là vậy”, “Mẹ cũng không nghĩ được đến như vậy con à”, “Con có ý tưởng rất thú vị đấy”. Sau đó cùng con suy nghĩ “Vậy lúc đó mẹ con mình nên làm gì?”, “Nếu vậy thử nói như thế này được không?”

Hoặc trong trường hợp bạn không thể đưa ra câu trả lời thì có thể chỉ cần cho con thấy bạn rất khâm

phục chúng bằng những câu đại loại như: “Đây là lần đầu tiên mẹ biết đến ý tưởng tuyệt vời như thế. Con giỏi thật đấy, con trai của mẹ.”

Như vậy, nếu cha mẹ có thể khen ngợi con, hoàn toàn trở thành người đồng hành cùng con thì trẻ sẽ tự đào sâu suy nghĩ, đồng thời có thể nâng cao năng lực phán đoán về mọi việc xảy ra trong cuộc sống.

Không được áp đặt suy nghĩ của người lớn lên con trẻ

Thế hệ 10x chẳng còn là trẻ con, nhưng cũng chưa phải là người lớn. Đó là lứa tuổi trong trạng thái treo lơ lửng giữa ranh giới trẻ con-người lớn. Vì trẻ đang trong giai đoạn trở thành người lớn nên chắc chắn sẽ có lúc chúng hành động và nói năng như người lớn. Cách suy nghĩ, quan tâm của trẻ sẽ hoàn toàn hướng về cái tôi của mình.

Việc “điều khiển” những đứa trẻ như vậy đương nhiên là điều nên tránh. Bởi đơn giản, chẳng ai có quyền cướp đi sự tự do trưởng thành của người khác. Dù sao tôi cũng mong bạn đừng quên đây là giai đoạn trẻ “Giống như người lớn nhưng thực ra vẫn là trẻ con”.

Khi bạn than phiền với trẻ về công ty, công việc của mình giống như đang nói chuyện với đồng

nghiệp, chỉ ra những mâu thuẫn trong cuộc sống mà bạn gặp phải như “Rốt cuộc, trong cuộc sống chẳng có gì tốt đẹp được như thế đâu”, hay “Thằng đấy lên chức được là nhờ mánh khỏe, ô dù cả thôi”... Việc này là hoàn toàn không tốt bởi chúng gieo rắc cho trẻ ý nghĩ bi quan về cuộc sống.

Tại sao ư? Đó là vì trẻ đang sống để hướng về tương lai, nhìn đời bằng con mắt màu hồng. Hơn ai hết, trẻ đang mong chờ để trở thành người lớn. Nếu lúc này, bạn lại khiến trẻ mất đi hy vọng về thế giới của người lớn thì chẳng phải sẽ rất tội nghiệp chúng hay sao.

Những lời nói ấy của bạn có thể khiến trẻ có cái nhìn bi quan về tương lai, gieo rắc trong trẻ ý nghĩ tuyệt vọng, muốn từ bỏ giấc mơ, hy vọng bởi “Dù có cố gắng thế nào thì cũng chẳng có kết quả tốt đâu”.

Nói cho con biết cảm giác cũng như vấn đề của người lớn là quan trọng, nhưng bạn cũng phải cân nhắc kỹ lưỡng về cách truyền đạt cho chúng.

“Tôi mong rằng sẽ không có cha mẹ nào nói “Cuộc sống không hề đơn giản. Con cứ nhìn bố mẹ thì biết”. Hãy để trẻ

có suy nghĩ tích cực, có ước mơ về tương lai bởi “Dù cho trong cuộc sống sẽ lúc mọi việc không được suôn sẻ nhưng mẹ mong con sẽ có thể làm gì đó để vượt qua những khó khăn ấy”. ”

Nói “giữ khoảng cách với con” không phải chỉ đơn thuần nói về khoảng cách

Có cha mẹ nói rằng “Trẻ phải hoàn toàn chịu trách nhiệm cho những hành động của mình”. Tức là, bố mẹ coi trọng sự tôn nghiêm của con và không làm tổn thương lòng tự trọng của trẻ. Trong đó điều đặc biệt quan trọng là phải tôn trọng ý kiến của trẻ, để trẻ biết chịu trách nhiệm với việc mình làm.

Thế nhưng, việc để cho trẻ chịu trách nhiệm với hành động của mình cũng có khả năng khiến trẻ sẽ bị chi phối bởi cách suy nghĩ của tuổi dậy thì và có hướng giải quyết lệch lạc. Thậm chí có trường hợp cha mẹ nghĩ “Để con tự chịu trách nhiệm” là để mặc con tự trưởng thành, tự bước đi trên đường đời đầy chông gai.

Thực ra, với tuổi dậy thì mà suy nghĩ của trẻ còn non nớt, rất khó để lúc nào bạn cũng ở bên cạnh kèm

cặp con, nhưng hoàn toàn bỏ mặc con, không quan tâm tới con cũng không được. Việc để mặc con như vậy làm trẻ không còn bức tường bảo vệ là bố mẹ, có thể khiến trẻ sa lầy vào vũng bùn lo âu của lứa tuổi dậy thì.

Có thể nói để cho trẻ ở tuổi dậy thì tự lập là vấn đề mấu chốt, nhưng việc cha mẹ giữ khoảng cách với con cả về khoảng cách địa lý lẫn tâm hồn thì không được gọi là “giữ khoảng cách”. Khi trẻ nói “Mẹ ơi, mai mẹ làm cơm hộp để con mang tới đại hội thể thao được không?” mà bạn lại trả lời “Sao, ngày mai hả con?” thì sẽ làm trẻ nghĩ ngợi. Bởi nếu bạn nói như vậy chứng tỏ bạn chưa quan tâm đúng mực đến con mình. Lúc này, điều quan trọng là cha mẹ cần nhấn nhủ tới con “Mẹ rất muốn tới xem con thi đấu”, “Con sẽ thi ở hạng mục nào?”.

Khi cố gắng giữ khoảng cách với con để trẻ tự đứng trên đôi chân của mình, có cha mẹ lại hiểu nhầm, trở nên vô tâm với con thì con sẽ mất đi chỗ dựa quan trọng để có thể trở nên tự lập.

“Cần nhấn mạnh rằng, cha mẹ cần phải vừa quan tâm con, vừa giữ khoảng cách với con. Hơn nữa, cha

mẹ cũng nên trở thành người ủng hộ
những quyết định của trẻ. ”

Khi con tâm sự với bạn “Con đang phân vân không biết là nên rời khỏi câu lạc bộ vào tháng 6 hay là đợi kết thúc mùa hè mẹ à” thì bạn không được tỏ thái độ thờ ơ để mặc trẻ tự quyết định: “Con hãy tự suy nghĩ và đưa ra quyết định”. Bạn hãy trở thành người mẹ chỉ cho con hướng giải quyết vấn đề bằng cách đặt ra những câu hỏi như: “Con nghĩ cách nào thì tốt cho con? Ví dụ nhé, cách này thì có lợi như thế này, còn nếu là cách kia thì lại có ưu điểm như thế này”, “Anh con đã làm như thế này. Cách đó mẹ nghĩ cũng ổn đấy. Còn con thấy sao?”

“Bố mẹ không được quyết định thay con, nhưng cũng không được để con tự tìm hướng giải quyết, hãy hỗ trợ con tìm ra cách giải quyết hợp lý và cuối cùng là để con có toàn quyền quyết định. ”

Nếu trẻ dần bồi dưỡng được năng lực tự quyết định thì trẻ sẽ khẳng định được cái tôi của mình, đồng thời có trách nhiệm với hành vi của bản thân. Đây sẽ là hành trang vô cùng quan trọng giúp trẻ bước vào đời.

Nhờ quyết định của mình mà một việc nào đó tiến triển tốt, trẻ sẽ tự tin hơn và có cảm giác mình đã khẳng định được bản thân. Nếu có thất bại thì trẻ cũng sẽ tự nhận trách nhiệm về mình “Bởi vì mình đã quyết định như thế mà”. Chúng sẽ tự suy ngẫm để từ đó có thể trưởng thành hơn.

Có thể trẻ còn nghĩ bụng: “Thôi rồi. Lúc đó mẹ đã nói anh đã làm như thế nào mà. Biết thế nghe ý kiến của anh rồi hãy quyết định có phải tốt hơn không”. Trong nhiều trường hợp trẻ còn nghĩ là “Lần sau thử nghe ý kiến của anh xem sao”, hay “Nhất định phải tham khảo ý kiến người khác nữa”. Cứ như vậy, trẻ sẽ biết lắng nghe ý kiến của những người xung quanh một cách tích cực hơn, biết tiếp thu và mở lòng hơn trước.

Trở thành người hỗ trợ, ủng hộ con. Tuyệt đối không gánh thất bại thay con

Vì bố mẹ nào cũng lo xa, sợ con sẽ xảy ra vấn đề gì nên họ thường vô tình thay con làm mọi việc. Nếu như

bố mẹ cứ can thiệp quá mức vào việc của con thì chúng sẽ không bao giờ có thể tự đứng trên đôi chân của mình, không thể tự lập như một người trưởng thành được.

“Tôi cũng hiểu rằng chính vì ý nghĩ lo sợ con nếm trải mùi vị của thất bại, mong con không phải chịu cảm giác đau đớn nên cha mẹ mới can thiệp vào mọi việc của trẻ để bảo vệ chúng. Thế nhưng có vấp ngã đau đớn thì trẻ mới trưởng thành được.”

Rồi sẽ đến lúc trẻ phải sống trong môi trường có rất nhiều kiểu người. Và đây thì chính là thời kỳ quan trọng để trẻ bước đầu tiếp xúc với thế giới xung quanh.

Ví dụ như, trong trận thi đấu của hoạt động ngoại khóa hay đại hội thể thao, trẻ sẽ phải nếm trải mùi vị thua cuộc. Nếu trẻ biết đến cảm giác chán nản và đau đớn ấy thì khi chúng là người chiến thắng, dù chỉ là ý nghĩ thoáng qua trong đầu nhưng trẻ cũng nhận thức được “Dù mình là người chiến thắng nhưng thực sự mình thấy buồn cho đối thủ”. Trẻ có

thể đặt mình vào vị trí người thua cuộc, có cái bắt tay đồng cảm chân thành “Dù sao cậu cũng đã cố gắng hết sức rồi”.

Nếu trẻ chưa từng bị tổn thương, trẻ sẽ không hiểu được nỗi đau tương tự mà người khác phải chịu. Nếu chưa từng nếm trải cảm giác đau khổ khi vấp ngã trên đường đời thì chẳng phải là sẽ rất khó để có thể hiểu được tâm trạng người đang ở trong tình trạng đó hay sao?

Và dù sao đi chăng nữa, việc cha mẹ thay con chịu đựng thất bại, tổn thương cũng là điều không nên. Bởi việc đó đồng nghĩa với việc chúng ta đang cướp đi những trải nghiệm quý báu của con trẻ. Hãy trở thành động lực thôi thúc con trưởng thành, chứ không được là bức tường ngăn cản quá trình trưởng thành của con.

Ngoài ra, nếu cha mẹ quá bao bọc con mình thì họ thường áp đặt cách suy nghĩ của mình vào cách giải quyết vấn đề của trẻ. Khi trẻ xin ý kiến thì bố mẹ luôn có xu hướng không nghe con nói mà quyết định thay trẻ chẳng hạn: “Con không được làm thế” hay “Con phải làm thế này”.

Nếu cứ như vậy, có lẽ trẻ sẽ trở thành “đứa trẻ ngoan” luôn chỉ biết làm theo lời bố mẹ. Còn nếu

là trẻ đã nhận thức được “cái tôi” của mình thì sẽ dễ hình thành tâm lý phản kháng và luôn cáu gắt.

“Để con không như vậy, điều quan trọng đầu tiên bạn cần chú ý là không được can thiệp quá mức vào cuộc sống của con. Khi trẻ nói “Con không biết nên làm gì bây giờ” thì thay vì đưa ra kết luận luôn, bạn hãy thử đưa ra phương án giải quyết cho con.”

Với vai trò là người cha, người mẹ của trẻ dậy thì, bạn cần nhận thức “Mình sẽ luôn là người ủng hộ con” và cũng cần có năng lực đưa ra giải pháp cho những vấn đề của con khi con cần sự giúp đỡ của bố mẹ. Còn nếu trong trường hợp bạn không giúp gì được cho con thì tôi nghĩ việc gợi ý con thử thảo luận với người khác cũng là một cách xử lý rất thông minh. Nếu trẻ có thể tự quyết định hướng đi của mình thì tới một lúc nào đó, chúng sẽ chỉ cho bạn thấy con đường mà chúng sẽ đi. Đây là một trong những trách nhiệm của bố mẹ trong giai đoạn dậy thì của con.

“Khen ngợi khi làm xong việc” - phương pháp hiệu quả với mọi độ tuổi

Khen ngợi là cách giáo dục rất hiệu quả đối với trẻ tuổi teen. Được khen sau khi hoàn thành công việc thì người ở độ tuổi nào cũng đều rất vui. Ông cụ 80 tuổi khi được khen cũng rất vui, tinh thần trở nên phấn chấn và sáng khoái hẳn lên.

“Cho dù đang ở trong giai đoạn phản kháng mạnh mẽ nhất thì cũng chẳng có đứa trẻ nào ở tuổi dậy thì lại không vui khi được khen ngợi. Khi được khen, trẻ có thêm hứng thú làm việc, trở nên tự tin hơn. Trẻ muốn thể hiện cho bạn thấy chúng muốn thử thách mình trước cả những việc khó khăn bằng khẳng định “Con sẽ cố gắng hơn nữa.””

Hiệu quả của việc khen ngợi không chỉ dừng lại ở đó. Khi vượt qua thử thách thành công, trẻ sẽ tự tin hơn, tham vọng trong trẻ sẽ lớn dần lên, và chúng sẽ lại muốn đối đầu với những khó khăn mới. Cứ từng

bước nâng cao mục tiêu theo hình xoắn ốc như vậy, trẻ sẽ chiến thắng chính mình để trưởng thành.

Thế nhưng, lúc nào cũng khen con thì không được.

Khi bài kiểm tra của con đạt điểm cao hoặc khi con được biểu dương vì đã cố gắng, nỗ lực hết mình trong trận đấu... bạn khen con vì “kết quả” con đạt được kiểu như trên thực ra không phải là xấu. Nhưng ở độ tuổi này, nếu bố mẹ chỉ khen vì con đạt được kết quả đó thì trẻ lại có ý nghĩ là “Rốt cuộc thì mẹ cũng chẳng quan tâm xem mình hoàn thành nó như thế nào”. Ý nghĩ ấy có thể khiến chúng có cảm giác buồn chán.

Với trí óc nhạy bén, trẻ tuổi teen sẽ không dễ bị ảnh hưởng bởi những lời nói suông.

“Ôi, đúng là con của mẹ. Con đã tiến bộ rất nhiều đấy”, “Quả thật con đã lớn rồi”. Những câu nói này nếu không phải là suy nghĩ xuất phát từ trái tim bố mẹ thì trẻ sẽ nhận ra ngay lập tức. Có thể trẻ sẽ làu bàu “Mẹ chỉ tăng bốc con thế thôi chứ gì. Con không bị lừa đâu”, thậm chí có thể nổi giận “Mẹ đừng khen lấy lệ như vậy nữa đi”.

Có nhiều phụ huynh nhầm lẫn giữa “khen” và “tâng bốc” nên khi định khen thì cuối cùng lại thành tâng bốc con. “Tâng bốc” là cảm giác ta nhận được

những lời khen “có cánh” dù chưa làm được gì, không có nỗ lực gì. Còn “khen” là việc nhìn nhận, đánh giá hoàn toàn mang tính khách quan, chứ không phải là những lời khen không có cơ sở. Tuy nhiên, đối với những bà mẹ đã chăm sóc cho con từ khi con còn nhỏ, để “khen chứ không tâng bốc con” hẳn là rất khó.

Vậy thì, cần phải làm gì bây giờ?

“ Vấn đề cốt lõi của khen ngợi đúng cách là: nhất định cha mẹ phải đặt mình vào con để hiểu tâm trạng của con, lắng nghe con nói để có thể đồng cảm với chúng. Hãy thừa nhận, khen ngợi trẻ đang trưởng thành một cách khách quan: “Con có thể nghĩ được như vậy là con đã rất cố gắng rồi đúng không? Con của mẹ giỏi lắm”, “Con biết suy nghĩ như vậy chứng tỏ con đã trưởng thành rồi. Mẹ rất tự hào về con”, “Con khiến mẹ rất vui”. ”

Khi người mẹ thấy khó khăn quá trong việc này thì có một phương án khác là để cho bố khen con: “Vì em cứ khen thì lại thành tăng bốc con, anh khen con đi”. Nhiều người vẫn nói rằng: “Tuổi dậy thì phải để các ông bố ra tay”. Đây là hiệu quả của sự khác biệt giới tính mang lại.

Còn đối với gia đình bà mẹ đơn thân thì trẻ cũng hiểu rằng mẹ đã rất cố gắng để nuôi dạy mình nên bạn không cần lo lắng. Tôi nghĩ trẻ sẽ hiểu và thông cảm “Vì mẹ cũng chưa có kinh nghiệm mà”, “Mẹ cũng cố gắng khen mình rồi mà”.

Bí quyết mắng con: mắng ít và cố gắng kết thúc thật nhanh

Thông thường, trẻ bắt đầu tranh cãi khi bị bố mẹ truy hỏi gắt gao.

“Đứng lại, quần áo con như thế này là sao đây? Con vẫn đang là học sinh trung học đấy!”

“.....”

“Mẹ bảo đứng lại cơ mà! Con có nghe thấy không! Con bỏ ngay cái kiểu đó đi!”

“Mẹ nói nhiều quá!”

“Mẹ không nói nhiều! Con nhìn xem con có khó coi không. Con dám cãi với mẹ à?”

“Chẳng sao cả. Con muốn mặc gì là quyền của con.”

“Thái độ của con với mẹ như vậy là sao? Con mặc bộ quần áo hở hang như thế này đi ngoài đường mà bị người xấu chú ý đến thì sao? Bây giờ ngoài xã hội đầy những vụ như thế rồi!”

“Mẹ đừng nói nữa! Mẹ đang làm quá lên đấy.”

“Mẹ không làm quá lên! Chính vì lo cho con nên mẹ mới nói như thế.”

“Sao cũng được.”

Những cuộc tranh cãi giữa bố mẹ và con cái thường hay diễn ra như vậy.

Tôi cũng hiểu được do người mẹ quá lo lắng cho con và những gì người mẹ nói cũng hoàn toàn không sai. Thực ra, trẻ cũng hiểu điều cha mẹ nói là đúng.

Tuy nhiên, nếu bố mẹ cứ truy hỏi đến cùng, khẳng khẳng những gì mình nói là hoàn toàn đúng thì trẻ sẽ không dễ dàng ngoan ngoãn nghe theo. Đây là thời kỳ trẻ thường coi những điều cha mẹ nói là không cần thiết. Càng tiếp tục cần nhắc, nói quá nhiều thì đương nhiên trẻ sẽ cãi lại “Mẹ đừng nói nữa! Mặc kệ con!”, bởi lúc này bạn đang khiến trẻ cảm thấy khó chịu và gò bó.

“Điểm quan trọng cần lưu ý khi
mắng trẻ là “Nói thẳng ra điều mình
muốn nói và đưa ra ý kiến của mình
thật nhanh”.”

Trong cuộc đối thoại trên, người mẹ có thể chỉ cần nói thẳng và kết luận thật nhanh gọn “Mẹ không thích kiểu quần áo như thế con à”, rồi lại chú tâm vào việc bếp núc. Điều này có thể mang lại những kết quả rất khả quan.

Khi bạn làm như vậy, dù trẻ có phản ứng “Tại sao ạ?”, “Nghĩa là sao hả mẹ?” thì đừng nói gì cả, cứ chú tâm vào việc đang làm. Hành động này của bạn chính là sự tin tưởng dành cho con “Chắc chắn con hiểu mẹ muốn nói gì mà”.

Bọn trẻ nhất định sẽ hiểu “Chắc là nên làm theo lời mẹ thôi”, “Bố nói đúng thật”. Khi ở một mình, trẻ sẽ tự suy ngẫm lại điều bố mẹ nói, chúng sẽ thay đổi suy nghĩ: “Đúng vậy nhỉ”. Cuối cùng trẻ cũng sẽ tiếp thu: “Mình cũng nghĩ thế”.

Vì chắc chắn bố mẹ càng hỏi sẽ càng gắt gao nên hãy cố gắng nói với con càng nhanh càng tốt. Nếu bạn ít la mắng con, con sẽ không có cảm giác khó

chịu mà bạn cũng không thấy bức mình. Hơn nữa, nếu làm được như vậy thì cuộc nói chuyện sau giữa bố mẹ và con cái sẽ không còn bị tàn dư của lần mắng trước làm ảnh hưởng nữa.

Dù dắt con hướng tới tương lai - xã hội - thế giới

Tuổi teen sẽ phải nỗ lực để vượt qua hai thách thức lớn, đó là hình thành nhân cách và tìm kiếm phương châm sống. Lúc này, phía cha mẹ cần tác động để con có thể nhìn thấy triển vọng vượt qua được thách thức này.

Cụ thể hơn, tôi nghĩ bố mẹ nên tạo cơ hội trao đổi với con về ba quan điểm dưới đây.

Kể với con về công việc của mình

Thời kỳ này, trẻ sẽ bắt đầu muốn tìm hiểu về bố mẹ – mẫu người lớn lý tưởng gần gũi với chúng nhất. Nếu chúng nhìn nhận về bố mẹ một cách khách quan thì sẽ thấy rất nhiều điểm mâu thuẫn và vô lý. Bạn trẻ cảm thấy “Mẹ nói một đằng nhưng làm một nẻo” khi chúng thấy hành động của bố mẹ khác với lời nói.

Tuy nhiên, vì đây chính là thời kỳ trẻ muốn tìm hiểu về người lớn nên ngược lại, đây cũng là cơ hội để bố mẹ truyền tải tới con phương châm sống của

minh. Tôi mong các bạn hãy cho con biết về công việc cũng như quan niệm về cuộc sống, con người của bạn hoặc tại sao bạn lại chọn công việc hiện tại của mình.

“Bạn có thể kể cho con những câu chuyện xung quanh thế giới của người lớn như ‘Hôm nay ở cơ quan bố có một câu chuyện rất thú vị’, ‘Để trở thành một người bố tốt thì bố đã phải học rất nhiều đấy con’, hoặc những người mẹ hãy chia sẻ với con: ‘Vì mẹ nghĩ như thế này nên mẹ đã quyết định sẽ ở nhà làm nội trợ’. Cứ như vậy, bạn hãy tạo ra những câu chuyện kể về cuộc sống của người lớn một cách thật tự nhiên.”

Ở thời kỳ này, trẻ sẽ bắt đầu kiếm tìm tương lai của bản thân.

Trẻ sẽ bắt đầu suy nghĩ “Tương lai mình sẽ làm gì đây?”, hay trẻ có rất nhiều băn khoăn ngay trong cuộc sống hằng ngày “Mình nên học trường THPT

chuyên hay không chuyên nhỉ?”, “Rốt cuộc mình muốn làm cái gì?”

Tuy nhiên, trẻ sẽ không dám hỏi thẳng bố mẹ “Tại sao bố lại chọn công việc này ạ?”, “Sao mẹ lại nghỉ việc đó?” Dù giáo viên có giao những câu hỏi liên quan trong bài tập về nhà thì trẻ cũng ngần ngại mở lời với bố mẹ.

Vì vậy, nhân lúc đang xem thời sự hay xem phim gặp nhân vật, sự kiện liên quan, tôi mong các vị phụ huynh hãy kể cho con: “Hồi xưa bố làm như thế này”. Vừa lúc trước trẻ thấy nhàm chán, chẳng có gì thú vị, nghe tới đâu là trôi tuột tới đó thì khi bạn bắt đầu câu chuyện như vậy, trẻ sẽ chú ý ngay lập tức. Trẻ sẽ có rất nhiều suy nghĩ trong đầu như là “Ồ, thì ra là thế!”. Trẻ sẽ hoàn toàn chú tâm vào câu chuyện của bố mẹ. Cứ như vậy là bạn đang giúp trẻ có những thay đổi lớn trong cách suy nghĩ của bản thân.

Định hướng cái nhìn về xã hội

Đây là thời kỳ trẻ bắt đầu quan tâm tới xã hội bên ngoài. Trẻ bắt đầu đọc báo, đầu tiên có thể chúng chỉ xem mục thể thao, sau đó là đến mục xã hội hay bất cứ một chuyên mục nào khác.

Khi còn nhỏ, bé gái thường không quan tâm tới tin tức, báo chí, nhưng đến tuổi dậy thì, có nhiều bạn

gái đã có hứng thú với các vấn đề của xã hội như là quan tâm tới chương trình thời sự trên ti vi hay câu chuyện tình yêu được đăng tải trên Internet.

Cứ như vậy, thông qua các phương tiện truyền thông, trẻ sẽ dần quan tâm tới xã hội và đưa ra những đánh giá của riêng mình. Hãy cùng nuôi dạy trẻ trưởng thành dựa trên những mối quan tâm ấy.

Ví dụ khi con hỏi “Hôm nay trên thời sự có nói thế này nghĩa là sao ạ?”, “Bố có tán thành không?” thì bố mẹ cần trả lời trẻ một cách thẳng thắn “Bố nghĩ như thế này”. Hay khi con nhờ “Mẹ thấy báo hôm nay có gì thú vị? Con chưa đọc nên mẹ tóm tắt cho con được không ạ?”. Đây là những biểu hiện rất tốt khi trẻ muốn cùng bố mẹ thảo luận về những tin tức chúng thấy thú vị trên thời sự.

Hơn nữa, thông qua tivi, báo đài, trẻ sẽ bắt đầu mừng tượng hình ảnh về cuộc sống đang diễn ra ngoài xã hội. Lúc này, bạn phải để con suy ngẫm về cách sống của bản thân trong xã hội đầy phức tạp này.

Ví dụ, khi con được giới thiệu làm việc cho một công ty bánh ngọt nổi tiếng, nếu bạn giải thích cho con “Có vẻ đây là một công việc thú vị, nhưng để được nổi tiếng, có lẽ sẽ là cả một chặng đường đầy khó khăn” thì trẻ sẽ nhận thức được là “Cho dù

tốt nghiệp khóa học làm bánh thì cũng phải thực hành thêm rất nhiều năm, lương lại thấp. Chẳng thể sống tự lập, không được tăng lương. Nếu thế thì khó khăn lắm đây”.

Nhân những cơ hội như vậy hãy nói chuyện cùng con, trở thành chỗ dựa để con tham khảo khi chúng bắt đầu có những suy nghĩ lơ mơ về cách tiếp cận tương lai.

“Hãy tạo nguồn hứng khởi để khơi dậy trong trẻ niềm vui thích, sự quan tâm tới gia đình, trường học, thế giới xung quanh trẻ. Hãy giúp trẻ có cái nhìn đúng đắn về xã hội, tạo ra những cơ hội để xây dựng cách suy nghĩ về công việc trong tương lai.”

Định hướng cách nhìn ra thế giới

Ngoài ra, đây cũng là thời kỳ trẻ bắt đầu vươn tầm nhìn ra thế giới chứ không chỉ là những mối quan hệ cũng như thế giới nhỏ hẹp bó buộc từ trước đến nay trong trường học, gia đình.

Năm lớp 6 trẻ sẽ bắt đầu học ngoại ngữ trong chương trình “Giáo dục quốc tế”, đến năm lớp 7 sẽ chính thức học tiếng Anh. Nếu xét theo tiêu chuẩn thế giới thì Nhật Bản là nước chưa có kinh nghiệm trong phương diện đào tạo mang tính toàn cầu. Dù vậy, Nhật đã bắt đầu áp dụng các hoạt động mang nhận thức quốc tế hóa vào nền giáo dục, trẻ cũng dần nhận thức được cái gọi là “thế giới”.

“Để trẻ có thể tiếp tục đứng vững trong thời đại này, trẻ cần có tầm nhìn và quan điểm vươn ra toàn cầu. Hay nói cách khác, trẻ cần có những cái nhìn sâu sắc hơn nữa về thế giới.”

Bạn nên chủ động trò chuyện về những biến động trên thế giới, treo bản đồ thế giới hay đặt quả địa cầu trong phòng khách cũng là những gợi ý rất hay. Khi có bản đồ hay quả địa cầu ở bên cạnh, nếu có quốc gia hay khu vực nào xuất hiện trên tin tức, bạn có thể cùng con xác định vị trí của quốc gia đó trên bản đồ. Còn nếu có tin tức liên quan đến tình hình chính trị hay kinh tế thì có thể cùng trẻ vừa xác

định mối liên quan về địa lý, vừa thảo luận về bối cảnh chính trị, kinh tế.

Cứ xen kẽ những bài học đó vào cuộc sống hằng ngày để có thể hướng cái nhìn của trẻ ra thế giới.

Giáo dục tiền bạc - đầu tiên là “Con muốn biết cái gì?”

Với lứa tuổi teen thì những cuộc nói chuyện về tiền bạc là vô cùng cần thiết.

Liên quan tới cách dạy trẻ nhận thức về tiền, có nhiều thắc mắc như “Nên cho con tiền tiêu vặt theo định kỳ hay khi nào có việc cần thì mới đưa cho con?” hoặc là “Cho con khoảng bao nhiêu tiền tiêu vặt thì đủ?”. Ngoài ra cũng cần dạy con sự lược về hoạt động tài chính như cách thức đầu tư.

Tuy nhiên, việc có nhận thức hay không về những vấn đề trên có lẽ không quá quan trọng với cái gọi là giáo dục con cái về tiền bạc một cách nghiêm túc. Điều mà tôi muốn các bạn coi là trọng tâm trong cách nuôi dạy con cái là “Con muốn biết những gì liên quan đến tiền bạc?”

Vấn đề tiền bạc có liên quan sâu sắc đến cách sống. Vậy nên cha mẹ phải nắm rõ “rốt cuộc con mình cần biết những gì về tiền bạc” để suy nghĩ

về việc mình sẽ giáo dục con như thế nào về vấn đề này.

Có một người mà tôi rất yêu quý, đó là nhà báo Kaneko Tetsuo (anh đã mất năm 2012 khi còn khá trẻ). Khi còn nhỏ, anh đã giữ lại tiền thừa mỗi khi bố mẹ nhờ đi mua đồ và dùng số tiền đó để làm tiền tiêu vặt. Nghĩa là, khi bố mẹ đưa tiền nhờ anh ấy đi mua thứ gì đó, anh ấy sẽ góp tiền thừa lại và dùng nó như tiền tiêu vặt của mình.

Và vì bố mẹ anh ấy cũng loáng thoáng biết tới khoản tiền này nên họ đã chỉ đưa cho anh số tiền vừa đủ để mua đồ mà thôi. Vì vậy, để tăng tiền tiêu vặt bằng việc tích góp tiền thừa, anh đã tìm kiếm những cửa hàng bán đồ với giá rẻ hơn dù chỉ là 1 yên. Anh đã tìm hiểu và so sánh giá cả trên các tờ rơi của những siêu thị gần nhà và tìm mua đồ ở chỗ bán rẻ nhất.

Vì thế, anh học được cách so sánh giá cả hàng hoá và biết rằng hàng bán theo bộ sẽ rẻ hơn. Anh học được tỷ lệ phần trăm nhờ vào các bảng thông báo giảm giá theo phần trăm. Đồng thời anh còn học được cách tra từ điển những chữ Hán mà anh không đọc được, học được cách tiêu tiền. Khi còn là một nhà báo, anh đã hồi tưởng lại cách mình được rèn giũa như vậy.

Tạo cho bản thân một nguồn thu nhập nhờ vào tìm hiểu, nỗ lực, mua đồ với giá rẻ nhất có thể. Đó chính là hành động tạo nền tảng liên quan tới công việc của bản thân trong tương lai. Tôi nghĩ không có phương pháp giáo dục về tiền bạc nào tuyệt vời đến vậy.

Tôi còn một lời khuyên nữa là bạn hãy lập một quyển sổ ghi chép lại những khoản thu chi hằng ngày. Hơn nữa, bạn cũng cần phải xem xét, suy nghĩ kỹ xem “Mình sẽ dạy con những gì về tiền bạc”, bởi chẳng phải việc truyền đạt những điều ấy cũng rất quan trọng hay sao?

Ngoài ra, việc dạy con hiểu ý nghĩa của việc kiếm tiền cũng rất quan trọng. Có nhiều người nói rằng “Không nên nhắc đến vấn đề kiếm tiền với con”, bởi dường như nỗi lo lắng “Nếu cứ lúc nào cũng nói đến tiền và tiền thì tôi sợ rằng con tôi sẽ nghĩ con người chỉ sống vì tiền” đã ăn sâu vào trong tiềm thức của mọi người.

Tuy nhiên, nếu chỉ quá chú trọng vào “Cách làm ra tiền” thì có thể sẽ khiến quan niệm về tiền bạc trong trẻ bị bóp méo. Thậm chí việc đó còn có thể khiến cho thế hệ trẻ trong tương lai sẽ trở thành những người “coi tiền là tất cả”.

Để tránh xảy ra điều này, tôi nghĩ bạn cần nói chuyện với con về ý nghĩa của việc kiếm tiền, bao gồm cả quan điểm “Dùng tiền mình kiếm được như thế nào trong xã hội này?”

Việc này đòi hỏi bố mẹ phải vận dụng cách sống, cách làm việc của mình.

Trẻ sẽ thắc mắc “Bố ơi, sao bố làm thêm nhiều thế?”, “Bố kiếm tiền để làm gì ạ?”, “Làm thêm thì cũng chẳng kiếm được nhiều tiền mà sao bố lại cố sức làm thế ạ?”. Lúc ấy nếu bạn chỉ trả lời “Để trang trải tiền sinh hoạt hằng ngày con à” thì đó sẽ là câu trả lời đáng thất vọng nhất.

“**Đầu tiên cần giải thích cho con ý nghĩa của lao động là bỏ ra công sức và nhận lại tiền công, rộng hơn nữa là thái độ của bản thân bố mẹ với công việc... Đó là cách tốt nhất để truyền đạt cho trẻ câu chuyện tiền bạc. Dần dần trẻ sẽ nhận thức được tầm ảnh hưởng của tiền trong cuộc sống.**”

Trên thực tế, trong xã hội này có nhiều công ty hay các cá nhân tồn tại bằng cách dùng lợi nhuận kiếm được để trang trải cuộc sống, sau đó là đầu tư quay vòng, phát triển và cống hiến cho xã hội.

Với những trường hợp tôi đã nêu ra, có thể nói kiếm tiền không chỉ là để cuộc sống của bản thân một người nào đó trở nên sung túc hơn mà còn là để ủng hộ những người nghèo khổ, để cuộc sống của họ trở nên tốt hơn, đóng góp vào sự phát triển của xã hội, giúp ích cho việc hoàn thiện hệ thống giáo dục, giúp cho cuộc sống của mọi người trở nên tốt đẹp hơn. Đó cũng là cách để bản thân chúng ta tồn tại. Dạy con như vậy chẳng phải chính là “Giáo dục tiền bạc” cho lứa tuổi dậy thì có tâm hồn đa sầu đa cảm hay sao?

3. XOAY QUANH THẾ GIỚI CỦA TRẺ LÀ QUAN HỆ VỚI BẠN BÈ

Nơi khiến trẻ thấy an tâm hơn hết thấy chính là thế giới với bạn bè – nơi mà chỉ cần có bạn ở bên là chúng đã thấy yên tâm hơn.

Bạn bè là “cái tôi thứ hai” của tuổi dậy thì

Với trẻ trong tuổi dậy thì, có thể nói sự tồn tại của bạn bè quan trọng như “sinh mệnh” nếu muốn tự lập vậy. Chúng sẽ bị vướng vào mâu thuẫn: muốn tách ra khỏi bố mẹ nhưng vẫn bị phụ thuộc vào sinh hoạt và tài chính. Lúc này, bạn bè chính là điểm dừng chân để trẻ tự lập về tinh thần.

Hơn nữa, với trẻ, bạn bè chính là chiếc phao cứu sinh cho tinh thần của chúng, là điểm tựa vững chắc cho trẻ vốn đang mang trong mình nhiều mâu thuẫn khi đang cố trở nên tự lập, tách mình khỏi sự bao bọc của bố mẹ.

Khi trẻ đang khổ sở trong giai đoạn dậy thì vì những mâu thuẫn vẫn tiếp diễn trong lòng mà không có lối thoát, trẻ mong muốn có ai đó có thể thấu hiểu cho nỗi khổ của mình. Và hơn ai hết, đó là những người bạn cũng trong tuổi dậy thì của trẻ.

Khi trẻ bị bạn bè nói xấu, bị bố mẹ, thầy cô mắng hay khi tâm sự chuyện tình yêu “Tớ thấy hơi rung rinh trước anh ấy rồi” hay “Tớ thích anh khóa trên”, trẻ sẽ tự trấn an “Đâu phải chỉ có mình”, “Các bạn cũng thế mà”. Cứ như vậy, trẻ sẽ ngày càng bị phụ thuộc vào bạn bè và dần tách khỏi bố mẹ.

“Bởi bạn bè sẽ là người có cùng suy nghĩ, cảm nhận với trẻ nên có thể nói bạn bè chính là tấm gương, là cái tôi thứ hai của trẻ. Vì trẻ cảm thấy ở bạn bè có bóng dáng của mình, nên chúng sẽ nhìn vào bạn bè để hình dung về bản thân, hình thành cái gọi là “bản ngã” của mình.”

Vì vậy, theo nhìn nhận của giáo viên, học sinh THCS thường lập nhóm gồm những bạn có tính

cách khá tương đồng. Thường với những em học sinh lớp 7 thì sự phân chia theo từng nhóm còn chưa rõ ràng, nhưng đến khoảng lớp 8 thì hiện tượng này diễn ra khá phổ biến.

Nơi khiến trẻ thấy an tâm hơn hết phải chính là thế giới với bạn bè – nơi mà chỉ cần có bạn ở bên là chúng đã cảm thấy yên tâm hơn. Bởi vậy, trẻ sẽ bị thu hút bởi những người bạn khiến trẻ thấy có điểm tương đồng với mình, dù bề ngoài của người bạn đó có vẻ không phải là người tử tế.

Nhiều bậc cha mẹ sẽ đặt câu hỏi “Con tôi vốn rất nghiêm chỉnh nhưng sao lại chơi với nhóm có thành phần bất hảo như thế cơ chứ?”. Đó là bởi chính việc chơi với những người bạn như vậy tạo cho trẻ cảm giác yên tâm.

Nếu là trước đây, trẻ sẽ không bao giờ dám nói những câu kiểu như “Bà già nhà tớ suốt ngày cần nhần, cau có”. Nhưng trước những người bạn ngổ ngáo, trẻ có thể bộc lộ những suy nghĩ ấy của mình. Đây cũng là nguyên nhân khiến trẻ muốn kết bạn với tuýp thanh thiếu niên chơi bời hư hỏng.

Phủ nhận bạn bè của trẻ đồng nghĩa với việc phủ nhận bản thân trẻ

Trẻ đang trong lứa tuổi dậy thì coi trọng sự gắn kết với bạn bè hơn tất cả, nếu cha mẹ phủ nhận bạn của trẻ cũng đồng nghĩa với việc phủ nhận chính bản thân trẻ.

Khi con bạn dẫn bạn bè về nhà, và bạn nhận thấy dường như đứa trẻ ấy hoàn toàn đối lập với con bạn – vốn rất ngoan ngoãn. Cô bé kia có mái tóc nhuộm nâu, vẽ móng và trang điểm đậm, nhìn qua có vẻ rất ăn chơi. Hẳn là bạn sẽ giật mình, lo sợ “Liệu con mình có bị ảnh hưởng bởi bạn nó không?”

Nếu bạn nói những lo lắng của mình với con, ngay lập tức chúng sẽ phản kháng lại vô cùng mạnh mẽ.

Sau khi học hết tiểu học, môi trường của trẻ mở rộng hơn trước, dần dần cha mẹ sẽ không thể để mắt tới mọi hoạt động của trẻ được nữa. Vì ở các cấp THCS và THPT có nhiều học sinh từ nơi khác đến theo học nên trẻ sẽ giao lưu kết bạn, có nhiều mối quan hệ bạn bè mà bố mẹ không biết. Bố mẹ nào cũng vậy, họ đều quan tâm, lo lắng xem con mình đang chơi với người bạn như thế nào. Nếu bạn của con là đứa trẻ có chút gì đó không giống với các bạn đồng trang lứa khác thì liệu con mình có bị ảnh hưởng xấu hay không?

Chính bởi những lo lắng như vậy, cha mẹ sẽ cố khuyên con, cho rằng bạn con là người xấu “Chắc hẳn là bạn ấy rất ăn chơi con à. Mẹ nghĩ nó không hợp với con đâu”, “Cô bé bạn con là người như thế nào? Mẹ thấy có vẻ không phải người tử tế đâu”. Nhưng những lời nói này chỉ khiến cho trẻ trở nên vô cùng tức giận mà thôi.

Chắc hẳn trẻ sẽ cãi lại với thái độ vô cùng kích động “Mẹ đừng có đánh giá người khác qua vẻ ngoài. Nhìn thì có vẻ như vậy nhưng thật ra cậu ấy là người có trái tim rất nhân hậu”, “Mẹ thôi nói xấu bạn con ngay đi! Cậu ấy là người rất trượng nghĩa đấy! Người lớn lúc nào cũng chỉ nhìn bề ngoài mà phán xét người khác thôi”.

“Trong suy nghĩ của trẻ, nếu cha mẹ phủ nhận bạn của mình – người trẻ coi là cái tôi thứ hai – thì có nghĩa là cha mẹ cũng đã phủ nhận luôn bản thân trẻ. Đây thực sự là thái độ xem thường. Vậy nên cha mẹ tuyệt đối không được đánh giá về bạn của con mình một cách tiêu cực.”

Hãy chờ tới thời điểm thích hợp để nói với trẻ “Con không nên giao du với bạn ấy”.

Dù bạn con là người như thế nào thì đó cũng là người con mong muốn được kết giao, người có thể hiểu và đồng cảm với con nên trước hết bố mẹ hãy cứ tạm chấp nhận người bạn đó của con.

Đối với tuổi dậy thì, mối quan hệ bạn bè là thứ không gì thay thế được nên tôi mong các bậc cha mẹ hãy hiểu cho trẻ, tôn trọng và bảo vệ tình bạn của con mình.

“Nghiện” điện thoại vì đặt mối quan hệ bạn bè lên trên hết

Hiện nay, điện thoại thông minh – smart phone đã trở thành vật dụng thiết yếu trong cuộc sống hằng ngày của mọi người.

Với người lớn, đây là phương tiện liên lạc, trao đổi công việc bắt buộc phải có. Với tuổi teen cũng vậy, điện thoại di động là phương tiện quan trọng không thể thiếu để liên lạc với bạn bè.

Nếu đem so sánh với người lớn thì có lẽ với trẻ, mức độ quan trọng của điện thoại còn cao hơn. Vì đó là phương tiện rất cần thiết để gắn kết bản thân trẻ với những người bạn quan trọng của mình.

Bản năng của tuổi dậy thì là luôn muốn kết bạn với thật nhiều người. Bên cạnh chức năng giữ liên lạc với bạn bè, nếu có điện thoại, chỉ cần trao đổi email hay số điện thoại, ngay lập tức trẻ có thể kết giao với những người bạn mới.

Với lứa tuổi teen vốn phụ thuộc vào mối quan hệ bạn bè do thấy bất an khi bước vào giai đoạn dậy thì thì điện thoại chính là phương tiện để trẻ chia sẻ tâm sự của mình. Bởi vậy, có không ít trẻ lúc nào cũng dùng điện thoại, dù là ở trường hay bất cứ khi nào rảnh rỗi, dù chỉ là trong chốc lát mà thôi.

Khi thấy con mình như vậy, hẳn là người cha người mẹ nào cũng lo lắng “Sao dạo này con mình nó cứ kè kè điện thoại trên tay thế nhỉ? Liệu có phải nó quá phụ thuộc vào điện thoại rồi không? Nếu cứ thế này thì không chừng việc học của nó cũng bị ảnh hưởng theo chiều hướng xấu.”

Hiện nay, tỷ lệ trẻ vị thành niên sở hữu điện thoại di động đang tăng lên. Số học sinh THCS có smart phone là khoảng 25%, THPT khoảng 56%, thậm chí ở bậc tiểu học, con số này cũng chiếm tới 8% (Theo điều tra của Nội các Nhật Bản năm 2012).

Theo điều tra gần đây nhất, những con số này còn lớn hơn. Số học sinh THCS ở Tokyo sử dụng điện thoại di động chiếm tỷ lệ 48% (Theo Cục Cảnh sát Tokyo, tháng 11/2013). Số học sinh từ lớp 10 trở xuống trên cả nước sử dụng điện thoại chiếm tỷ lệ lên tới 84% (theo Bộ Nội vụ và Truyền thông Nhật Bản, tháng 9/2013).

Từ đây phát sinh thêm một vấn đề: rắc rối trong quan hệ bạn bè qua mạng xã hội LINE.

Với trẻ, LINE là một ứng dụng rất hữu ích, tiện lợi, không chỉ có nhiều bạn bè sử dụng mà khi tham gia vào mạng LINE, trẻ còn có thể liên lạc với mọi người trong gia đình.

Là một hình thức khác của gửi email trên điện thoại, LINE khiến trẻ phải chịu áp lực khủng khiếp từ bạn bè xung quanh. Để giữ vững mối quan hệ tốt đẹp với bạn bè, trẻ buộc phải truy cập vào LINE liên tục, dẫn tới tình trạng “mệt mỏi vì LINE”. Số trẻ rơi vào tình trạng này đang tăng lên rất nhanh và trở thành vấn nạn của xã hội.

Có nhiều trẻ cảm thấy khó chịu với LINE

Kể từ khi điện thoại di động xuất hiện trong cuộc sống của trẻ, có rất nhiều bà mẹ than phiền “Kể

cả đang ăn cơm, đi vệ sinh hay đi tắm, lúc nào con tôi cũng cầm theo điện thoại di động, để ý xem có tin nhắn hay không”. Nguyên nhân dẫn đến tình trạng này là do điện thoại di động đang ngày càng phổ biến.

Tuy nhiên, có lẽ nhiều vị phụ huynh vẫn thắc mắc “Tôi cũng nghe loáng thoáng LINE gì đó nhưng vẫn không hiểu lắm. Đó là cái gì vậy?”. Nói một cách đơn giản, LINE là ứng dụng cho phép gửi tin nhắn, gọi điện thoại miễn phí. Người dùng có thể gửi tin nhắn dễ dàng trong khung “Chat”, ngoài ra còn có thể lập nhóm để trò chuyện, tán gẫu với mọi người.

Nói tóm lại, LINE là ứng dụng giúp người dùng giao tiếp dễ dàng, nhanh chóng hơn hẳn so với gửi email bằng điện thoại như trước đây.

Hơn nữa, LINE còn được ưa thích bởi có nhiều biểu tượng hình động ngộ nghĩnh với chủ đề phong phú, đa dạng. Nhờ có những biểu tượng ấy, người dùng có thể thể hiện cảm xúc của mình một cách dễ dàng. Thậm chí, dù không viết chữ, ta chỉ cần dùng những biểu tượng đó cũng có thể nói chuyện được.

Vì coi việc giao lưu, chat chit với bạn bè là trên hết nên với ưu điểm sử dụng dễ dàng, có thể kết nối với bạn bè ngay lập tức, trẻ sẽ nhanh chóng nghiện mạng LINE. Những trẻ có smart phone sẽ tham gia

vào nhóm chat trên LINE, cuối cùng sẽ dẫn đến tình trạng như tôi đã đề cập ở trên.

Với những đặc tính và chức năng như vậy, LINE sẽ là nguyên nhân khiến nhiều vấn đề nảy sinh.

Ví dụ, mặc dù trong lớp có nhiều nhóm chat được lập ra, thế nhưng lại có trẻ không được mời vào nhóm nào cả, thậm chí có trường hợp xin vào cũng không được, hay được vào nhóm rồi nhưng lại đột nhiên bị đuổi ra. Tình trạng tẩy chay, bắt nạt bạn bè tiếp tục diễn ra, khiến cho đứa trẻ bị bắt nạt rơi vào trạng trạng tuyệt vọng vì cảm thấy bản thân bị cô lập.

Còn có trường hợp dù được vào nhóm rồi, nhưng một số trẻ lại bị phân biệt đối xử. Trong khi các thành viên khác đều giao tiếp với nhau bằng chữ viết, thì chỉ có duy nhất một trẻ thường chỉ nhận được những biểu tượng cảm xúc hay chỉ vắn vện một dòng chữ thông báo của ứng dụng “Đã xem” mà thôi. Đây chính là dấu hiệu đầu tiên của hiện tượng bắt nạt bạn bè.

Ngoài ra, căn cứ vào số lần hay tốc độ trả lời cũng là một cách để đánh giá xem trẻ coi trọng đối phương đến đâu. Với bọn trẻ, “người bạn tốt” là người trả lời tin nhắn sớm nhất có thể. Vì thế nên trẻ phải trả lời ngay lập tức khi có tin nhắn.

Điểm này giống với trả lời tin nhắn trên điện thoại, nhưng thực chất LINE sẽ tạo áp lực cho trẻ nhiều hơn, bởi ứng dụng này có chức năng báo người nhận “Đã xem” hay chưa.

Bên cạnh sự yên tâm vì có thể nói chuyện với bạn bè suốt cả ngày thì trẻ sẽ cảm thấy bị trói buộc suốt 24 tiếng vì bị ám ảnh bởi suy nghĩ sau khi đã đọc phải lập tức trả lời lại. Hiển nhiên sẽ có nhiều trẻ cảm thấy khó chịu.

Cuộc sống sinh hoạt đầy đủ cần tránh phụ thuộc vào điện thoại và Internet

Phụ thuộc vào điện thoại di động, Internet chỉ gây ra những ảnh hưởng tiêu cực mà thôi. Điện thoại di động và Internet không chỉ gây ảnh hưởng xấu đến việc học tập của trẻ mà còn khiến chúng dễ có nguy cơ bị bắt nạt, lừa gạt và dụ dỗ qua mạng máy tính. Hơn nữa, do trẻ “quá đắm chìm trong thế giới ảo” nên khả năng giao tiếp ngoài đời thực của chúng sẽ bị hạn chế.

Khi trẻ có thắc mắc cần giải đáp, chúng có thể dễ dàng tìm kiếm thông tin trên mạng, vậy là xong. Người ta lo sợ rằng nếu cứ như vậy, thế hệ trẻ sẽ dần mất đi khả năng tư duy và phán đoán, lười suy nghĩ. Để trẻ có thể trưởng thành một cách toàn diện và

khỏe mạnh thì các vị phụ huynh phải giúp trẻ tránh phụ thuộc vào bất cứ thứ gì.

Để biết con bạn có phụ thuộc vào điện thoại hay không thì bạn hãy thử cho con làm bài kiểm tra sau đây. Nếu con bạn có từ ba biểu hiện trở lên thì chứng tỏ chúng có xu hướng phụ thuộc vào điện thoại di động.

Danh sách liệt kê mức độ phụ thuộc vào điện thoại di động, smart phone

Dù là ở nhà hay đi đâu cũng không rời tay khỏi điện thoại. Nếu không cầm theo thì sẽ thấy bất an.

Đi tắm hay đi vệ sinh cũng mang theo điện thoại.

Khi ra ngoài, nếu phát hiện mình quên điện thoại thì nhất định phải quay về nhà lấy.

Dù là khi gặp bạn bè hay nói chuyện với người khác, nếu có tin nhắn đến thì sẽ ngay lập tức nhìn vào màn hình, nếu không trả lời ngay thì sẽ thấy bứt rứt.

Lúc nào cũng phải để điện thoại trong túi quần, nếu không sẽ thấy khó chịu.

Khi ngủ phải để điện thoại ở đầu giường hoặc cầm điện thoại đi ngủ.

Đã trả lời tin nhắn nhưng 15 phút sau vẫn không thấy có hồi âm thì sẽ bực tức, cho rằng đối phương coi thường mình.

Mỗi ngày gửi khoảng 30 tin nhắn.

Mỗi ngày phải lên mạng ít nhất hai tiếng.

Những trẻ mắc chứng nghiện điện thoại, chat LINE đều có một số điểm chung.

Mùa hè năm 2008, chúng tôi đã tiến hành điều tra tình trạng sử dụng Internet với đối tượng là khoảng 3000 học sinh THCS trên cả nước. Kết quả cho thấy với những câu hỏi liên quan đến quan hệ trong gia đình, những trẻ trả lời “Bố mẹ không quan tâm” hay “Cuộc sống gia đình không hạnh phúc” thường phụ thuộc vào Internet nhiều hơn.

Theo kết quả của cuộc điều tra, trong nhóm có xu hướng phụ thuộc quá nhiều, số trẻ trả lời “Không thích gia đình” hay “Bố mẹ không hiểu mình” chiếm 20%. Còn với nhóm có xu hướng phụ thuộc ít hơn, những câu trả lời như vậy chỉ chiếm chưa đến 10%.

Ngoài ra, trong nhóm “Cuộc sống gia đình không hạnh phúc”, tỷ lệ trẻ sử dụng phần mềm chat online hay có blog khá cao, số trẻ đã từng chat với người quen trên mạng hay được người lạ hẹn gặp có tỷ lệ cao gấp 1,4 đến 1,5 lần so với nhóm “Cuộc sống gia đình hạnh phúc”.

“Từ kết quả này, ta có thể thấy được khi trẻ cảm thấy không còn chỗ dựa tinh thần trong gia đình thì chúng sẽ dễ bị đắm chìm vào những mối quan hệ trên mạng. Hay suy ngược lại, trẻ đang đau khổ, không còn cách nào khác là chạy trốn khỏi bố mẹ, gia đình để tìm kiếm những mối quan hệ mới.”

Đặc điểm chung của tuổi dậy thì là muốn tự lập nhưng vẫn phụ thuộc vào bố mẹ và bạn bè. Vậy nên với những đứa trẻ cảm thấy không yên tâm trong mối quan hệ với bố mẹ thì đương nhiên chúng sẽ tìm đến những người bạn ở “thế giới ảo”, hay nói cách khác là phụ thuộc vào những người khiến trẻ có cảm giác “đó là một người bạn”.

Trẻ có cảm giác ngay cả nơi an toàn nhất là gia đình cũng còn là chỗ dựa vững chắc như trước nữa, cộng thêm quan hệ với bố mẹ lại không được tốt. Vậy nên trẻ càng có xu hướng phụ thuộc vào Internet.

“Nếu như gia đình hạnh phúc thì trẻ sẽ không dễ bị chìm đắm vào điện thoại hay Internet. Vậy nên khi có cảm giác bất an về con mình, bạn cần xem xét lại cách bạn đối xử với con cũng như không khí trong gia đình.”

Bố mẹ có nên kiểm tra điện thoại của con không?

Nỗi lo lắng của cha mẹ ngày càng lớn khi con lên mạng thường xuyên hơn. Đặc biệt vì hiện nay giao tiếp bằng điện thoại phổ biến hơn trước rất nhiều nên để bảo vệ con mình, người lớn thường dùng biện pháp đối phó rất cứng rắn.

Nếu trẻ lên mạng bằng máy tính thì bạn có thể quản lý chúng bằng cách đặt máy tính ở phòng khách, cài đặt hệ thống đăng nhập. Nhưng vì điện thoại di động là vật dụng cá nhân của trẻ nên bạn sẽ không thể theo dõi sát sao được.

Vậy nên, khi bố mẹ không để ý, trẻ sẽ hẹn gặp những người mới quen trên các trang hẹn hò, kết bạn.

Thậm chí trẻ còn có thể bị bắt nạt trên mạng xã hội LINE hay bị khủng bố tin nhắn điện thoại.

“Tuy nhiên, dù lo lắng đến mấy thì bạn cũng không nên lén xem điện thoại của trẻ. Vì làm như vậy là bạn đã xâm phạm đến quyền riêng tư của chúng, làm chúng mất tin tưởng vào bố mẹ.”

Với trẻ, điện thoại là vật dụng không thể thiếu trong cuộc sống, là phương tiện vô cùng quan trọng để liên lạc với bạn bè. Bởi vậy, nếu bạn cấm trẻ không được dùng vì những lý do như “Vì mẹ lo lắng” hay “Vì nó nguy hiểm” thì bạn đã vô tình cướp đi chỗ dựa tinh thần của con mình.

Tuy nhiên, nếu chỉ đơn giản là “Không cho con cầm điện thoại” thì rõ ràng không phải là cách giải quyết hợp lý. Tịch thu điện thoại của con cũng không phải là ý tưởng tốt. Điều quan trọng ở đây là hãy suy nghĩ xem “Để con dùng điện thoại như thế nào thì tốt”.

Với tư cách là người hướng dẫn, tôi đã đề nghị con lập ra những quy tắc sử dụng điện thoại di động để nó không ảnh hưởng xấu đến con.

Có lẽ sẽ trẻ phản bác với giọng điệu bất mãn: “Làm thế phiền lắm!”, “Con không thích thế!”. Nhưng trong hầu hết các gia đình, người mua điện thoại là bố mẹ, người trả tiền cước điện thoại cũng là bố mẹ. Thậm chí học sinh THPT tự trang trải học phí bằng tiền làm thêm thì trách nhiệm mua điện thoại vẫn là của bố mẹ.

Cho tới khi con 20 tuổi, là người trưởng thành thì cha mẹ vẫn phải có trách nhiệm với tất cả những hoạt động xã hội liên quan đến chúng. Bởi vậy, cha mẹ cần nói rõ với con rằng: “Bố mẹ có trách nhiệm quản lý việc sử dụng điện thoại của con. Dùng là việc của con nhưng bảo vệ con khỏi những tác động xấu của điện thoại là trách nhiệm của bố mẹ”.

Nếu trẻ tỏ thái độ gần như muốn cùng thảo luận về quy định với bạn nhưng cuối cùng vẫn không đồng ý thì cũng không sao cả. Bởi khi đó trẻ cũng đã nhận thấy “Quy định là để bảo vệ mình”.

Khi lập ra quy định, hãy để con biết rằng cha mẹ tin tưởng chúng “Mẹ cũng không biết nhiều về điện thoại, con lại hiểu rõ hơn mẹ rất nhiều nên mẹ mong con có thể dùng điện thoại một cách có ích”, thể hiện sự kỳ vọng “Mẹ mong con có thể là một người dùng thông minh”.

Nếu trẻ thuộc lứa tuổi học sinh tiểu học hoặc những năm đầu THCS thì bạn có thể đặt ra quy định để bố mẹ xem lịch sử truy cập. Nhưng đến cuối bậc THCS hay THPT thì bạn chỉ nên xem giúp con nếu con thấy có gì đó không ổn.

Ngoài ra, bạn cũng nên hứa với con rằng bạn sẽ xác nhận theo định kỳ như “Mẹ sẽ không xem điện thoại của con, nhưng mẹ muốn hằng tuần con đều báo lại với mẹ là con có ổn hay không” hoặc “Vì mẹ muốn được nghe về tình trạng của con một tuần một lần nên nếu con có điều gì vướng mắc hay băn khoăn thì mẹ mong con sẽ cùng mẹ thảo luận về vấn đề đó”.

“Nếu bạn nói với con rằng “Khi gặp rắc rối hay có chuyện gì bất thường, con hãy nói với mẹ vì bố mẹ có trách nhiệm giúp con giải quyết” thì trẻ cũng sẽ dễ dàng bộc bạch với bố mẹ “Con nhận được một tin nhắn hơi kỳ lạ mẹ à”, “Con thấy hơi lo lắng về chuyện này”.”

Bên cạnh đó, hãy tạo cơ hội để cả bố mẹ và con cái cùng nhìn lại lịch sử phát triển của điện thoại và

Internet, từ đó cùng trẻ lập ra quy định sử dụng để trẻ không bị chi phối bởi phương tiện liên lạc là điện thoại và Internet.

Ở đất nước nổi tiếng với nền công nghệ thông tin phát triển như Ấn Độ, trong môn IT ở trường học, học sinh bắt buộc phải tìm hiểu về nguồn gốc, lịch sử phát triển máy tính. Nhân chuyến thăm trường học theo phong cách Ấn Độ của Nhật Bản, tôi thấy ngạc nhiên bởi trong cuốn sách giáo khoa IT có tới 1/3 nội dung là kiến thức liên quan đến lịch sử của máy tính.

Trẻ sẽ được tìm hiểu lịch sử ra đời và phát triển của máy tính. Đó là cách giúp trẻ tiếp cận và hiểu được bản chất của máy tính và Internet.

Như vậy, trẻ sẽ hiểu tường tận về sự phát triển của máy tính, đồng thời có nhận thức rõ ràng về các phương tiện truyền thông. Và quan trọng hơn là chúng sẽ nhận thức được máy tính chỉ đơn giản là một công cụ chứ không được để nó chi phối.

Lớp trẻ hiện nay được chủ động tiếp cận với công nghệ kỹ thuật số, được giáo dục về máy tính và Internet từ khi còn nhỏ. Đây chính là điểm hoàn toàn khác biệt với thế hệ của cha mẹ. Đối với người lớn, điện thoại chỉ là một phương tiện liên lạc, còn

đối với thanh thiếu niên, nó giống như sự tồn tại của chính bản thân chúng vậy.

Bởi vậy, để trẻ không bị đắm chìm vào việc sử dụng điện thoại, bị điện thoại chi phối thì các vị phụ huynh cần để trẻ biết về lịch sử ra đời và cải tiến công nghệ của điện thoại, để con hiểu “Mẹ muốn con là một người dùng thông minh”.

Hãy cùng con lập ra “Quy định sử dụng điện thoại” trong gia đình của mình

Một bà mẹ người Mỹ đã đặt ra “18 quy định về sử dụng điện thoại” cho con gái. Vì câu chuyện này đã được giới thiệu trên ti vi nên có thể đã có nhiều người biết. Bạn có thể dựa vào những quy định này hoặc tự mình đặt ra các quy tắc riêng. Tôi mong bạn có thể là người dẫn dắt con, cùng con lập ra quy định sử dụng điện thoại của gia đình mình và phải tuân thủ những quy định ấy.

Tôi mong các bậc cha mẹ hãy đưa ít nhất bốn mục sau đây vào “Quy tắc sử dụng điện thoại” của gia đình mình.

- Không được xem điện thoại khi đang ăn
- Không được dùng điện thoại sau 9 giờ tối

- Phải sạc điện thoại trong phòng khách, không được mang về phòng riêng để sạc
- Tuyệt đối không được nhắn tin, gửi email hoặc gọi điện với những nội dung mà con sẽ không bao giờ nói bằng lời

Khi đã có quy định, bạn có thể tịch thu điện thoại nếu trẻ vi phạm. Lúc này, trẻ bắt buộc phải chấp nhận để bạn thu điện thoại. Ví dụ quy định là “Tịch thu điện thoại trong ba ngày”, nếu vi phạm thì trẻ có thể giải thích với bạn bè là “Vì tớ đã vi phạm quy định nên bị cấm sử dụng điện thoại. Trong ba ngày tới tớ sẽ không liên lạc với cậu được”. Làm như vậy sẽ tránh được việc gây ảnh hưởng tới quan hệ bạn bè của trẻ. Bạn có thể viết quy định ra giấy và dán ở trong phòng khách để tất cả thành viên trong gia đình cùng thực hiện.

Bên cạnh việc đặt ra các quy định, một điều quan trọng nữa là thay đổi những quy định khó thực hiện. Bạn không nên quá cứng nhắc “Không được. Quy định là quy định” mà cần linh hoạt trong việc thay đổi quy định cho phù hợp sau khi đã có sự thảo luận giữa bố mẹ và con cái.

Tuy nhiên, thay đổi quy định không phải nhượng bộ mà là tôn trọng mối quan hệ của con với bạn bè và có quy định phù hợp hơn với tình hình thực tế.

18 quy định sử dụng điện thoại

1. Đây là điện thoại của mẹ. Mẹ bỏ tiền ra mua nó và mẹ cho con “mượn” mà thôi.
2. Phải cho bố mẹ biết mật khẩu điện thoại.
3. Nếu có cuộc gọi đến, hãy nhắc máy. Lời đầu tiên hãy nói xin chào và luôn nói năng đúng mực. Nếu bố mẹ gọi phải nghe máy ngay lập tức.
4. Nộp điện thoại cho bố mẹ vào 7 giờ 30 tối những ngày thường và 9 giờ tối những ngày cuối tuần. Không được gọi điện hay gửi tin nhắn trong khoảng thời gian có thể làm phiền người khác.
5. Không được mang điện thoại đến trường. Hãy nói chuyện trực tiếp với những người con định nhắn tin.
6. Nếu làm hỏng hoặc làm mất điện thoại thì con phải chịu trách nhiệm cho mọi phí tổn. Con có thể để dành tiền phòng trường hợp trên bằng cách tiết kiệm tiền tiêu vặt, giúp mẹ làm việc nhà.

7. Không được dùng điện thoại để nói dối, lừa gạt, trêu chọc người khác. Hơn nữa, không cho phép mình tham gia vào những cuộc trò chuyện có thể gây tổn thương cho người khác.
8. Không được nhắn tin, gửi email hoặc gọi điện với những nội dung mà con sẽ không bao giờ nói bằng lời.
9. Không được nhắn tin, gửi email hoặc gọi điện cho ai đó với nội dung mà con không bao giờ dám nói trước mặt bố mẹ.
10. Điện thoại không dùng để xem hoặc chứa phim khiêu dâm. Tất cả nội dung tìm kiếm trên web phải được chia sẻ với mẹ. Nếu có thắc mắc, hãy hỏi người khác, tốt nhất là bố hoặc mẹ.
11. Khi ở nơi công cộng như nhà hàng, rạp chiếu phim hay khi đang nói chuyện với người khác phải tắt nguồn điện thoại hoặc để chế độ im lặng. Nếu không, con sẽ trở thành người bất lịch sự trong mắt người khác.
12. Không được gửi hoặc nhận các hình ảnh có liên quan đến những phần nhạy cảm trên cơ thể của con lẫn những người khác. Cho dù con làm chỉ vì hiếu kỳ thì nó cũng có thể phá hoại tương lai của con. Một khi những

tấm ảnh hay thông tin bị đưa lên mạng thì sẽ không thể dập tắt chúng hoàn toàn được.

13. Không được chụp, quay quá nhiều video. Đó là điều không cần thiết. Điều quan trọng là sống và trải nghiệm. Mọi thứ sẽ được lưu lại trong ký ức của con mãi mãi.
14. Thi thoảng hãy rời khỏi nhà mà không mang theo điện thoại. Dù không có điện thoại con vẫn sống và không bị tụt hậu so với mọi người.
15. Hãy nghe nhạc trên điện thoại. Không chỉ thể loại âm nhạc các bạn con hay nghe, con có thể tải cả những bài hát ở các thể loại khác như nhạc cổ điển. Như vậy vốn hiểu biết của con sẽ phong phú hơn.
16. Hãy chơi các trò chơi rèn luyện trí não.
17. Đừng bao giờ chú ý đầu vào điện thoại mà hãy luôn ngẩng lên để nhìn thế giới xung quanh. Nhìn ra ngoài cửa sổ. Nghe chim hót. Đi bộ. Nói chuyện với người lạ. Hãy tự tìm ra câu trả lời thay vì tìm trên Google.
18. Nếu làm sai, mẹ sẽ tịch thu máy. Chúng ta sẽ ngồi nói chuyện và bắt đầu lại từ đầu.

4. VẤN ĐỀ BẮT NẠT Ở TUỔI TEEN

Các bậc phụ huynh hãy để con hiểu rằng “Đằng sau khó khăn này là thế giới mới đang chào đón con đấy!”.

Mối quan hệ giữa tự sát và lòng tự trọng

Hiện nay, tình trạng bắt nạt học đường đang trở nên nghiêm trọng. Dù Nhật Bản đã đề ra “Quy định phòng chống bạo lực học đường” nhưng những tin tức đáng buồn về tình trạng bắt nạt vẫn tiếp tục diễn ra.

Khó có thể diễn tả được bằng lời việc bị bắt nạt khiến trẻ bị tổn thương sâu sắc đến mức nào. Đặc biệt, đối với tuổi dậy thì, bị bắt nạt cũng là lúc trẻ thấy mình bị dồn vào đường cùng, không còn lối thoát. Đa số những trẻ tự sát vì bị bắt nạt đang trong độ tuổi dậy thì.

Mặc dù tình trạng bắt nạt ở bậc tiểu học cũng ngày càng nghiêm trọng nhưng tôi thường không

thấy có vụ tự tử nào xảy ra. Hiện tượng tự tử vì bị bắt nạt chỉ thường xuất hiện ở học sinh từ lớp 5 trở lên.

Từ đây ta có thể thấy rằng trẻ em trong độ tuổi đang bước vào giai đoạn dậy thì nếu bị bắt nạt sẽ kéo theo nguy hiểm đến ra cái chết.

Tại sao bắt nạt ở tuổi dậy thì lại dễ gây ra cái chết? Như tôi đã đề cập ở Chương 1, trong giai đoạn này trẻ đã biết đến cái gọi là lòng tự trọng. Dậy thì là thời kỳ nhận thức được giới tính, bắt đầu tìm kiếm “cái tôi” và có lòng tự trọng rất cao. Vậy nên, nếu bị tổn thương lòng tự trọng, trẻ sẽ mất đi niềm tin vào cuộc sống và dễ tìm đến con đường tự sát để kết thúc mọi việc.

Do vậy, những bình luận mà tôi được nghe về việc trẻ tự sát như “Nếu dám chết thì sao không dám đối mặt với chuyện đó” là hoàn toàn không đúng.

Chẳng có đứa trẻ nào có gan tự sát. Vì lòng tự trọng bị chà đạp, khát vọng sống héo tàn, quá mệt mỏi, từ sâu trong trái tim trẻ mong muốn được giải thoát khỏi tình trạng đau khổ ấy, cuối cùng chúng tìm đến cái chết.

Nếu lòng tự trọng bị tổn thương quá mức, trẻ sẽ mất đi khát vọng sống cũng như không còn đủ khả

năng để nhận thức “Tự tử là điều tuyệt đối không được làm”.

“Một người khi bị làm tổn thương lòng tự trọng sẽ rất dễ đánh mất sinh mạng nên các bậc phụ huynh phải giáo dục con mình tuyệt đối không được làm gì ảnh hưởng đến lòng tự trọng của người khác.”

Tôi nghĩ người lớn phải truyền đạt cho trẻ điều này từ khi chúng còn học mẫu giáo, đồng thời các vị phụ huynh cũng không được có những lời nói và hành động làm tổn thương đến lòng tự trọng của trẻ.

Đặc biệt, dù ở bậc tiểu học hay trung học, tình trạng bắt nạt biểu hiện ở hành động chọc ghẹo hay thái độ coi thường nhau đều khiến trẻ nghĩ rằng “Bởi vì hành động đó làm tổn thương lòng tự trọng của mình nên không thể được tha thứ”. Cần phải loại bỏ ngay tư tưởng này ở trẻ.

Khi nhắc đến giáo dục về tình trạng bắt nạt, thường thì ai cũng chạy theo quan niệm mang tính trừu tượng “Dạy trẻ biết coi trọng sinh mạng của

mình”. Nhiều người sẽ cho rằng “sinh mạng” là từ dễ hiểu nhưng thực chất nó có ý nghĩa rất trừu tượng. Từ này không thể làm cho trẻ hiểu được việc bắt nạt người khác có thể gây ra hậu quả gì. Điều quan trọng cần dạy trẻ ở đây là “coi trọng lòng tự tôn của người khác”.

Vì đang trong giai đoạn hình thành lòng tự trọng nên nếu bị bắt nạt, chắc chắn không một đứa trẻ nào chịu được. Chính vì vậy, hãy để trẻ tự đặt mình vào vị trí của người khác và hiểu rằng “Không được bắt nạt người khác”.

Cần chú trọng giáo dục học sinh từ cuối bậc tiểu học đến THPT về lòng tự trọng của con người và về tác hại của việc bắt nạt người khác. Trong công tác giáo dục chống tình trạng bắt nạt học đường, điều quan trọng là phải làm sao để trẻ biết coi trọng lòng tự tôn của người khác, hơn là giáo dục về sự quý giá của mạng sống mỗi con người.

Khó xử vì muốn giúp đỡ nhưng lại sợ bị bắt nạt

Khi tôi còn là giáo viên THCS, trong một lớp tôi dạy có một học sinh bị bắt nạt.

Khi tôi biết M đang bị bắt nạt là lúc các em học sinh đang thay đồ để học thể dục. Khi các em học sinh

nam đang thay đồ trong phòng thì có ai đó đã ném quần áo của M xuống hành lang. Lúc ấy M chỉ còn cách chạy xuống nhặt quần áo trước mặt các bạn nữ trong tình trạng chỉ mặc đúng một cái quần xà lỏn.

Khi thấy M vội vàng nhặt quần áo trước mặt các bạn nữ, tôi đã báo lại với giáo viên chủ nhiệm của M về việc em ấy đang bị bắt nạt. Thế nhưng, tôi lại không thể tin vào tai mình khi nhận được câu trả lời.

Trong buổi họp phụ huynh đã xảy ra cuộc tranh cãi giữa tôi và giáo viên chủ nhiệm.

“Anh Ogi, việc em ấy bị bắt nạt là đáng mừng đó chứ. Nếu không bị bắt nạt em ấy sẽ không đến trường đâu.”

Tôi đã phản bác lại rằng “Không thể có chuyện đó! Cần phải chấn chỉnh lại ngay!”

Tuy nhiên, nếu chỉ nhìn vào bề ngoài của sự việc thì lời cô giáo đó nói cũng không sai. “Dù có bị bắt nạt thì em ấy vẫn cần đến lớp học”. Có thể nói điều này đúng với tâm lý của cậu học sinh ấy.

Tuy nhiên, dù sao thì cậu ấy cũng đang buồn bã và khổ sở.

Tháng 10 năm 2011, tại thành phố Otsu thuộc tỉnh Shiga, một vụ tự tử vì bị bắt nạt đã xảy ra gây chấn

động khắp cả nước. Một cậu học sinh lớp 8 đã nhảy lầu tự tử vì không thể chịu được khi bị các bạn cùng trường bắt nạt. Cậu bé đã bị bắt phải ăn những con ong chết, bị đánh đập, thậm chí còn bị ép phải tập tự tử.

Tuy nhiên, cũng có trường hợp trẻ bị bắt nạt nhưng vẫn chơi với người bắt nạt mình. Với người lớn, hành động này thật khó hiểu. Nhưng thực ra, nếu dựa vào đặc điểm của tuổi dậy thì thì đây không phải hành động không thể lý giải được.

Khi bắt đầu phản kháng, tách khỏi bố mẹ thì nơi để trẻ có thể dựa vào chỉ có bạn bè mà thôi. Ví dụ, dù có bị bắt nạt đi chăng nữa thì chỉ có một nơi duy nhất để trẻ dựa dẫm về tinh thần, đó là mối quan hệ với bạn bè. Khi mối liên kết này biến mất thì cũng là lúc trẻ mất đi nơi trú ngụ cuối cùng.

Trường hợp cậu bé ở Otsu cũng vậy. Dù bị bắt nạt nhưng cậu ấy vẫn nhận thức được rằng đó là nơi duy nhất cậu có thể tồn tại được. Chính vì vậy, cậu bé càng trở nên đau khổ, bị dồn đến bước đường cùng. Và cuối cùng sự việc đáng tiếc xảy ra.

Chẳng lý do nào có thể khiến đứa trẻ đang bị bắt nạt cảm thấy vui. Vì vậy, giáo viên không được làm ngơ hay để tình trạng bắt nạt học đường xảy ra.

Hành động cho phép việc đó xảy ra hay dù biết vẫn làm ngơ là không thể chấp nhận được.

Tôi nghĩ phải có biện pháp giáo dục cho tất cả các cấp học, tất cả các niên học, tất cả các trường học về cách cư xử đúng mực với người khác, cách tôn trọng mối quan hệ với mọi người không chỉ nói riêng những đứa trẻ đi bắt nạt người khác. Tuyệt đối không nhượng bộ trong những vấn đề liên quan tới tôn trọng quyền con người. Dù thế nào cũng phải bảo vệ học sinh của mình, đối đầu với nạn bắt nạt học đường đến cùng và không bao giờ được để sự việc trở nên nghiêm trọng đến mức phải tự tử như trường hợp cậu bé ở Otsu.

“Các bậc phụ huynh cũng vậy, vừa bảo vệ con, nhưng cũng phải để con hiểu được mức độ nghiêm trọng của nạn bắt nạt học đường. Nhất định phải để trẻ hiểu được “dù con là người gây ra hay là người phải hứng chịu thì việc làm tổn thương lòng tự trọng của người khác luôn là việc làm sai trái”.”

Nhìn vào biểu hiện của con để biết con có bị bắt nạt hay không

Trước hết, nếu bị bắt nạt, trẻ sẽ không kể lại với bố mẹ. Dù là học sinh tiểu học hay trung học phổ thông đều như vậy.

Đơn giản là vì lòng tự trọng của trẻ không cho phép chúng thú nhận với bố mẹ – người mà trẻ mong muốn có thể tách khỏi để tự lập. Hơn nữa, nếu để bố mẹ biết mình bị bắt nạt, trẻ sẽ cảm thấy xấu hổ. Bởi vậy, cho dù bố mẹ có nói “Nếu con bị bắt nạt thì hãy nói cho bố mẹ biết” thì phần lớn trẻ vẫn sẽ chẳng bao giờ chịu thú thật với bố mẹ.

Do vậy, để biết con có bị bắt nạt hay không, bạn cần để mắt tới những thay đổi trong tâm trạng của con.

Trong bài báo “17 dấu hiệu trong sinh hoạt hằng ngày cho thấy trẻ đang bị bắt nạt”, có hai đặc điểm cho thấy con bạn chắc chắn đang bị bắt nạt ở trường là “Rõ ràng con không khỏe” và “Không mang theo điện thoại”.

**“ Khi bị bắt nạt, trẻ thường sẽ có
những dấu hiệu như ánh mắt trĩu**

nặng buồn bã, nói nhỏ, thiếu sức sống, chán ăn, không hiểu động và thường lưỡng lự khi chuẩn bị đến trường. Lúc trước, khi đi học trẻ thường chào rất to “Con chào mẹ, con đi học” thì khi bị bắt nạt, chúng sẽ rời đi trong yên lặng hoặc đột nhiên thì thào “Con không muốn đi học”. ”

Vì có rất nhiều dấu hiệu cho thấy trẻ không khỏe nên nếu cảm thấy con có gì bất thường thì bạn phải ngay lập tức đặt nghi vấn liệu con có đang bị bắt nạt ở trường không.

Ngoài ra, nếu trẻ không cầm theo điện thoại thì chắc chắn chúng đang bị bắt nạt. Mặc dù trước đây, kể cả lúc ăn cơm cũng không rời tay khỏi điện thoại thì bây giờ chúng lại vứt ở trên bàn, không buồn đụng tới. Cứ 10 trẻ tránh xa điện thoại thì phải có đến 8-9 trẻ đang bị bắt nạt.

Với tuổi teen, điện thoại vốn là phương tiện bắt buộc phải có để liên lạc với bạn bè nên một khi trẻ bị bắt nạt, nó sẽ trở thành vũ khí quay lại tấn

công trẻ. Vì sợ nhìn vào màn hình điện thoại, không muốn nghe thấy chuông báo tin nhắn đến nên trẻ mới tránh xa điện thoại. Khi trẻ không cầm theo điện thoại thì chắc chắn đó là lúc chúng đang bị bắt nạt hoặc gặp phải rắc rối nào đó.

Các bậc cha mẹ phải hết sức chú ý vào những điều sau đây:

- Đồ mang đến trường của con như đồng phục hay giày có điểm bất thường.
- Nếu là con trai thì có nhiều trường hợp bị bắt nạt bằng cách giẫm lên quần áo.
- Còn nếu là nữ thì thường bị vẽ bậy lên giày đi trong nhà. Có nhiều trường hợp trẻ bao biện là “Con bị mất giày” hay liên tiếp mấy tháng không mang giày về nhà, đến khi bố mẹ phát hiện ra thì thấy giày của con bị vẽ bậy rất kinh khủng.

Ngoài ra, đồ dùng học tập của trẻ bị bắt nạt cũng sẽ bị vẽ bậy hoặc làm hỏng. Thỉnh thoảng bạn nên kiểm tra đồ dùng của con như cặp sách, hộp bút, sách giáo khoa hay vở ghi của con xem có bị bôi bẩn hay làm hỏng không.

Liên tục bị mất đồ

Các bậc phụ huynh cần chú ý khi tần suất con nói đồ dùng học tập bị hỏng hay bị mất tăng lên đột ngột. Đặc biệt, mặc dù từ trước tới nay trẻ ít khi làm hỏng hay làm mất đồ nhưng giờ lại cứ làm mất đúng một thứ thì có thể nghĩ ngay rằng con bạn đang bị bắt nạt.

Bạn cần chú ý tới phản ứng của con khi hỏi “Sao con lại làm mất nữa à?”. Cho dù trẻ có cố che giấu thế nào thì chắc chắn bạn cũng cảm nhận được có gì đó bất thường. Với trực giác của người bố, người mẹ, nếu để ý kỹ thái độ của con thì chắc chắn bạn sẽ biết con mình đang che giấu chuyện gì. Nếu thấy có gì khác lạ, không giống với bình thường thì cần để ý ngay.

Không đưa cho bố mẹ giấy tờ được phát ở trường

Có nhiều trường hợp trẻ bắt nạt bạn bè bằng cách vẽ bậy, xé hay vo tròn rồi vứt bỏ bài kiểm tra, giấy tờ được phát ở trường. Mặc dù từ trước đến nay trẻ đều đưa cho bố mẹ xem bài kiểm tra thấy giáo trả nhưng giờ bố mẹ có hỏi thì trẻ cũng không đưa, hoặc nếu có đưa thì chỉ là miễn cưỡng đưa cho

những tờ giấy nhàu nát mà thôi. Nếu tình trạng như vậy xảy ra thì rất có khả năng con bạn đang bị bắt nạt ở trường.

Không chăm chút cho vẻ ngoài

Đến tuổi dậy thì, cả con trai và con gái đều rất thích ăn diện, sáng nào cũng đứng trước gương chỉnh sửa đầu tóc, đồng phục phải là phẳng phiu, vô cùng chú ý đến vẻ ngoài của mình. Đây là điều rất bình thường.

Tuy nhiên, những trẻ bị căng thẳng tinh thần vì bị bắt nạt sẽ chẳng còn tâm trí nào mà quan tâm đến vẻ ngoài. Cũng có thể nói rằng trẻ không muốn chăm chút đến vẻ ngoài nữa, bởi nếu làm vậy trẻ sẽ càng bị bắt nạt nhiều hơn. Trước đây dù có dành bao nhiêu thời gian để chăm chút cho bản thân cũng không đủ, bây giờ chúng lại hoàn toàn không có hứng thú với việc đó nữa. Đây chính là dấu hiệu cho thấy trẻ đang bị bắt nạt.

Bố mẹ bị mất tiền trong lúc không để ý

Khi thấy con tiêu tiền nhanh hơn, tần suất xin ứng trước tiền tiêu vặt cao hơn và thỉnh thoảng bạn

bị mất tiền để trong ví thì rất có khả năng con bạn đang bị bắt nạt.

Tình trạng bắt nạt bạn bè bằng cách trấn lột tiền, ép bạn phải mua đồ cho mình đang xảy ra khá phổ biến ở tuổi dậy thì. Thường thì trẻ sẽ tiết kiệm tiền mừng tuổi, thế nhưng chẳng biết từ lúc nào số tiền tiết kiệm ấy lại giảm đi rất nhiều. Hơn nữa, mặc dù trẻ không mua gì nhưng tháng nào cũng tiêu hết tiền tiêu vặt. Đây chắc chắn là một điều không bình thường. Bạn có thể dễ dàng phát hiện ra điều kỳ lạ này bằng việc quan sát con mình chi tiêu trong cuộc sống hằng ngày. Ngoài ra, bố mẹ cũng cần nắm rõ mình còn để bao nhiêu tiền trong ví. “Hiện giờ trong ví có 12560 yên”, “Hôm nay mua đồ mất 300 yên nên giờ còn lại 800 yên”... Nếu bạn làm được như vậy thì khi bị mất tiền có thể phát hiện ra ngay.

Dù là dấu hiệu nào đi chăng nữa thì không khó để nhận ra con đang bị bắt nạt nếu bố mẹ chịu chú ý tới thói quen sinh hoạt cũng như cách ứng xử hằng ngày của con. Vì nếu trẻ bị bắt nạt, chắc chắn chúng sẽ có biểu hiện lúng túng, lúc này có thể suy ngay ra con bạn có gì đó khác thường.

17 dấu hiệu trong sinh hoạt hằng ngày cho thấy trẻ đang bị bắt nạt

1. Không quan tâm xem có tin nhắn đến hay không (tắt nguồn hoặc không trả lời lại). Không động vào điện thoại.
2. Đi học về trong trạng thái mệt mỏi.
3. Quần áo bị dính bẩn. Khi bị hỏi, trẻ nói dối là bị bạn chạy đằng sau đá phải. Tuy nhiên, trẻ nói với vẻ không tự tin, mắt nhìn lăm lét.
4. Hay làm mất đồ. Nếu bị hỏi lý do thì trẻ chỉ trả lời “Con không biết”. Ban đầu là làm mất những đồ vặt vãnh như giấy kê tay, cục tẩy, bút chì, giấy ăn, sau đó là làm mất những thứ có giá trị hơn như hộp bút, giấy bọc vở, đồ dùng học tập...
5. Vỡ, sách giáo khoa bị bôi bẩn.
6. Trên cặp có vết xước, rạch bằng dao.
7. Nhanh hết tiền tiêu vặt. Khi bố mẹ bảo đưa cho xem đã mua gì thì trẻ không chịu.
8. Trẻ chuẩn bị đồ dùng cho thí nghiệm khoa học như pin, cây trồng cho hai, ba người chứ không chỉ cho mình trẻ.
9. Sáng nào trẻ cũng nói là bị sốt, buồn nôn, mệt mỏi; đến trường trong trạng thái uể oải, miễn cưỡng.

Việc này không xảy ra vào một ngày cố định nào cả. Nếu có thì là do có vấn đề ở trường như ngày hôm đó có môn học mà trẻ không thích.

10. Tức giận, khó chịu khi ở nhà.
11. Buổi tối ngủ không ngon giấc, thường nói mơ, hay nghiêng rằng dù trước đây trẻ không như vậy.
12. Trên mặt, lưng hay đùi trẻ có vết bầm. Nếu là con gái thì có thể có vết xước trên mu bàn tay.
13. Trên cơ thể trẻ có dấu bút vẽ nghịch ngợm. Con gái thì bị cắt tóc.
14. Trong cặp hay dép đi trong nhà có rác.
15. Trong cặp có tờ giấy ghi “Chết đi!”, “Đồ ngu!”, “Đừng có đến trường nữa!”.
16. Đồ mồ hôi đầm đìa lúc ngủ.
17. Gần đây trở nên chán ăn, mệt mỏi.

Không được lơ là vì nghĩ con đang trong tuổi dậy thì

Khó khăn trong việc phát hiện trẻ đang bị bắt nạt một phần là do lúc này trẻ đang có những thay đổi về tâm sinh lý – đặc trưng của tuổi dậy thì – nên cũng có lúc khó có thể cho rằng dấu hiệu bất thường của trẻ là bằng chứng cho thấy chúng đang bị bắt nạt.

Vì bố mẹ chỉ nhìn thấy bề nổi của rắc rối tuổi dậy thì nên sẽ có nhiều người nghĩ rằng “Con mình đang ở trong giai đoạn khó khăn nhất đây”, “Nó bảo là mẹ đừng hỏi lăng nhăng nữa rồi, thôi thì cứ quan sát nó xem sao đã”. Cứ như vậy, sẽ rất khó để có thể biết con bạn đang bị bắt nạt hay không.

Tuy vậy, trong trường hợp trẻ bị bắt nạt thì chắc chắn sẽ có dấu hiệu cho thấy điều đó. Mặc dù trẻ vẫn không chịu nói gì nhưng nếu chịu khó chú ý, quan sát kỹ tình trạng của con, nhất định bạn sẽ thấy có dấu hiệu con bị bắt nạt.

Bởi vậy, để tránh lơ là, bạn cần loại bỏ ngay lối tư duy “Vì con đang dậy thì nên mình không được can thiệp quá sâu vào chuyện của con”, không được tự thuyết phục bản thân bằng ý nghĩ “Vì con đang dậy thì nên tính khí không được tốt”.

Ngoài ra, khi thấy con có gì đó kỳ lạ, bất an thì bạn nên hỏi “Con làm sao vậy?”, tránh hỏi thẳng “Con bị bắt nạt ở trường à?”. Hay khi thấy đồng phục, đồ dùng của con bị bẩn hay phá hỏng thì nên hỏi han con “Sao vậy con? Quần áo của con có vẻ hơi bẩn nhỉ”.

Điều quan trọng nhất là lúc này hãy chú ý tới tâm trạng và thái độ của trẻ. Bởi thông thường, nếu

bị hỏi “Sao thế con? Có vấn đề gì à?”, chúng sẽ không thú nhận ngay với bố mẹ đâu.

Trẻ thường sẽ lấp bắp, viện lý do bị ngã hoặc phủ nhận như “Con ổn. Không có gì đâu mẹ”. Tuy nhiên, khi thấy trẻ như vậy, ta cũng có thể hiểu rằng “À, nó không ổn tí nào”. Đây là điều rất quan trọng bởi nếu hiểu được như vậy thì bạn có thể theo sát con hơn.

Hơn nữa, bạn cũng nên xây dựng mối quan hệ khăng khít giữa bố mẹ và con cái, khiến trẻ có thể cảm nhận được bố mẹ là đồng minh của mình.

Còn nếu là mối quan hệ khiến trẻ cảm thấy “Dù có nói ra thì bố mẹ cũng chẳng hiểu đâu” thì chúng sẽ không muốn chia sẻ với bố mẹ, cảm thấy mình là thứ dư thừa đang bị dồn vào bước đường cùng.

Hãy để trẻ tin rằng “Dù có chuyện gì thì chỉ có bố mẹ mới là đồng minh của mình thôi”. Đây sẽ là sự ủng hộ vô cùng lớn với trẻ đang trong tình trạng bị bắt nạt. Nếu tồn tại mối liên kết này, trẻ sẽ thấy an tâm và đưa ra tín hiệu SOS nếu đang bị bắt nạt.

Phát hiện trẻ bị bắt nạt trên mạng xã hội

Kể từ khi điện thoại di động, smart phone xuất hiện, ta thường không thấy tình trạng bắt nạt trên mạng diễn ra nữa. Tình trạng bắt nạt diễn ra ở các

nhóm chat trên mạng LINE sẽ là bức tường hoàn hảo che mắt các vị phụ huynh, bởi họ không có ý định tìm hiểu về những hội nhóm ấy.

Tuy nhiên, trên thực tế bắt nạt vẫn xuất hiện trong cuộc sống thực chứ không nhất thiết chỉ diễn ra trên thế giới ảo. Bắt nạt trong đời thực có thể vẫn kiểm soát được, nhưng nếu là bắt nạt trên LINE thì khả năng trở thành vấn đề nghiêm trọng có thể lên đến 100%.

Có một thời gian, tình trạng bắt nạt không công khai bằng việc sử dụng mạng xã hội ở trường học đã trở thành vấn nạn của xã hội. Tôi khẳng định được như vậy nhờ vào kinh nghiệm tăng cường kiểm tra các trang mạng xã hội.

Lúc đó, tôi có trách nhiệm giám sát các hoạt động thế giới ảo qua việc quản lý các diễn đàn trên mạng của học sinh, đồng thời phụ trách giảng dạy ở trường. Với một giáo viên, đó thực sự là một công việc rất vất vả. Những người làm trong ngành giáo dục, bao gồm cả tôi, đều cho rằng “Nếu không nắm rõ tình hình trên mạng thì không thể biết được tình trạng bắt nạt có đang diễn ra hay không. Điều này cũng ảnh hưởng tới việc giảng dạy ở trường học”. Cứ như thế, thời gian qua đi, giờ đây trẻ đã cho thấy

những nỗ lực của chúng trong mối quan hệ với bạn bè đồng trang lứa trong cuộc sống thực tế. Như vậy, bằng cách phát hiện ra tình trạng bắt nạt đang xảy ra trên thế giới ảo, ta có thể ngăn chặn được việc đó xảy ra ở trường học.

Trong gia đình cũng vậy, nếu bạn để ý kỹ tới những thay đổi trong thói quen sinh hoạt hằng ngày của trẻ thì chắc chắn bạn sẽ biết được con bạn có bị bắt nạt trên mạng hay không.

Như tôi đã trình bày ở trên, bắt nạt trên mạng hiển nhiên sẽ gây ảnh hưởng đến cuộc sống thực. Trẻ bị bắt nạt chắc chắn sẽ có những dấu hiệu như uể oải, không mang theo điện thoại bên người. Vậy nên, việc quan tâm, chú ý tới tình trạng của con trong sinh hoạt hằng ngày sẽ giúp bạn nhìn thấu được liệu trẻ có bị bắt nạt trên mạng hay không.

Khi biết được người bắt nạt con mình chính là đứa trẻ bạn hay gặp

Đứa trẻ bạn hay gặp chính là người bắt nạt con mình. Khi biết được điều này, nhiều bậc cha mẹ thường băn khoăn không biết xử lý như thế nào. Thậm chí còn có trường hợp bố mẹ của hai trẻ quen biết nhau, đã từng là bạn học cùng trường với nhau.

“Mình không muốn phá huỷ mối quan hệ bạn học khi còn nhỏ, nhưng không thể bỏ qua chuyện này được. Con mình đang bị con cậu ta bắt nạt mà. Nếu mình nói ra chắc cậu ta sẽ bối rối lắm đây.”

Tôi cũng hiểu được tâm lý này của các bậc phụ huynh. Vậy chúng ta nên làm gì?

Khi con bị bắt nạt, đương nhiên phải ưu tiên bảo vệ con trước. Vì vậy, tôi nghĩ các bậc phụ huynh cần có cuộc nói chuyện trực tiếp với người bắt nạt con mình. Tuy nhiên, bạn tuyệt đối đừng dùng những từ đi thẳng vào vấn đề như “bắt nạt”. Một khi nói ra từ “bắt nạt”, đối phương là trẻ sẽ phòng bị ngay lập tức, dù bạn có gắng hỏi đến thế nào cũng không nói.

Nếu đối phương là cha mẹ của đứa trẻ đó cũng sẽ có thái độ giống như vậy. Họ sẽ phủ nhận gay gắt ngay “Chẳng có lý do gì để con tôi làm như thế cả!”, thậm chí còn có thể cắt phăng đi mối quan hệ giữa hai bà mẹ. Cách hỏi an toàn nhất là “Đã có chuyện gì vậy?”. Thay vì nói với giọng điệu buộc tội “Tại sao cháu lại làm như vậy?”, bạn nên có thái độ mềm mỏng, hỏi trẻ là “Cháu à, con cô đã bị như vậy, nó rất chán nản, cháu có biết tại sao không? Đã có chuyện gì à?”. Cách nói như vậy sẽ khiến đứa trẻ ấy dễ mở lời hơn.

“Cháu không định làm thế. Anh khoá trên bắt nạt bạn ấy trước, cháu chỉ tham gia cho vui thôi. Cậu ấy cũng chỉ cười...”

“Thì ra là thế à. Nhưng mà con cô nó cười vì lòng tự trọng của nó không cho phép nó rơi nước mắt cháu ạ. Cô nghĩ nó cười chỉ để che giấu sự đau khổ mà thôi.”

“Nếu cháu cũng bị đối xử như vậy thì cháu thấy thế nào? Chắc hẳn là rất khó chịu, chán nản đúng không?”

“Cô mong là chỉ ít bản thân cháu hãy dừng việc này lại.”

Như vậy, quan trọng là bạn phải dùng cách nói khéo léo, mềm mỏng như vậy để bộc bạch thẳng thắn với trẻ.

Dấu hiệu cho thấy trẻ đang bắt nạt người khác

Có trường hợp khi đã so sánh trẻ với những dấu hiệu tôi đã nêu ra ở trên nhưng vẫn thấy khó xác định xem trẻ có bị bắt nạt hay không thì lúc này có thể trẻ chính là người đi bắt nạt bạn bè.

Hiện nay người bắt nạt và người bị bắt nạt không cố định là ai mà lại có sự luân phiên giữa hai

đối tượng này. Có thể hôm nay trẻ là người bị bắt nạt nhưng ba ngày sau lại bắt nạt người khác. Đây được gọi là tính lưu động và tính phức tạp – hai đặc trưng nổi bật của tình trạng bắt nạt thời nay.

Trong mắt giáo viên, chắc chắn sẽ có học sinh trở thành trung tâm của bắt nạt học đường, mà phần lớn là những học sinh sáng sủa, tích cực trong học tập, được thầy cô và các anh chị khoá trên yêu quý. Đối với cha mẹ, thầy cô, đó là học sinh chăm chỉ, ngoan ngoãn, hoàn toàn không có dấu hiệu nào cho thấy trẻ là người đi bắt nạt bạn bè. Vậy nên họ sẽ phản bác lại ngay “Làm gì có chuyện như thế!”, “Nếu là con tôi thì càng không phải”.

Trước hết, với cương vị là cha mẹ, ta thường không muốn chấp nhận sự thật con mình bắt nạt người khác. Dù sự việc đã hiển hiện ngay trước mắt thì ta cũng không muốn tin, coi như chưa từng nhìn thấy hay nghe thấy sự thật đau khổ ấy.

Tuy nhiên, việc phát hiện ra chỉ ngăn không cho số trẻ trở thành người đi bắt nạt giảm xuống mà thôi. Nếu bạn thấy ở trẻ có những vấn đề sau thì dù muốn hay không, hãy nghĩ ngay tới “Hình như con mình đang bắt nạt ai đó hay sao ấy”.

Số đồ dùng bạn chưa nhìn thấy bao giờ đang tăng lên

Trong trường hợp đồ dùng của trẻ mà bạn chưa nhìn thấy bao giờ tăng lên khá nhiều thì bên cạnh nỗi lo có thể trẻ đi ăn cắp, tôi nghĩ cũng có khả năng trẻ đang bắt nạt bạn của mình. Khi bạn hỏi “Cái này ở đâu ra thế con?”, phần lớn trẻ sẽ trả lời là “Bạn con cho đấy”, “Bạn con tặng con”. Tuy nhiên, bạn cũng nên cảnh giác khi thấy những món đồ đó có vẻ đắt tiền, hoặc rẻ nhưng lại có rất nhiều.

Mặc dù có thể đúng là trẻ được bạn đưa cho đấy, nhưng là do trẻ đã tạo sức ép để đối phương buộc phải nộp những vật đó cho chúng.

Trẻ sở hữu món đồ không thể mua được bằng tiền tiêu vặt

Bố mẹ nên hết sức lưu ý nếu thấy trẻ có món đồ nào đó không thể mua bằng tiền tiêu vặt được cho mỗi tháng hoặc chi tiêu nhiều hơn hẳn so với số tiền bạn cho. Vì có nhiều trường hợp trẻ bắt nạt bạn và bắt bạn phải đưa tiền tiêu vặt cho mình.

Cách nói năng, thái độ và hành động trở nên vô lễ, quá đáng

Chắc chắn trẻ sẽ có những thay đổi như ăn nói vô lễ, hành động bạo lực. Nếu tình trạng trẻ có hành

vi bạo lực hoặc nói với em trai là “Mày câm mồm đi” hay “Chết đi!” diễn ra thường xuyên thì bố mẹ phải lưu ý ngay.

Khi trẻ có hành động bắt nạt người yếu hơn mình thì đó là một dạng khác của stress. Việc chú ý tới những thay đổi có liên quan tới stress của trẻ cũng là một cách để phát hiện ra trẻ đang bắt nạt người khác.

Các bậc phụ huynh phản ứng ra sao khi phát hiện con mình bắt nạt bạn bè?

Khi biết con mình đang bắt nạt người khác, nhiều phụ huynh sẽ phủ nhận ngay “Tuyệt đối không có chuyện đó”.

Tuy nhiên, dù bạn có nói “Không được bắt nạt bạn” bao nhiêu lần đi chăng nữa thì cũng không buộc con dừng hành động bắt nạt bạn lại được. Thực ra chính bản thân trẻ cũng biết việc bắt nạt bạn là không nên. Tuy nhiên, cho dù trẻ vẫn ý thức được rằng “Không thể cứ như thế này được” nhưng ý nghĩ này chỉ càng khiến trẻ muốn đi bắt nạt hơn mà thôi.

Đầu tiên, con người vốn không phải là sinh vật giải quyết vấn đề bằng bạo lực. Vậy nên khi phải dùng đến bạo lực thì nhất định là có nguyên nhân nào đó làm cho chúng ta căng thẳng.

“Lý do khiến trẻ bắt nạt người khác là do chúng chán nản, đau khổ vì stress. Lúc này, trẻ đang cảm thấy rất chán nản. Bắt nạt là hành động bộc phát do trẻ có quá nhiều căng thẳng.”

Nếu trẻ có tâm trạng tươi vui và những người xung quanh chúng cũng thấy như vậy thì chúng sẽ không bắt nạt người khác.

Vì vậy, khi trẻ có biểu hiện cho thấy chúng đang bắt nạt bạn bè thì bạn hãy thử nghĩ đến nguyên nhân chúng làm việc đó “Có phải vì căng thẳng quá nên dẫn đến hành vi bắt nạt người khác không?”. Tốt nhất là bạn nên hỏi trẻ vấn đề này.

“Hình như con đang bắt nạt bạn có phải không? Đó là do con bị căng thẳng đúng không? Kể mẹ nghe xem nào”. Tất nhiên những cách hỏi quá thẳng thắn như vậy chỉ khiến trẻ im lặng mà thôi.

Trước tiên, bạn có thể hỏi: “Gần đây con buồn chán chuyện gì à?” hoặc “Con đi luyện thi bốn ngày một tuần thì có mệt quá không? Con ổn chứ?”. Đồng

thời có thể thăm dò ý kiến của trẻ như “Hình như con nộp đơn vào trường có điểm đầu vào hơi cao nhưng chắc không quá sức với con đâu nhỉ”.

Ngoài ra, nếu bạn nhận được lời phàn nàn từ phía gia đình có trẻ bị bắt nạt hay nhận được thông báo từ nhà trường thì không được chất vấn, hỏi dồn trẻ “Con đang bắt nạt bạn đúng không?”.

Khi đột ngột biết được con mình là kẻ bắt nạt bạn bè, các bậc cha mẹ sẽ chìm trong những cảm xúc phức tạp và hỗn độn. Họ khó mà tin được đó là sự thật, không thể thông cảm cho hành động đó, tức giận, buồn chán và vô cùng thất vọng. Bị chi phối bởi những cảm xúc ấy nên cuối cùng, cha mẹ lại truy hỏi con với giọng điệu gay gắt “Có đúng là con bắt nạt bạn không? Nói ngay!”.

Thế nhưng, phần lớn trẻ lại thấy đó không phải là bắt nạt. Trên thực tế, có đến 70-80% trẻ cho rằng chúng chỉ đơn giản là “chạm” vào đối phương, chỉ là hành động đùa đùa bạn mà thôi.

Vì trẻ nghĩ rằng đó không phải là bắt nạt nên nếu bố mẹ chất vấn chúng bằng cách đề cập đến từ “bắt nạt” thì chắc chắn chỉ khiến trẻ trở nên giận dữ mà thôi. “Con không bắt nạt ai cả! Con đã nói đấy chỉ là đùa thôi còn gì!”, “Mẹ không tin con đúng

không?”. Cuối cùng, cuộc nói chuyện giữa bố mẹ và con cái sẽ chẳng đi đến đâu cả.

Đầu tiên, bạn không được nhắc đến từ “bắt nạt”. Hãy gọi chuyện bằng cách nói “Thầy giáo con có gọi điện cho mẹ, thầy có nói về việc bạn A bị mọi người ghét, có thật không con?”.

Sau đó, để con suy nghĩ “Nếu là con bị như vậy thì con sẽ thấy thế nào?”. Để bản thân con tự suy nghĩ lại, đây là bước tiến rất quan trọng để bố mẹ có thể tiếp cận trẻ.

Cần để con biết rõ rằng “Nếu bản thân con không thích bị như vậy thì tất nhiên không được làm thế với người khác”, “Đối với con, đó là trêu đùa nhưng với người khác thì không như vậy. Đó là bắt nạt. Cũng có những hành động tưởng là đùa vui nhưng không được phép làm”, “Trong gia đình chúng ta, hành động như vậy tuyệt đối không được tha thứ. Cả bố và mẹ đều rất ghét chuyện như thế”. Để làm được như vậy thì bản thân bố mẹ cũng phải trang bị cho mình đầy đủ kiến thức về quyền con người.

Muốn trẻ không bắt nạt bạn bè, bạn phải để trẻ nhận thức rõ về nhân quyền “Con không được làm điều mà đối phương không thích”, “Những hành vi như vậy là không thể tha thứ được”. Cho dù là không

cố ý thì trước đó trẻ đã vì sự nổi loạn của mình mà làm tổn thương người khác.

Tôi xin không đề cập đến nguyên nhân gây ra stress, mà trước hết bố mẹ cần giúp trẻ giảm bớt căng thẳng để tránh bắt nạt người khác. Hãy để trẻ tưởng tượng rằng nếu chúng là người bị bắt nạt thì sẽ có cảm giác như thế nào, nuôi dưỡng tâm hồn trẻ để chúng có thể đồng cảm với người khác. Có thể nói đây chính là điểm mấu chốt để trẻ không bắt nạt bạn bè.

Nếu trẻ hư hỏng thì không được quát mắng mà hãy hỏi “Con sao vậy?”

Thực ra, khi trẻ có những hành động hư hỏng là lúc thâm tâm chúng chứa quá nhiều nỗi buồn. Trong nhiều trường hợp, cả bố mẹ và thầy cô đã vội vàng quát mắng hoặc lo sợ trước những hành động bạo lực của trẻ. Họ chỉ lo lắng cho cái “hiện tượng bạo lực” mà không quan tâm trẻ đang cảm thấy như thế nào.

Nếu sau đó trẻ vẫn có những hành động hư hỏng thì chứng tỏ cách giải quyết vấn đề của bạn chưa đúng đắn.

Với những đứa trẻ như vậy, quan trọng hơn hết là bố mẹ phải đồng cảm với trẻ, hiểu được nỗi đau mà

chúng đang phải chịu đựng. Để làm được như vậy, trước tiên hãy hỏi “Con sao thế?”.

Khi còn là giáo viên, tôi cũng thường hỏi những học sinh cá biệt trong lớp “Em có vấn đề gì à?”. Lúc đầu, trẻ chỉ trả lời cho có “Em không sao cả”, nhưng nếu nhân nại hỏi han tình trạng của trẻ “Em có chuyện gì bức mình à?” thì trẻ sẽ bắt đầu tâm sự “Vì bố mẹ cứ tức giận vô cớ với em”.

Khi tôi nói những lời đồng cảm với trẻ như “Bố mẹ em đã nói với em bằng những lời nặng nề. Nếu vậy thì buồn thật”, “Nếu là thầy thì thầy cũng không chịu được” thì trẻ lại trở nên ngoan ngoãn, biết nhìn nhận lại hành động của mình một cách khách quan hơn “Vâng. Nhưng thực ra em cũng nói hỗn quá với bố mẹ. Chắc cũng vì em bắt nạt em trai của em nữa”.

Trong trường hợp này, một số bậc phụ huynh và thầy cô giáo lại có cách ứng xử không đúng. Dù có hỏi là “Con bị sao vậy?” nhưng khi trẻ vừa giải thích, họ lại quát mắng trẻ “Chẳng phải lúc nào thầy cũng bảo em không được nói như thế với bố mẹ rồi sao?”, “Lúc nào mẹ cũng nhắc con rồi. Tại vì con không chịu hiểu đấy chứ?”.

Làm như vậy sẽ làm mất đi hiệu quả của câu nói “Con làm sao vậy?”, thậm chí còn gây ra hậu quả là

khiến trẻ nghĩ rằng “Quả nhiên là đừng nên nói gì với người lớn”.

Nếu như cứ tiếp tục nghe câu chuyện của trẻ với suy nghĩ của người lớn như trên thì chúng ta sẽ không thể thấu hiểu được nỗi buồn mà trẻ đang chịu đựng.

“Điều quan trọng mà bạn cần làm là hãy lắng nghe tâm sự của con, hiểu rằng “Bây giờ con đang rất đau khổ” và hãy đồng cảm với tâm trạng ấy của con. Nếu không giúp trẻ tháo gỡ được nút thắt này thì chúng ta sẽ chẳng bao giờ khiến trẻ thay đổi suy nghĩ được.”

Bởi vậy, nếu muốn tiếp cận trẻ thì các bậc phụ huynh và thầy cô giáo không được nói “Mẹ đã nói với con rồi còn gì”. Bạn hãy chú tâm lắng nghe trẻ cho tới khi chúng chịu nói ra tâm sự của mình “Thực sự là mệt mỏi lắm ạ”, “Con chán lắm”.

Nếu làm được như vậy thì bạn đã khiến trẻ thấy thoải mái hơn, thoát ra khỏi những đau khổ trong chính trái tim chúng.

Là bố mẹ, bạn hãy tạo cho con mình không gian hoạt động an toàn

Với những đứa trẻ bị cuốn vào “xoáy nước dữ dội” của bắt nạt, đó là nơi chỉ chứa toàn nỗi đau. Nhìn từ góc độ của người lớn, khoảng thời gian học trung học chỉ đơn giản là một đoạn đời, nhưng với trẻ, chúng chỉ quan tâm tới hiện tại, coi hiện tại là tất cả.

Cho dù bố mẹ có nói bao nhiêu lần “Con chỉ cần chịu đựng một năm nữa thôi là mọi việc sẽ ổn”, “Vượt qua giai đoạn khó khăn này là sẽ ổn thôi”, nhưng nếu trẻ vẫn không đủ tự tin và dũng khí để vượt qua thì tất nhiên chúng không thể chế ngự được nỗi đau bị bắt nạt.

“Để ngăn không cho sự việc đáng
tiếc như tự tử xảy ra, bạn cần tạo ra
một nơi trú ngụ mới cho trẻ ngoài
trường học. Hay nói cách khác, hãy
chuẩn bị một nơi giúp trẻ đang đau
khổ vì bị bắt nạt có cảm giác an toàn,
được bảo vệ.”

Trách nhiệm của các bậc cha mẹ là hãy tạo cho con những nơi tách rời khỏi các mối quan hệ với bạn bè ở trường hay các hoạt động của lớp như tham gia hoạt động tình nguyện, tổ chức phi lợi nhuận...

Bằng cách đó, trẻ có thể tiếp xúc với nhiều người hơn, tạo dựng được mối quan hệ bình đẳng với bạn bè ở trường khác. Trẻ sẽ có cơ hội trau dồi thêm kiến thức về thế giới bên ngoài, có thêm những trải nghiệm cá nhân, cảm nhận được “Ồ, thế giới bên ngoài trường học thật là rộng lớn”. Nếu trước đây trẻ chỉ biết đến thế giới tầm tối xung quanh bản thân mình thì giờ đây thế giới tươi đẹp đang hiển hiện ra trước mắt chúng. Trẻ sẽ thấy có động lực, tràn trề năng lượng, thoát khỏi hố sâu bị bắt nạt ở trường.

Có thể ở trường trẻ bị bắt nạt đấy, nhưng trong các hoạt động xã hội, trẻ lại được làm người đứng đầu hay được người mình giúp đỡ nói cảm ơn... Đây là những trải nghiệm quý báu giúp trẻ thoát khỏi ý nghĩ mối quan hệ ở trường là tất cả. Trường học là trường học. Bị bắt nạt ở trường không thể khiến trẻ cảm thấy bế tắc, mất hy vọng vào cuộc sống.

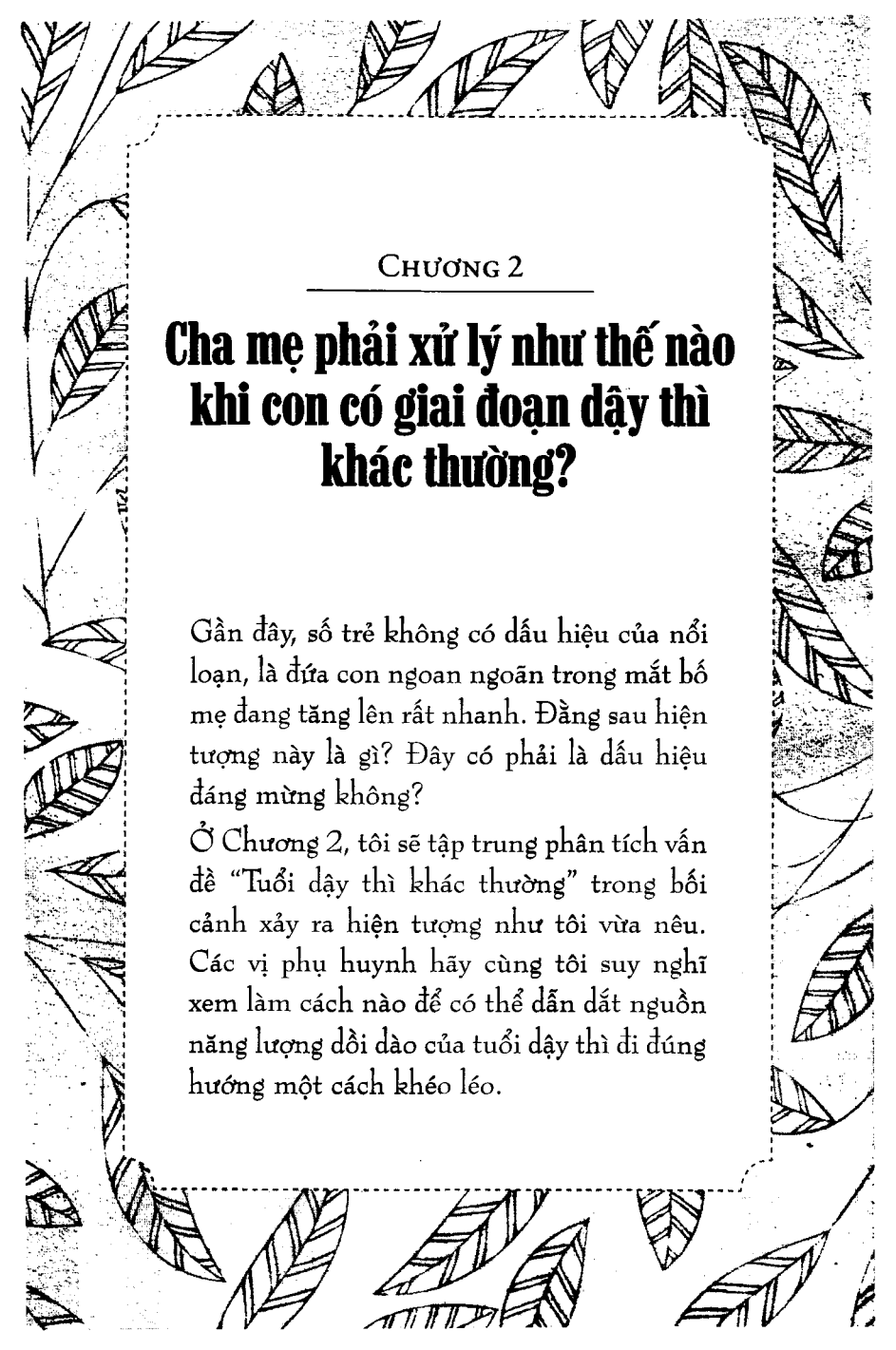
Đồng thời, với những người bắt nạt mình, trẻ sẽ có suy nghĩ “Các cậu ấy chỉ làm được mỗi việc là bắt nạt mình thôi. Thật đáng thương”, “Không biết

là bây giờ các cậu ấy đang làm gì nếu không bắt nạt mình nhỉ”. Đây là một bước tiến rất lớn trong nhận thức của trẻ. Trẻ sẽ mang trong mình suy nghĩ khách quan để tiến gần hơn tới bậc thang trưởng thành.

Tham gia hoạt động tình nguyện, tổ chức phi lợi nhuận không chỉ tạo cho trẻ một nơi trú ngụ an toàn khỏi việc bị bắt nạt, đây còn là những kinh nghiệm quý báu giúp trẻ mở mang tầm mắt, được trưởng thành như bao người bình thường khác.

Một trách nhiệm nữa của cha mẹ là hãy để con hiểu rằng “Đằng sau khó khăn này là thế giới mới đang chào đón con đấy”.

Đừng để trẻ giam mình trong không gian bó hẹp duy nhất là trường học. Hãy để trẻ trưởng thành với cái nhìn rộng mở ra thế giới, nơi giúp trẻ chấp cánh ước mơ, hy vọng và tạo lập mối quan hệ với mọi người.

A decorative border of stylized, hand-drawn leaves with diagonal hatching, framing the central text area.

CHƯƠNG 2

Cha mẹ phải xử lý như thế nào khi con có giai đoạn dậy thì khác thường?

Gần đây, số trẻ không có dấu hiệu của rối loạn, là đứa con ngoan ngoãn trong mắt bố mẹ đang tăng lên rất nhanh. Đằng sau hiện tượng này là gì? Đây có phải là dấu hiệu đáng mừng không?

Ở Chương 2, tôi sẽ tập trung phân tích vấn đề “Tuổi dậy thì khác thường” trong bối cảnh xảy ra hiện tượng như tôi vừa nêu. Các vị phụ huynh hãy cùng tôi suy nghĩ xem làm cách nào để có thể dẫn dắt nguồn năng lượng dồi dào của tuổi dậy thì đi đúng hướng một cách khéo léo.

1.

DƯỞNG NHƯ “THỜI KỲ NỔI LOẠN” Ở TRẺ TRONG ĐỘ TUỔI DẬY THÌ ĐANG DẦN BIẾN MẤT

Giai đoạn dậy thì tự nhiên là lúc trẻ không muốn kể cho bố mẹ bất cứ vấn đề nào của bản thân. Nhưng gần đây, nhiều trẻ lại không ngần ngại tâm sự hết với bố mẹ, trái ngược hoàn toàn với đặc điểm tâm lý trong giai đoạn dậy thì tự nhiên từ trước đến nay.

Gần đây, số trẻ coi mẹ là người có thể tâm sự đang tăng lên

Như tôi đã đề cập trong chương trước, khi bước vào tuổi dậy thì, trẻ sẽ bắt đầu có thái độ hay cách nói năng chống đối đến mức nó được đặt cho cái tên là “tuổi nổi loạn”. Tuy nhiên, gần đây phương thức nổi loạn ở trẻ đang bắt đầu thay đổi so với trước đây.

Trước đây, nếu nhiều bậc cha mẹ nói với tôi rằng “Chết mất, con tôi nó quậy phá lắm” thì bây giờ họ lại lo lắng về vấn đề ngược lại “Hình như con tôi

không hề có dấu hiệu gì của sự nổi loạn, dù chỉ là một chút thôi”.

Tôi đã từng xem qua những tài liệu phản ánh tình trạng trên.

Viện nghiên cứu Văn hoá truyền thông Nhật Bản (NHK) đã thực hiện cuộc điều tra vào năm 1982 với đối tượng là những người đứng tuổi. Các câu hỏi yêu cầu đưa ra một trong hai lựa chọn đối lập nhau như “Khi gặp rắc rối lúc học THCS thì bạn tâm sự với bạn bè hay với mẹ?”.

Năm 1992, với câu hỏi “Nếu được chọn một người để có thể tâm sự khi lo lắng, buồn phiền thì bạn chọn ai?”, số câu trả lời là “bạn bè” chiếm 60%, còn câu trả lời là “mẹ” chỉ chiếm 20%. Năm 2002, cũng trong cuộc điều tra với câu hỏi như vậy, số người trả lời là “bạn bè” chiếm khoảng 42% và số người trả lời là “mẹ” cũng xấp xỉ như vậy, đạt 38%. Như vậy, ở trẻ dậy thì đã có sự thay đổi rất lớn trong việc lựa chọn người để tâm sự.

Đối với học sinh bậc THPT, năm 2012 câu trả lời “bạn bè” chiếm 60%, còn câu trả lời “mẹ” chỉ chiếm 20%. Ta có thể thấy số trẻ chọn bạn bè để tâm sự vẫn chiếm số lượng nhiều hơn. Tuy nhiên, nếu đem so sánh với khoảng thời gian khá lâu trước đó,

cụ thể là năm 1992, khi câu trả lời “bạn bè” chiếm 73%, “mẹ” chiếm 11% thì có thể thấy rằng: với độ tuổi học sinh THCS, chắc chắn câu trả lời “bạn bè” đã giảm đi, và số câu trả lời “mẹ” có xu hướng tăng lên rất nhanh.

Tất nhiên không thể đưa ra phán đoán khi chỉ dựa vào con số nhưng cũng có thể nói, mối quan hệ gắn kết giữa bố mẹ và con cái đang trở nên khăng khít, thắt chặt hơn rất nhiều so với thời gian trước đây.

Liên quan đến kết quả của cuộc điều tra, ông Harada Yohei thuộc phòng Nghiên cứu cuộc sống thanh niên Hakuhodo đã phân tích như sau: “Vì bây giờ lớp trẻ sử dụng mạng xã hội rất nhiều nên trẻ lo sợ rằng nếu tâm sự với bạn bè vấn đề mình lo lắng thì có khả năng đoạn chat đó sẽ bị đăng lên mạng. Nếu chia sẻ với bố mẹ thì sẽ không phải lo việc đó xảy ra”. Ông còn cho biết “Kể từ sau cuộc khủng hoảng kinh tế bong bóng ở Nhật, giá trị quan mang tính xã hội – kinh tế cũng thay đổi nên cha mẹ dần không áp đặt cách sống lên trẻ nữa. Kết quả là giữa cha mẹ và con cái sẽ không còn xung đột, hai bên sẽ giao tiếp với nhau nhiều hơn. Như vậy chẳng phải là trẻ sẽ dễ tâm

sự với bố mẹ hơn hay sao?”. Tôi cũng hoàn toàn đồng ý với nhận định trên.

Giao lưu với bạn bè quá nhiều, trẻ sẽ dần trở nên mệt mỏi trong mối quan hệ đó. Trẻ sẽ tách ra khỏi bạn bè – người đáng lẽ ra là động lực rất lớn để trẻ cố gắng tự lập. Còn với bố mẹ – người trẻ bắt buộc phải tách khỏi để trưởng thành thì bây giờ thậm chí còn trở nên rất thân thiết và gần bó. Đây có lẽ là sự thay đổi đáng mừng với bố mẹ.

Thế nhưng, ở một phương diện khác, đây lại là dấu hiệu bất thường trong vấn đề tự lập về tinh thần.

“Nếu thử nghĩ rằng đây thì là thời kỳ trẻ tách khỏi bố mẹ thì việc số trẻ chọn người tâm sự là bố mẹ thay vì bạn bè tăng lên là bằng chứng cho thấy trẻ không thể rời xa vòng tay bố mẹ để tự lập được.”

Xét về mặt tâm lý, đặc biệt là con trai, nếu chúng không mang trong mình ý nghĩ “mong bố chết đi” thì sẽ không thể tự lập trong suy nghĩ được. “Mong bố

chết đi” ở đây không phải là mong bố mất đi mạng sống mà có nghĩa là không muốn bố phản bác lại ý kiến của mình, chấp nhận những điều mình nói là đúng. Tuy muốn tự lập nhưng trên thực tế, trẻ lại hoàn toàn phụ thuộc vào bố mẹ cả về kinh tế lẫn tinh thần. Trẻ cảm thấy bị tổn thương vì dường như bố mẹ đang muốn cướp đi con đường mà chúng muốn đi.

Trẻ sẽ bắt đầu đặt ra nghi vấn về những giá trị quan về thế giới mà cha mẹ mặc định cho mình từ trước đến giờ. Không những thế, trẻ còn phủ định chúng và tìm ra cách đánh giá thế giới xung quanh cho chính mình. Đây được gọi là quá trình trưởng thành để trẻ có thể tạo ra cái gọi là “bản sắc” của mình. Hay nói cách khác, “mong bố mẹ chết đi” là một nghi lễ rất quan trọng để trẻ có thể tự lập về tinh thần.

Nói về tâm lý của tuổi dậy thì, mặc dù trong sâu thẳm trái tim trẻ rất yêu bố mẹ, nhưng mặt khác chúng lại thấy căm ghét sự tồn tại của bố mẹ. Trẻ cảm thấy dường như bố mẹ đang muốn áp đặt suy nghĩ của mình lên chúng, khiến chúng trở thành người giống mình. Bởi vậy nên có nhiều thanh thiếu niên rơi vào tình trạng “Ghét phải nhìn thấy bố mẹ”, thậm chí “Không muốn nghe bố mẹ nói cái gì cả”.

Thế nhưng, gần đây những biểu hiện ấy đã gần như hoàn toàn biến mất.

Trong cuộc điều tra, có đến 90% học sinh trung học có quan hệ rất tốt với bố mẹ, trong số đó, những trẻ nói “Mẹ rất dịu dàng và tình cảm với em. Mẹ luôn thấu hiểu và thông cảm với em” chiếm tới 80%. Con số này tăng lên rất nhiều so với 10 năm trước đó.

Quan hệ giữa bố mẹ và con cái trở nên gần bó, hai bên thấu hiểu nhau hơn. Nếu nhìn thoáng qua, có thể đây là một dấu hiệu tốt. Nhưng nếu xét từ quan điểm để trẻ tự lập thì bạn thấy sao?

Tôi sợ rằng đây thực sự là vấn đề rất đáng lo ngại.

Quan hệ thân thiết là tốt nhưng vẫn rất đáng lo ngại

Nếu nhìn từ quan điểm lý thuyết phát triển thì ai cũng phải trải qua giai đoạn dậy thì. Và từ trước đến nay, khái niệm “giai đoạn dậy thì” gần như gắn liền với “giai đoạn phản kháng”. Bởi khi bước vào tuổi dậy thì, ở một mức độ nào đó, bất cứ đứa trẻ nào cũng phải có thái độ phản kháng lại bố mẹ.

Tuy nhiên, gần đây, dù bước vào tuổi dậy thì với những thay đổi của cơ thể nhưng dường như trẻ không hề tỏ thái độ chống đối lại bố mẹ. Hay nói

cách khác, số trẻ không có giai đoạn “nổi loạn” đang dần tăng lên.

Như tôi đã đề cập từ trước, một trong số những nguyên nhân là sự xuất hiện của hiện tượng “con cái rất thân thiết với bố mẹ”.

Viện nghiên cứu tổng hợp giáo dục Bennet đã tiến hành khảo sát, lấy đối tượng là trẻ em từ 9-13 tuổi đang học tập tại các trường tiểu học và THCS. Theo kết quả khảo sát, so với năm năm trước, số trẻ hay tâm sự, nói chuyện với bố mẹ ngày càng tăng, đặc biệt tỷ lệ trẻ nói chuyện với bố mẹ về bạn bè cũng tăng lên rất nhiều.

Theo Điều tra điều kiện sống cơ bản của trẻ năm 2009, trong mối quan hệ với bố mẹ, câu trả lời khẳng định mối quan hệ tốt đẹp với bố mẹ như “Được bố mẹ kèm học”, “Khi em có rắc rối thì bố mẹ sẽ cùng thảo luận cách giải quyết với em” đang tăng lên. Mặt khác, đánh giá phủ định “Dù em có làm gì bố mẹ cũng xen vào”, “Bố mẹ hứa nhưng chẳng bao giờ chịu làm” lại đang giảm đi.

Ngoài ra, theo kết quả điều tra thực nghiệm trực tuyến về mối quan hệ với bố của công ty cổ phần Calpis thực hiện năm 2012, lấy đối tượng là các nữ sinh lớp 11, 12 thì khoảng 60% câu trả lời là “Em rất yêu quý bố”. Thậm chí, những nữ sinh

này còn thấy bố của mình giống như diễn viên mang hình tượng ông bố lý tưởng Abe Hiroshi của Nhật. Và hiện nay, số trẻ thuộc “nhóm yêu bố” đang tăng lên rất nhanh.

Quan hệ giữa cha mẹ và con cái giống như những người bạn thân thiết không phải là xấu, nhưng thực sự không thể không nghĩ tới những tác động xấu của việc con cái hoàn toàn phụ thuộc vào bố mẹ khi mối quan hệ này trở nên quá tốt đẹp, quá thân thiết.

Nếu được bao bọc quá mức, trẻ sẽ không thể tự lập được

Trải qua tuổi dậy thì trong sự nuông chiều của bố mẹ, trẻ sẽ không có trải nghiệm về cái gọi là “nổi loạn”. Nếu trẻ cứ như vậy mà lớn lên thì có thể nói đó là nguyên nhân khiến chúng không thể tự lập về tinh thần được.

“Dậy thì là thời kỳ trẻ cần nhận thức được cả những mặt tiêu cực trong những gì bố mẹ dạy từ khi còn nhỏ. Tất nhiên một trong số đó là quan niệm về sự tồn tại của bố mẹ bên cạnh trẻ.”

Mối quan hệ tốt đẹp giữa bố mẹ và con cái là một vấn đề đáng lo ngại với bố mẹ, và trẻ cũng sẽ không thể hình thành năng lực phản bác được. Tôi rất e ngại, liệu cứ như vậy thì trẻ có thể trưởng thành như một người bình thường hay không?

Dậy thì là giai đoạn trẻ phải có những xung đột với bố mẹ. Nếu như trẻ không có dấu hiệu này thì tôi cho rằng sẽ có vấn đề nảy sinh trong quá trình trưởng thành của trẻ.

Thực tế có rất nhiều phụ huynh lo lắng, sầu não vì trẻ phản kháng lại mình. Có thể trẻ sẽ không nghe bố mẹ nói hay tỏ thái độ gắt gỏng như cãi lại bằng những lời vô lễ như “Ông bà nói nhiều quá”, “Nói ít thôi! Khó chịu!”. Nhưng có lẽ nếu trẻ có biểu hiện như vậy thì cha mẹ lại có thể yên tâm rằng con mình đang trải qua giai đoạn dậy thì đúng nghĩa. Bởi đó là bằng chứng cho thấy trẻ đang bắt đầu xây dựng nên thế giới riêng cũng như lập trường của mình.

Cũng có nhiều trường hợp trẻ sẽ không tỏ thái độ chống đối mà sẽ cố tình lảng tránh bố mẹ, đột nhiên nói ít hẳn đi. Khi trẻ có những dấu hiệu, này phụ huynh có thể yên tâm. Nếu nghĩ “nổi loạn ở tuổi dậy thì là thái độ phản kháng mạnh mẽ” thì có lẽ bạn sẽ cho rằng: “khi con mình không chống đối

gay gắt thì có nghĩa là nó không có giai đoạn nổi loạn”. Nhưng thực ra “nổi loạn” đơn giản chỉ là trẻ cố gắng giữ khoảng cách để không quá phụ thuộc vào bố mẹ mà thôi.

Vấn đề thực sự ở đây là trẻ quá thân thiết với bố mẹ giống như ngày còn nhỏ. Con trai vẫn gọi “bố, mẹ” với giọng nũng nịu, thích được đi đến siêu thị gần nhà cùng bố mẹ như ngày bé. Giai đoạn dậy thì tự nhiên là lúc trẻ không muốn kể cho bố mẹ bất cứ vấn đề nào của bản thân. Nhưng gần đây, trẻ lại không ngần ngại tâm sự hết với bố mẹ, trái ngược hoàn toàn với đặc điểm dậy thì tự nhiên từ trước đến nay. Vì vậy, không thể cho rằng đây là dấu hiệu cho thấy trẻ trải qua tuổi dậy thì thuận lợi được.

Hơn nữa, nếu bố mẹ không thể để con tự lập, tự đối mặt với khó khăn vì quá nuông chiều con thì có thể sẽ làm mất đi giai đoạn chống đối của trẻ. Điểm mấu chốt trong cách nuôi dạy trẻ đúng đắn là để trẻ tự lập cả về tinh thần lẫn sinh hoạt trong cuộc sống hằng ngày. Tôi cảm thấy vô cùng lo lắng vì hiện nay có nhiều bậc phụ huynh nói rằng “Dù con tôi lớn rồi nhưng tình cảm giữa chúng tôi vẫn không thay đổi. Chúng tôi vẫn là những người bạn tốt của nhau”.

Trên thực tế, không khó để bắt gặp những sinh viên đại học dù đã hơn 20 tuổi nhưng vẫn không thể thực sự tách khỏi mẹ của mình.

Tôi cũng cảm nhận được sự thay đổi của các vị phụ huynh. Hiện nay hình ảnh cả bố và mẹ của sinh viên đến dự lễ nhập học và lễ tốt nghiệp của con đã trở nên quen thuộc. Nhưng gần đây, bố mẹ còn cùng con đến lễ khai giảng cao học. Thậm chí, tôi còn được nghe những câu chuyện như gặp cả bố mẹ của nhân viên mới tới dự lễ gia nhập công ty của con, bố mẹ gọi điện thay con báo đi muộn hay nghỉ làm. Tôi còn phải tự nghi ngờ chính đôi tai của mình khi nghe được những câu chuyện như vậy. Tôi cảm thấy như nhiều bậc cha mẹ không để cho con tự lập mà đang cố gắng giữ con trong vòng tay che chở của mình. Tôi nghĩ đây không chỉ là vấn đề gia đình mà hơn thế, nó còn ảnh hưởng đến cấu trúc kinh tế - văn hóa - xã hội. Bởi vậy, tôi thấy cần phải làm rõ quan điểm cho rằng: dù thế nào bố mẹ cũng phải bảo vệ con mình.

Bố giống như người bạn thì sẽ làm cho con trai mất đi ý chí vươn lên?

Gần đây, dường như những người bố được gọi là “ông bố tuyệt vời” ngày càng nhiều. Tôi mong rằng

từ nay các ông bố cũng sẽ tích cực tham gia vào việc nuôi dạy con cái.

Thế nhưng mặt khác, điều khiến tôi không thể không lo ngại là có thể các ông bố sẽ chỉ trở thành “người bố dưới vai trò là bạn” mà thôi. Bởi với con trai, người bố giống như mẫu người lớn gần gũi với chúng nhất và chúng thấy cần phải vượt qua cái bóng ấy.

Một trong những nguyên nhân lớn nhất cản trở khả năng tự lập về tinh thần của trẻ là do mẹ và con cái gần bó quá chặt chẽ, thân thiết với nhau trong gia đình mà lúc nào “bố cũng không có nhà”. Cũng đã có nhiều người chỉ ra những mặt tiêu cực khi trẻ quá thân thiết với mẹ. Nhưng với tình hình hiện nay, khoảng cách giữa bố mẹ và con cái đang trở nên gần gũi hơn thì tôi nghĩ rằng quan hệ giữa bố và con trai cũng dần có những thay đổi nhất định.

Người bố lúc nào cũng nhẹ nhàng, lắng nghe câu chuyện của con giống như một người bạn sẽ khiến trẻ có cảm giác bố mẹ là người rất thoải mái và tâm lý. Thế nhưng thử suy nghĩ từ phương diện tự lập của trẻ, nếu trẻ cứ lớn lên mà không có xung đột về tâm lý với bố thì đó sẽ là sự cản trở rất lớn để giai đoạn dậy thì diễn ra một cách bình thường. Tại sao? Bởi với con trai tuổi dậy thì, bố phải là người tạo

cho chúng cảm giác muốn thoát khỏi sự bao bọc của người lớn.

Dù là con gái hay con trai thì chắc chắn bố sẽ là “bức tường” mà trẻ muốn vượt qua. Đây chẳng phải là điều rất quan trọng với lứa tuổi dậy thì hay sao?

Khi vụ việc bạo lực mang tính tội phạm do những đứa trẻ trầm tính, ngoan ngoãn gây ra

Vì rất yêu thương, ngoan ngoãn với bố mẹ nên trẻ cứ thế trải qua tuổi dậy thì mà không có một sự “nổi loạn” nào cả. Ngoài ra còn có một điều đáng ngại nữa là vì bố mẹ là “bức tường” quá lớn nên trẻ dù có muốn chống đối cũng không thể làm gì được.

Khi một đứa trẻ trong độ tuổi dậy thì trở thành tội phạm bạo lực, có không ít người là hàng xóm của đứa trẻ đó tỏ ra ngạc nhiên “Sao nó trầm tính thế cơ mà?” hay “Nếu có gặp thì nó đều chào tôi rất lễ phép. Nó ngoan ngoãn, tốt tính mà sao lại làm thế được nhỉ?”.

Tại sao đứa trẻ được mọi người đánh giá là ngoan ngoãn, tốt tính lại có thể có những hành động bạo lực như muốn cướp đi mạng sống của người khác như vậy? Lý do quá rõ ràng, chính là vì đứa trẻ ấy

“tốt tính”, trầm tính lại ngoan ngoãn. Bắt đầu từ năm 1997, hiện tượng trẻ vị thành niên có hành động bạo phát, bạo lực, đặc biệt là hành vi bạo lực gây chết người đã thu hút sự chú ý của cộng đồng. Thế nhưng, những năm gần đây, nhiều trường hợp trẻ vị thành niên có hành vi bạo lực với người khác là những đứa trẻ có thành tích học tập tốt, trầm tính và ngoan ngoãn – giống như bao đứa trẻ bình thường khác.

Năm 2006, tại thành phố Nara – Nhật Bản đã xảy ra vụ án ba mẹ con tử vong do bị phóng hỏa. Đây là vụ án điển hình về việc bố mẹ tạo áp lực quá lớn cho con cái. Được biết người phóng hỏa ở đây là một nam sinh học lớp 10 (16 tuổi) của một trường THPT dân lập hàng đầu của thành phố Kansai – Nhật Bản.

Ngay từ khi còn nhỏ, cậu bé đã bị bố của mình tạo áp lực “phải trở thành bác sĩ”. Từ thời niên thiếu, cậu đã phải học ở trong phòng chăm sóc đặc biệt (ICU – phòng trị liệu tập trung). Cậu bị ép phải học theo mô hình Sparta¹ vô cùng khắc nghiệt,

1. Tại thành phố Sparta, Hy Lạp cổ đại, thiếu niên từ 7 tuổi phải rời nhà và bước vào hệ thống giáo dục công cộng với nội quy vô cùng nghiêm khắc. Mục đích của hệ thống giáo dục này là để tạo ra một chiến binh có khả năng chịu đựng khó khăn gian khổ, tinh thần chiến đấu mạnh mẽ để chiến thắng trong mọi trận chiến. Hệ

đồng thời phải chịu đựng những trận đòn roi của bố mình. Không được phép chơi bóng đá – môn thể thao mà cậu yêu thích, thay vào đó, cậu bị bố bắt tập Kendo¹ vô cùng gian khổ. Những người xung quanh thường thấy cậu thiếu niên ấy luyện Kendo trước sự giám sát của bố mình.

Động cơ khiến cậu gây án là vì không muốn cho bố biết mình bị điểm kém trong bài kiểm tra giữa kỳ môn tiếng Anh.

Từ trước khi vào THPT, cậu bé đã manh nha ý định muốn giết cha mình. Một lần cậu có ý định sát hại người bố nhưng vì quá sợ hãi nên đã từ bỏ. Kế hoạch tiếp theo cậu có thể nghĩ được là phóng hỏa đốt chính ngôi nhà của mình. Và cậu đã quyết định thực hiện việc đó. Khi chuẩn bị phóng hỏa, cậu sợ rằng mẹ và hai đứa em của mình không chạy thoát được nên sau khi xác định rõ lối thoát hiểm cậu mới phóng hỏa đốt nhà. Nhưng thật đáng buồn, cả ba người họ vẫn không kịp chạy thoát và thiệt mạng.

thống giáo dục Sparta được nhà nước tổ chức và từng “người lính” được chia theo từng nhóm được gọi là agela. Họ sống theo cộng đồng và phải trải qua một chương trình đào tạo chặt chẽ, thường xuyên và nghiêm khắc.

1. Kiếm đạo.

Theo lời khai, cậu bé cho biết nguyên nhân tạo động cơ gây án là vì muốn thoát khỏi người bố với những trận đòn đau đớn, muốn thoát khỏi ngôi nhà mà cậu căm ghét. Điều này có nghĩa là cậu muốn thoát khỏi nơi đang giam hãm bản thân mình. Chính tâm trạng uất hận đó đã dẫn đến ý định giết người.

Không chỉ riêng trường hợp của cậu bé trên mà còn có không ít những đứa trẻ vốn trầm tính, ngoan ngoãn đột nhiên vào một ngày nào đó bỗng gây ra những sự việc mà ta không thể lường trước được. Những đứa trẻ như vậy luôn sống trong trạng thái bị bố mẹ gây áp lực, chúng sẽ không thể hiện thái độ giận dữ hay bất mãn ra ngoài mà cố dồn nén trong lòng. Cứ như vậy, sự tức giận, bất mãn cứ thế lớn dần lên trong trẻ.

Khi không thể chịu đựng được nữa, chúng sẽ bùng nổ. “Mình thực sự căm ghét cái này”, “muốn tránh xa bố mẹ”, “nhất định phải thay đổi tình trạng này thôi”. Dù xảy ra trường hợp nào thì cũng thật đáng buồn khi những đứa trẻ vì muốn phản kháng lại bố mẹ mà cầm dao, phóng hỏa, trở thành tội phạm giết người.

Nguy hiểm khi trẻ là “đứa con ngoan trước mặt bố mẹ”

Tôi đã luôn nhấn mạnh rằng “Trẻ càng ngoan thì cha mẹ càng phải lo lắng”. “Ngowan” ở đây là đứa trẻ “chỉ ngoan khi ở trước mặt bố mẹ”.

Hiện tượng này thường thấy ở lứa tuổi mẫu giáo và những năm đầu tiểu học. Trong suy nghĩ của bố mẹ, hình tượng “đứa con ngoan” là đứa con luôn nghe lời, cẩn thận, ngây thơ, trong sáng và gần gũi với tất cả mọi người. Trẻ hiểu được điều này sẽ chỉ cố gắng cư xử như đứa con ngoan trước mặt bố mẹ mà thôi.

Trẻ nghĩ rằng nếu không như vậy thì sẽ không được bố mẹ yêu thương, nếu cứ là chính mình thì sẽ không được chấp nhận. Vậy nên thậm chí trẻ không thể thể hiện tính cách thật ngay tại nhà của mình – nơi khiến trẻ cảm thấy thoải mái nhất. Áp lực phải trở thành đứa con ngoan là vô cùng lớn.

Tất nhiên, sẽ không có vấn đề gì nếu những đứa trẻ như vậy bước vào thời kỳ dậy thì mà vẫn có tâm lý phản kháng, chống đối lại bố mẹ. Thế nhưng hiện nay có không ít trẻ dù đã ở tuổi teen rồi mà vẫn tiếp tục đóng vai “đứa con ngoan” trong mắt bố mẹ.

“Dù không thích nhưng chúng vẫn không nói ra, không tỏ rõ thái độ khi không muốn làm hay không làm được. Những đứa trẻ như vậy thường để ý tới những nhận xét của người khác về mình. Đây là đặc trưng nổi bật của “đứa trẻ ngoan”.”

Không cần thể hiện bản chất thật sự, không cần bộc lộ cái tôi vốn có trước mọi người. Đối với lứa tuổi dậy thì bắt đầu tìm kiếm cái tôi, xây dựng bản ngã thì đây chẳng phải là điều rất đau khổ hay sao?

Hơn nữa, giới trẻ hiện nay không chỉ là “đứa con ngoan” trong gia đình mà chúng còn phải tỏ ra là “học sinh ngoan” ở trường học vì bị bố mẹ, thầy cô chú ý đến thành tích học tập và những đánh giá liên quan đến quan điểm của bố mẹ về các vấn đề trong hệ thống giáo dục (tôi sẽ trình bày cụ thể hơn ở những trang sau).

Như vậy, đứa trẻ phải luôn giấu kín tâm tư thật của mình, tự đeo lên chiếc mặt nạ “đứa trẻ ngoan” mà người lớn thích. Không khó để nhận thấy những việc ấy cay đắng đến thế nào. Không chỉ dừng lại ở

đó, một vấn đề nghiêm trọng khác là trẻ không có cảm giác trân trọng chính bản thân mình. Bởi vậy, trẻ sẽ cảm thấy mệt mỏi, chán nản. Đến khi không thể chịu đựng nhiều hơn nữa, trẻ sẽ bùng nổ, có thể gây ra những hành vi bạo lực nghiêm trọng như cậu bé tôi đã đề cập tới ở trên.

Nếu bạn trót tạo áp lực để ép trẻ trở thành “đứa trẻ ngoan” và khiến chúng không có giai đoạn nổi loạn thì bây giờ bạn cần nhanh chóng tháo gỡ chiếc mặt nạ ấy của chúng ra.

Ở trường học có thể có những lúc chỉ với sự góp sức của bố mẹ thì sẽ chẳng thay đổi được gì. Nhưng nếu là vấn đề trong gia đình thì có thể thay đổi tình hình tùy theo bố mẹ. Tôi mong rằng các bậc cha mẹ hãy tạo cho con mình một gia đình, mà ở đó, trẻ có thể là chính mình.

Bảng đánh giá rèn luyện khiến trẻ che giấu con người thật của mình

Tôi nghĩ mọi người đều đồng ý rằng không thể đánh giá thành tích của học sinh mà chỉ dựa trên kết quả của các bài kiểm tra được. Bảng đánh giá ở trường ngoài liệt kê các khoản học phí còn có đánh giá ở các mục khác nhau như “Quan tâm – Ý thức –

Thái độ” trong học tập của trẻ ra sao. Ngoài ra còn có các tiêu chuẩn đánh giá khác như “Tư tưởng – Phê bình – Biểu hiện”, “Kỹ năng”, “Tri thức – Lý giải”... Nhưng trong đó, mục được coi trọng nhất là quan tâm, ý thức và thái độ của học sinh.

Cho dù bài kiểm tra được điểm tối đa mà trong giờ học, hay rộng hơn là trong trường, nếu giáo viên không nhìn thấy được ở học sinh có sự quan tâm, ý thức và thái độ học tập tốt thì học sinh đó ngay cả điểm 5 cũng không nhận được. Không thể phủ định những chuẩn mực được đặt ra như vậy có liên quan tới việc số lượng học sinh trong trường bị stress vì phải cố gắng trở thành đứa trẻ ngoan ngày một tăng lên.

Vốn dĩ, cái được gọi là “quan tâm, ý thức và thái độ” luôn tồn tại trong mỗi con người. Đó là một khái niệm trừu tượng không thể đo đếm được. Để đánh giá, mỗi giáo viên đã tự số hóa bằng cách đánh dấu lại số lần học sinh giơ tay trả lời trong giờ học.

Hơn nữa, vì quá coi trọng vấn đề này nên kỳ thi tuyển sinh cũng bị thay đổi theo. Bên cạnh các bài kiểm tra năng lực học tập còn có số đánh giá rèn luyện của học sinh. Từ đó tạo nên một luồng ý kiến

cho rằng “được đánh giá tốt trong sổ rèn luyện thì sẽ có lợi cho kỳ thi”.

Theo đó, những học sinh nằm trong ban cán sự lớp hay trong trường như hội trưởng hội học sinh, bí thư các lớp... sẽ có điểm rèn luyện cao hơn. Hoặc là nếu tham gia hoạt động tình nguyện thì sẽ được cộng điểm. Trên thực tế, ngay từ ban đầu những hoạt động có ích cho giáo dục con người, giáo dục nhân cách đã trở thành “công cụ” để học sinh tăng điểm rèn luyện của mình.

Dù trong giờ học hay là sinh hoạt ở trường, vì toàn bộ thành tích của học sinh được phản ánh thông qua điểm số nên trẻ phải đeo mặt nạ đưa trẻ ngoan, bắt buộc phải diễn kịch với lớp bạn cùng trang lứa.

Sau đó có làn sóng phụ huynh cho rằng “có gì đó không đúng”, hay “rõ ràng là có ảnh hưởng xấu”. Họ đã đặt ra nghi vấn, thậm chí lên tiếng phản đối. Bởi vậy, đã có nhiều trường THPT có thay đổi nhất định trong quy chế xét tuyển theo chương trình giáo dục cải cách từ năm 2011, đó là không quá chú trọng vào điểm số đánh giá các tiêu chí “Quan tâm, ý thức và thái độ” của học sinh và giảm tỷ lệ phần trăm điểm số rèn luyện ở kỳ thi đầu vào.

Tiêu chí đánh giá dựa trên các quan điểm khác nhau đã lại đi vào vết xe đổ của “Quan điểm xét năng lực học tập mới” được đưa ra áp dụng năm 1992. Thực ra, sổ đánh giá rèn luyện có thể trở thành một công cụ buộc trẻ phải giả vờ mình là đứa trẻ ngoan.

“Nói tóm lại, nhiều trường học đang vô tình buộc hàng loạt những học sinh trong độ tuổi teen phải lừa dối, tạo ra những con người giả tạo và đau khổ vì không được là chính mình.”

Đau đớn hơn cả là trẻ không được làm những gì mà chúng muốn làm.

Ví dụ, đơn giản như khi nhìn thấy rác rơi dưới hành lang thì phải nhặt lên là đương nhiên. Nhưng khi đó, thoáng qua trong đầu trẻ là suy nghĩ “Có bạn đang đứng sau mình”, “Vứt rác bừa bãi là không tốt. Thế nên nếu mình nhặt rác ở đây thì sẽ được cộng điểm rèn luyện đúng không? Liệu mình làm thế có bị ghét không?”. Trẻ sẽ có những suy nghĩ mâu thuẫn như vậy. Khi tình cờ nhặt lên, có thể bạn bè sẽ nói những điều làm tổn thương trẻ “Làm thế để tăng điểm rèn luyện chứ gì. Đồ đáng ghét”.

Bởi vậy, lần sau dù có thấy rác rơi trên sàn thì trẻ cũng sẽ lơ đi, coi như không thấy gì cả. Lúc này, trẻ lại thấy chán ghét bản thân mình. Vậy là, cứ như thế đau khổ lại chồng chất, đè nặng lên tâm hồn của trẻ.

Lỗ hổng trong tâm hồn “trẻ ngoan” đang ngày càng lớn lên

Không quá lời khi nói rằng việc trẻ tiếp tục diễn kịch, giả vờ mình là “đứa trẻ ngoan” ở trường hay ở nhà thực ra là hành vi tạo ra lỗ hổng trong tâm hồn non nớt của trẻ.

Ngay từ nhỏ trẻ đã luôn xuất sắc trong vai trò là đứa trẻ ngoan ngoãn. Đến khi lớn lên, trở thành sinh viên đại học chúng mới đau khổ nhận ra rằng trong tâm hồn mình có một lỗ hổng lớn.

Với một người trưởng thành, không gì đau đớn bằng không cảm nhận được những cung bậc cảm xúc hỷ, nộ, ái, ố. Dù trước mắt là gì thì cũng chẳng cảm thấy vui, buồn, hay tức giận. Những mảnh vụn cảm xúc như vậy chỉ xuất hiện trong ý nghĩ của trẻ mà không dám thể hiện ra ngoài.

Thay vào đó, trẻ thường nghĩ trong đầu rằng “Nếu là mẹ thì không biết mẹ sẽ làm thế nào nhỉ?”, sau đó tưởng tượng ra phản ứng của mẹ và cuối

cùng là “Vì mẹ sẽ phản đối nên mình cũng thế”. Rồi đến một ngày, trẻ sẽ bắt đầu đau khổ khi nhận ra bản thân mình vốn không có “cái tôi”.

Một sinh viên nam đã tới tâm sự với tôi rằng “Thầy ơi, hình như em không có cảm xúc của riêng mình”. Mặc dù bản thân cậu ấy không hề thích hoa hồng nhưng khi mẹ nói “Hoa hồng nở đẹp quá này con” thì cậu sinh viên ấy lại đáp lại rằng “Đúng là đẹp thật đấy mẹ nhỉ”. Lúc nào cũng vậy, cậu ấy luôn có phản xạ nói những lời mà người mẹ thích nghe.

Cậu cũng kể rằng cậu luôn duy trì thành tích đứng đầu trong suốt những năm học THPT, chưa bao giờ để tuột mất vị trí ấy.

Hơn nữa, mẹ cậu còn khuyến khích “Không chỉ phải học tốt mà còn phải giỏi thể thao, phải trở thành con người có ích cho xã hội”. Bởi vậy nên cậu đã ứng cử chức hội trưởng hội học sinh, tham gia vào các câu lạc bộ của trường. Nhưng thực ra, trong tiềm thức cậu nghĩ rằng “Mình ghét phải đứng trước đông người. Mình muốn ở thư viện đọc sách hơn là chơi thể thao nhiều”. Có vẻ như mẹ sinh viên ấy là người quyết định tất cả mọi thứ

trong việc học hành từ bậc THPT cho đến đại học, thậm chí cả việc chọn lựa chuyên ngành sẽ học ở trường đại học. Nói tóm lại, nam sinh viên này không hề có quyết định của chính bản thân mình. Tất cả mọi việc đều thực hiện theo ý kiến của mẹ, dẫn tới cậu sinh viên ấy không xây dựng được cách nghĩ và lập trường của chính mình.

Hãy tạo cho con môi trường để chúng có thể thoải mái bộc lộ tính cách thật sự

Một sinh viên nữ sau khi tốt nghiệp đại học đã viết một bức thư khá dài cho tôi. Trong thư có nói rằng cô ấy đang phải tranh đấu rất cực khổ vì muốn thoát khỏi sự kiểm soát của bố mẹ. Bốn năm đại học là “bốn năm nỗ lực để có được tự do khi mọi việc của em đều do mẹ quyết định”.

Cô nữ sinh ấy còn rất đau đớn khi không thể tìm thấy cảm xúc thật của chính mình, nhận ra trong những cung bậc cảm xúc của mình có một lỗ hổng.

Lạc lõng trong thế giới rộng lớn, cô gái tìm đến bảo tàng mỹ thuật, thử chụp ảnh, học diễn kịch để tìm kiếm cảm xúc cho mình. Cô ấy vừa đau khổ “Rốt cuộc thì cảm xúc trong con người mình là cái quái gì?” vừa điên cuồng tìm kiếm tâm tư, tình cảm của mình.

Thế nhưng, sau mọi nỗ lực, cô gái vẫn không tìm thấy được. Sau khi trở về nước, cô đã bị suy sụp thần kinh. Cô đã được đưa đi chữa trị nhưng mẹ cô lại nói rằng “Chuyện này thật đáng xấu hổ. Thế này thì không dám nhìn mặt họ hàng mất”. Rốt cuộc cô ấy không thể khỏi bệnh. Trong những ngày đau khổ ấy, tôi chỉ biết động viên “Giáo dục trẻ em nói riêng và giáo dục con người nói chung không bao giờ là muộn cả”.

Khi em sinh viên này có việc làm thì người mẹ đã không nói với mọi người nên cô gái đã có thể dần dần thoát ra khỏi sự kiểm soát của mẹ. Tuy nhiên sau đó là những bức thư dài cô gửi cho tôi kể về nỗi lo của mình “Từ bây giờ em biết làm như thế nào đây?”.

Rất nhiều đứa trẻ phải quần quanh trong vòng quay tìm kiếm cảm xúc, đấu tranh với nỗi đau đớn trong tâm thức. Các bậc cha mẹ, thầy cô buộc phải nhận thức được mức độ nghiêm trọng và có cách giải quyết nhanh chóng và hợp lý cho những vấn đề này.

Với những đứa trẻ dù đã bước vào giai đoạn dậy thì nhưng vẫn rất nghe lời bố mẹ, thầy cô thì thứ có thể đền bù cho những mất mát đó của trẻ không gì tốt hơn là “để trẻ là chính bản thân mình”.

Cứ phải đeo mặt nạ, vờ là đứa trẻ ngoan theo ý người lớn, rồi sẽ có lúc trẻ nhận ra không gì có thể thay thế tính cách thật sự của mình được, “Mình là mình. Không là ai khác cả”. Khi ấy, trẻ bắt đầu xây dựng lòng tự trọng và hình thành nên nhân cách của mình. Cũng có thể trẻ không làm được hết những việc này, thế nhưng những việc như không hiểu rõ cuộc bản thân mình cảm thấy như thế nào trong hiện tại thì cũng không có gì là quá nghiêm trọng cả.

Trẻ thể hiện con người thật của mình trước mặt bố mẹ là một biểu hiện vô cùng quan trọng.

Ngay từ khi con còn nhỏ mà bạn luôn khen con là “Con ngoan lắm!” thì sẽ khiến trẻ thích nghe những lời nói đó, dẫn tới việc trẻ cố tình tỏ ra mình là đứa con ngoan. Bởi vậy, nếu có khen con, tôi sẽ không nói “Con ngoan lắm!” hay “Con giỏi lắm!”. Thay vào đó tôi sẽ dành lời khen cho những việc cụ thể mà con làm như “Con ăn cơm rất sạch sẽ, không hề bị vung vãi nữa rồi”, “Con đã nói giỏi hơn rồi”.

“**Khi trẻ nói rằng “Con ghét cái này. Con không muốn làm” thì tôi mong các vị phụ huynh hãy chấp nhận và thử**

lắng nghe ý kiến của con. Bên cạnh đó, những câu nói dứt khoát rằng “Con ghét đại hội thể thao. Ngày mai con không muốn đi” cũng rất quan trọng. ”

Khi trẻ bắt đầu phản kháng lại một cách yếu ớt “Con không thích. Con không muốn làm” thì bố mẹ không được áp đặt con “Không được như thế”. Hãy chấp nhận ý kiến của con “Vậy à? Con không thích làm thế sao?” và hãy cùng con suy nghĩ “Nếu vậy thì bây giờ làm thế nào đây con?”. Tôi mong các bậc phụ huynh có thể tạo ra không khí thoải mái trong gia đình như vậy để trẻ có thể yên tâm “dù mình có thể hiện chính con người mình thì cũng không sao cả”.

2.

LÀM THẾ NÀO ĐỂ KHƠI DẬY NĂNG LƯỢNG MẠNH MẼ CỦA TUỔI DẬY THÌ?

Năng lượng của tuổi teen giúp trẻ được “tái sinh”, được trở thành một con người mới hay nói cách khác là “tự lập về tinh thần”.

Tuổi teen là giai đoạn tràn đầy năng lượng

Tuổi dậy thì là thời kỳ giống như thước phim đẩy ngoạn mục quay lại cảnh con tằm lột xác thành con ngài. Vì vậy, có thể nói trẻ dậy thì mang trong mình một nguồn năng lượng vô cùng mạnh mẽ.

Tuy nhiên, khi sở hữu nguồn năng lượng mạnh mẽ như vậy, không ít trẻ lại bị cuốn vào những nỗi lo như “Làm thế nào để vượt qua khủng hoảng của tuổi dậy thì?”. Trong cuốn sách cùng tên của nhà xuất bản Iwanami Shinsho cũng đã đề cập tới vấn đề này. Nếu so với nội dung trong sách thì có lẽ những gì tôi nói là hơi kỳ lạ. Theo tôi, không nên coi năng

lượng của tuổi dậy thì là nguy cơ dẫn đến khủng hoảng mà vấn đề khó khăn ở đây là làm thế nào để phát huy sức mạnh đó sao cho có ích.

Bởi vì được sinh ra một lần nữa nên với trẻ, đây là giai đoạn rất khó khăn. Lúc này, điều mà chúng ta nên làm là trở thành người hỗ trợ để trẻ có thể lột xác từ con tằm thành loài bướm xinh đẹp một cách thuận lợi. Lúc này, thái độ và cách ứng xử của bố mẹ, thầy cô có tác động rất lớn.

Trong giai đoạn dậy thì, bản thân trẻ luôn tràn đầy năng lượng và đã phát triển trong quan niệm về tình dục. Trẻ được lớn lên với những “cái nhìn soi mói vào bản thân” nên đồng thời chúng cũng sẽ nhìn người khác với con mắt sắc bén hơn. Con mắt nhìn thế giới bên ngoài – nơi có bao người khác đang tồn tại của trẻ sẽ trở nên tinh tường hơn. Vậy nên cũng có thể coi đây là thời kỳ trẻ được tiếp cận với môi trường tập thể.

Với những sự thay đổi đó, có thể nói lúc này trẻ đang tràn đầy năng lượng, có đủ khả năng để phát triển và trưởng thành.

Ở lứa tuổi dậy thì, toàn bộ những nguồn năng lượng mang tính bộc phát đều gắn kết chặt chẽ với khả năng phát triển. Đừng lo lắng trước năng lượng

đang lớn lên trong trẻ mà hãy phát huy nó, bằng cách nào đấy giúp cho trẻ thay đổi, để chúng được sinh ra lần nữa như một chú bướm xinh đẹp trong tự nhiên. Với cách nghĩ này, các vị phụ huynh hãy cùng “giải phương trình” phức tạp mang tên “tuổi dậy thì” của con mình, để không còn lo âu, hồi hộp khi nhắc đến nó.

Giai đoạn dậy thì sẽ đi theo hướng tốt hay xấu phụ thuộc vào cách giáo dục của người lớn

Làm thế nào để việc phát huy năng lượng ở tuổi dậy thì được gắn với sự phát triển của trẻ? Có thể nói tất cả hoàn toàn do cách giáo dục của người lớn. Trong đó có hai yếu tố mang tính quyết định.

Thứ nhất là phương pháp giáo dục – yếu tố khiến trẻ biết nhìn nhận bản thân và hình thành nên ý thức độc lập. Giáo dục giới tính hay giáo dục văn hóa đều cần thiết, nhưng quan trọng là cách thức giáo dục phải phù hợp với trẻ. Đồng thời có thể tạo nhiều cơ hội giúp trẻ nhận thức được rằng ai cũng có lòng tự trọng, mà trước hết cần phải tôn trọng chính mình.

Thứ hai là về việc đối nhân xử thế. Khi suy nghĩ về những vấn đề trong giao tiếp của lớp trẻ ngày nay, trước tiên cần chú trọng hướng dẫn cho

trẻ làm thế nào để xây dựng mối quan hệ với những người xung quanh.

Ví dụ, vì bị bắt nạt mà trẻ dễ mất lòng tin với người khác, hay nếu có xu hướng sợ hãi với người làm mình bị tổn thương thì có nghĩa là sâu trong tiềm thức, trẻ đang mất đi lòng tin vào con người.

Trên thực tế, rất khó để đảm bảo mọi người sẽ không làm tổn thương tâm hồn hay lòng tự trọng của trẻ. Bởi vậy, nếu như quá bao bọc trẻ trước cuộc sống phức tạp bên ngoài thì trẻ sẽ không thể trưởng thành một cách bình thường.

Nếu sợ hãi và không thể tạo lập mối quan hệ với mọi người, trẻ sẽ không thể tồn tại và trưởng thành trong xã hội hiện nay – nơi có mọi quan hệ giữa người với người. Và cho dù trẻ vẫn có thể trưởng thành thì chúng chỉ có thể lớn lên trong thế giới bó hẹp mà chúng chính là trung tâm của thế giới ấy.

Khi cùng hợp tác, trợ lực với người khác trẻ sẽ có suy nghĩ “Ôi đúng là con người rất thú vị!”, “Không ngờ mình cũng làm được việc này cơ đấy!”. Nếu trẻ không có những trải nghiệm như vậy thì cuộc sống của trẻ sẽ chẳng thú vị nữa, và chúng cũng khó trưởng thành được.

Trẻ sẽ bị stress khi xung đột với bạn bè hay khi bị người lớn đối xử một cách vô lý. Thế nhưng, nếu không chịu căng thẳng ở một mức nào đó thì trẻ sẽ không thể thoát khỏi vách chắn của tuổi dậy thì. Chính vì vậy, không có trẻ nào ở tuổi dậy thì mà không bị stress cả.

Vấn đề không phải là stress hay không mà mấu chốt là làm thế nào để giúp cho những căng thẳng đó đi theo chiều hướng tốt.

Dù là bố mẹ, thầy cô hay là bạn bè, hãy làm trẻ cảm thấy bên cạnh chúng luôn có người để chúng tin tưởng. Hãy ôm lấy trẻ và nói rằng: “Cũng buồn nhĩ! Nhưng chẳng phải đó là kinh nghiệm rất quý giá sao?”. Luôn có người ở bên mình như vậy, trẻ sẽ vượt qua căng thẳng. Chúng sẽ không để stress đánh bại, nhờ đó không mất niềm tin vào bản thân, và cũng không vì stress mà gây tổn thương người khác. Đây chẳng phải là phương châm sống đúng đắn nhất sao?

“Hãy thật nhẹ nhàng và kiên nhẫn uốn nắn trẻ, cùng chúng đối mặt với căng thẳng. Có lẽ đây cũng là một

trong những tâm tư mà tuổi dậy thì
mong muốn gửi gắm tới bố mẹ, thầy
cô và những người xung quanh. ”

Bố mẹ quá nuông chiều có thể làm hư trẻ

Ở Nhật người ta thường nói “Cây non được mưa bão rèn giũa”. Bão càng mạnh, gió thổi càng nhiều thì cây non sẽ càng trở nên mạnh mẽ. Cây giống nhỏ bé ấy sẽ đâm rễ sâu trong lòng đất, vươn mình chống chọi lại cơn bão hung dữ. Cứ như vậy, cái cây yếu ớt sẽ vượt qua khó khăn để vươn mình trở thành một cây đại thụ vững chãi.

Những cây như cà chua, cam, quýt khi phải sống trong điều kiện khắc nghiệt như thiếu nước, đất hay ánh sáng mặt trời vẫn cố gắng sinh trưởng để cho ra trái ngọt. Ngược lại, những loại quả này nếu sinh trưởng trong điều kiện đầy đủ thì nhìn qua có vẻ vừa to vừa đẹp, nhưng thật ra trong nó chỉ toàn nước và vị rất nhạt. Giữa vẻ ngoài bóng bẩy và hương vị trong quả của nó thật quá khác nhau.

Nếu cây con phát triển trong những điều kiện khó khăn thì sẽ cho ra quả ngọt. Trẻ em cũng vậy, trong quá trình trưởng thành, chúng cần phải đối

mặt với stress ở một mức nhất định. Nếu không chịu stress, trẻ sẽ không thể phát triển một cách lành mạnh và tự nhiên.

“Đối với trẻ, việc cha mẹ trở thành bức tường vô hình tồn tại bên cạnh chúng là một mối căng thẳng có tác động tích cực và cần thiết cho quá trình trưởng thành của chúng.”

Các bậc cha mẹ nên tránh khuyên nhủ trẻ trực tiếp “Thời kỳ giông bão này chỉ cần cố gắng 2-3 năm là sẽ qua thôi”. Thay vào đó, hãy dùng những từ ngữ thể hiện rằng bố mẹ đang để cho con được tự do quyết định: “Mẹ sẽ để con tự quyết định”, “Con cứ suy nghĩ theo cách của mình”. Cách ứng xử khá tâm lý như vậy rất khác với việc dung dưỡng mọi hành động của trẻ.

Khi chống đối, cãi lại bố mẹ, trẻ cũng đang quan sát phản ứng của bố mẹ và tự nhìn nhận, sửa đổi bản thân.

Cho dù trẻ nhuộm tóc cũng không ý kiến, trẻ không thích thì không học cũng chẳng sao, trẻ nói gì

cũng đồng ý, khi trẻ nói “bọn bạn con ai cũng có cái này” thì lập tức mua cho con, nếu cha mẹ cứ để mặc như vậy thì trẻ sẽ không thể tự lập.

Hay nếu trẻ có phản kháng đến mức nào đi chăng nữa mà bố mẹ cũng mặc kệ thì trẻ sẽ không tìm được chỗ dựa để có thể tự lập. Hơn nữa, chúng sẽ cảm thấy cô độc, chán nản, dễ cáu gắt đến mức có thể làm tổn thương những người xung quanh chúng.

Bởi vậy, nếu bố mẹ quá nuông chiều con thì sẽ vô tình biến chúng thành những đứa trẻ hư hỏng.

Trẻ cần bố mẹ là bức tường bảo vệ mình

Với trẻ trong độ tuổi dậy thì – “tuổi nổi loạn”, có lúc bố mẹ sẽ thấy sốc, nhưng cũng có lúc bố mẹ cần là bức tường vô hình bảo vệ trẻ không vì tổn thương mà mắc sai lầm.

Sự phản kháng của trẻ không phải là phản kháng để tạo lập bản ngã, mà thực ra chỉ là một cách giúp trẻ xây dựng bản ngã của mình. Thậm chí trẻ còn có hành động thăm dò xem nên chống đối bố mẹ ở mức độ nào thì được “Không biết làm thế này có được không?” hay “Đến mức như thế thì có sao không nhỉ?”.

Bởi vậy, liên quan tới các vấn đề xung đột hay cãi lại bố mẹ ở trẻ thì bố mẹ phải là bức tường vô hình ngăn trẻ lại “Con không được làm như vậy!”. Đây là điều kiện không thể thiếu để giúp lứa tuổi dậy thì hình thành cái tôi cá nhân.

Khi bị nói là “Mẹ không thể tha thứ chuyện đó được”, “Mẹ nghĩ chuyện này có vẻ hơi bất thường”, trẻ sẽ nghĩ “Ồ, tại sao ạ?”. Trẻ sẽ phủ định bằng những lý lẽ không rõ ràng, sẵn sàng tranh luận với bố mẹ đến cùng. Cho dù vậy, bố mẹ cũng không được nhượng bộ mà phải kiên quyết. Bằng cách đó, trẻ sẽ tự nhận thức được rằng: “À, thì ra cuộc sống là như thế!”, “Bố mẹ giống như bức tường dày và vững chắc vậy. Tức là nếu mình làm sai thì sẽ không được tha thứ đúng không?”. Đó không phải là áp đặt hay cướp đi quyền tự do của con. Bố mẹ là bức tường vô hình, kiên quyết chỉ bảo con dựa trên những tư tưởng và niềm tin của chính mình. Hành động này của bố mẹ đã là bước đệm để con làm được điều mà bản thân chúng mong muốn: tạo nên bản sắc của chính mình.

Trẻ cũng đòi hỏi thái độ kiên quyết đến mức ngoan cố ở bố mẹ – họ là điểm tựa để trẻ hình thành bản ngã.

Còn nếu bố mẹ nói là “Được thôi. Con thích làm gì thì cứ việc.” thì sẽ khiến trẻ không còn đường lui, không còn chỗ dựa để tự lập.

Hơn nữa, khi đóng vai trò là bức tường, bạn có thể bảo vệ con mình trước những tình huống có thể dẫn đến rủi ro.

Ví dụ, khi bạn bè rủ đi chơi mà trẻ không muốn đi vì thấy có gì đó không tốt thì có thể lấy bố mẹ làm lá chắn: “Bố mẹ tớ nghiêm khắc lắm, không cho phép tớ đi chơi đâu. Xin lỗi cậu nhưng tớ không đi được”. Bằng cách này trẻ có thể tự bảo vệ mình trước những người xấu.

Nếu không làm được như vậy thì có thể trẻ sẽ bị cuốn vào trong xoáy nước dữ dội trong mối quan hệ phụ thuộc với mọi người. Đến khi trẻ giật mình nhận ra thì chúng đã tham gia vào nhóm thanh niên hư hỏng trong trường, đi gây hấn với học sinh các trường khác. Thậm chí có trường hợp nhóm thanh niên như vậy phải theo cảnh sát về đồn vì tội đánh nhau.

Cho dù là trong mối quan hệ với những người bạn bình thường thì khi bắt buộc phải từ chối, trẻ có thể đổ tại bố mẹ “Nếu tớ nói ra thì kiểu gì bố mẹ tớ cũng tuyệt đối không cho phép đâu. Bố mẹ tớ bảo

thủ lắm. Xin lỗi cậu nhé”. Như vậy trẻ còn có thể bảo vệ bản thân mình, tránh gây phật lòng bạn bè.

“Bố mẹ trở thành bức tường vững chãi và kiên định chẳng những không để trẻ bị dẫn sâu vào chỗ nguy hiểm, đẩy rẩy cạm bẫy như vậy mà còn khiến trẻ không có gì phải nuối tiếc hay băn khoăn về thế giới với bạn bè.”

Bố là người chịu trách nhiệm làm “bức tường” bảo vệ trẻ

Với lứa tuổi dậy thì, sự hiện diện của người bố là vô cùng quan trọng. Trong vai trò làm bức tường vững chãi, dù có bị tác động thế nào cũng không hề lay chuyển thì hiển nhiên người bố sẽ thích hợp hơn là mẹ.

Tất nhiên, mẹ, người luôn bên con mỗi ngày, cũng sẽ nhường lại phần trách nhiệm này cho người bố. Tuy vậy, mẹ luôn là người có vai trò vô cùng quan trọng trong cuộc sống của trẻ. Mẹ là điểm tựa êm ái, là người luôn lắng nghe, thấu hiểu và thông cảm cho mọi tâm tư, tình cảm của trẻ.

“Lợi thế của bố trong vai trò bức tường là có thể phát huy những kỹ năng xã hội, kinh nghiệm rút ra được từ công việc để bảo vệ con.”

Khi trẻ cãi lại bố mẹ với thái độ quá vô lễ thì bố có thể điều chỉnh lại ngay “Khi bước ra ngoài xã hội, con không được phép cư xử như thế đâu”.

Bố có thể vừa để trẻ mang trong mình ước mơ về tương lai vừa thuyết phục con: “Bố nghĩ rằng lý tưởng của con cũng khá là cần thiết. Thế nhưng ngoài thực tế cuộc sống thì như thế này con à. Bố cũng mang ước mơ như vậy khi mới bước vào xã hội nhưng tình hình thực tế thì khác”, “Bởi vậy nên bố mong bố có thể tiếp thêm sức mạnh cho con để thay đổi được điều đó”.

Người bố không được hoàn toàn phủ định, lơ trẻ đi. Ngoài câu nói “Hiện thực rất khốc liệt”, bạn hãy kể cho con những trải nghiệm của mình trong cuộc sống như “Thế nhưng, bố nghĩ rằng chỉ với năng lực của những nhân viên dưới sự quản lý của bố thì không thể làm được việc đó nên bây giờ bố đang phải lao tâm khổ tứ tìm ra cách giải quyết đây”. Chính

những câu chuyện về kinh nghiệm của bản thân bố sẽ khiến trẻ thông suốt được vấn đề “À, thì ra là vậy”.

Chính vì vậy, tôi mong các bậc phụ huynh sẽ có phong cách sống đúng đắn để có thể trở thành bức tường vững chãi bảo vệ con mình.

Bạn không nên chỉ quan tâm đến công việc và các mối quan hệ xã hội, ngày Chủ nhật bạn hãy cùng con vui chơi hết mình như chơi thể thao hay làm những gì con thích, tham gia hoạt động tình nguyện và những công việc có thể đóng góp xây dựng khu vực bạn đang sống... Trẻ thích bố mình có thể làm được những việc như vậy và học theo bố để mở rộng phạm vi hoạt động xã hội. Không những thế, chẳng cần nói lời nào cũng khiến trẻ luôn tin tưởng vào quyết định của bố mẹ. Như vậy, trẻ sẽ không bao giờ tỏ thái độ phản kháng. Hay khi phải la mắng con vì điều gì, chỉ cần nói “Con làm như thế à? Bố thấy hơi ngại với người ta đấy”. Những lời như vậy giống như hồi chuông cảnh tỉnh, tác động mạnh đến suy nghĩ của trẻ.

Ngược lại, nếu bạn để trẻ thấy mình là người phục tùng, hoàn toàn phụ thuộc vào công việc hay có thái độ vô trách nhiệm, không kiên định thì sẽ không thể làm gương cho trẻ noi theo. Cho dù có nói là “Bố

thấy xấu hổ vì con” thì bạn cũng sẽ bị trẻ phản bác lại ngay “Con thấy xấu hổ hơn là bố đấy”, “Bởi vậy nên con rất ghét người lớn”.

“ Cho dù sẽ là cả một quá trình
đầy khó khăn nhưng muốn tiếp cận
trẻ dậy thì, đặc biệt là con trai, người
bố nhất thiết phải có phong cách sống
và quan niệm đúng đắn về vụn vặt và
thế giới.” ”

Nếu các bà mẹ muốn đột phá để trở thành bức tường vững chãi cho trẻ noi theo thì người mẹ sẽ là bức tường âm thầm đứng sau bức tường lớn là người bố. Còn với các ông bố, hãy để trẻ nghĩ rằng bố là một người “cứng đầu” theo nghĩa tốt, tức là một ông bố kiên định “Nếu là mẹ thì dù gì cũng sẽ làm được thôi. Nhưng việc này chẳng phải là bố nên làm hay sao?”.

Cần phải nói gì trước khi cuộc chiến tranh luận xảy ra?

Trẻ em trong độ tuổi dậy thì với thế giới của những tư duy đầy phức tạp sẽ luôn tranh cãi, lý luận

với bố mẹ đến cùng. Đối với người lớn, trẻ nói gì cũng hoàn toàn vô lý. Đặc biệt là con trai, vì chúng luôn giải quyết vấn đề bằng lối tư duy logic cứng nhắc nên tần suất chúng cãi lại bố mẹ rất cao: “À, nếu bố mẹ nói thế thì con thế này...”.

Bởi đó là những lý lẽ phi logic, hay là “cãi cùn” nên một khi trẻ cãi lại bằng những lý cùn đó thì các bậc cha mẹ, thấy cô không thể thắng trong cuộc tranh luận đó.

Việc làm này giống như bố mẹ đang đứng trên võ đài, dù cố gắng ghim chặt đai lưng của con nhưng cuối cùng lại rơi vào thế yếu, bị con đẩy ra khỏi vòng thi đấu. Rốt cuộc đành phải đặt dấu chấm hết thua cuộc.

Thế giới tư duy của trẻ trong độ tuổi dậy thì trên thực tế luôn đầy ắp những sự độc đáo và thú vị, nhưng người lớn không nên chìm quá sâu vào cuộc tranh luận với trẻ.

Đó là do trẻ vẫn chưa có kỹ năng xã hội, bước vào thế giới đầy phức tạp với tâm hồn thuần khiết. Chính vì vậy, bọn trẻ thường hiểu sai bản chất của vấn đề. Đây không phải là do trẻ cố tình mà là một bước tiến cần phải có để trẻ phát triển và trưởng thành.

Cha mẹ và thầy cô thường giải quyết từng vấn đề một. Khi còn đi dạy học, đã có lần tôi nghiêm trọng hóa vấn đề một cách thái quá, khiến học sinh nhìn thấy điểm mâu thuẫn và phản bác lại rằng “Thưa thầy, em thấy thực tế hoàn toàn khác với lời thầy nói ạ”. Lần đó tôi đã phải xin lỗi học sinh. Nếu chúng ta cứ cố kéo dài cuộc tranh luận với trẻ thì rốt cuộc cũng chỉ nhận lấy thất bại mà thôi. Vậy nên, để không bị cuốn vào cuộc chiến tranh luận với con thì sau khi bày tỏ quan điểm của mình, bạn phải đưa ra quyết định ngay lập tức.

Ngay khi trẻ nói “Nhưng”, “Dù thế thì”, “Cái này thì”, bạn hãy nói với con bằng giọng nhẹ nhàng, không cố ý ép buộc con “Mẹ nghĩ cái đấy không tốt đâu con”, “Bố rất ghét những việc như thế”. Đây là hành động mang tính quyết định.

Để có thể từ bỏ suy nghĩ của mình để tiếp thu lời nói của bố mẹ thì trẻ cần có dũng khí rất lớn. Tuy vậy, bạn hãy đặt niềm tin ở con mình. Hãy tự nhủ rằng “Con mình nhất định sẽ hiểu”.

“Tuy nhiên, nếu được, hãy nói cho trẻ biết rằng bạn sẽ luôn ở bên và hỗ trợ chúng: “Bố mẹ tin tưởng ở con”.”

Tuỳ theo mức độ chống đối mà lựa chọn cách khuyên bảo phù hợp

Tuỳ “nổi loạn” là đặc điểm chung của tuổi dậy thì nhưng mỗi trẻ sẽ có những cách “nổi loạn” khác nhau. Bí quyết để có thể trải qua tuổi dậy thì một cách an toàn là bạn hãy tìm hiểu con mình thuộc nhóm tính cách nào để từ đó tìm ra cách tiếp cận phù hợp. Dưới đây tôi xin được giới thiệu sơ qua về vấn đề này.

Với đứa trẻ thích lý luận

Nhiều trẻ thích lý luận luôn nói chuyện với chất giọng danh thép, sử dụng phương pháp diễn dịch tam đoạn luận (là suy luận đi từ hai mệnh đề để tiến đến một kết luận tất yếu đã ngầm chứa trong hai mệnh đề đó). Ngoài tam đoạn luận thì chúng còn lý luận theo cách thức giống trong thơ Đường luật là “Đề – Thực – Luận – Kết”. Thông thường ta hay bắt gặp hiện tượng này ở các cậu trai tuổi dậy thì, còn các bạn nữ có tính cách này chiếm tỷ lệ rất ít. Trong 40 học sinh có thì 20 học sinh nữ, và chỉ có khoảng một em thích lý luận. Khi tranh luận, con gái thường dễ bị xúc động và có thể khóc ngay, nhưng khi đi ra hành lang thì lại nín khóc, thản nhiên như không có chuyện gì xảy ra. Trước mặt

thầy giáo thì học sinh nữ thường dễ khóc, coi đó là chuyện lớn lao lắm vậy.

Thêm một đặc trưng nữa là con trai rất thích phân tích sự việc theo chuỗi thời gian.

Trẻ thường bao biện rằng “Như thế này, như thế kia, rồi bố mẹ nổi giận với em. Đến cổng trường rồi lại tiếp tục mắng em, thế nên em mới giận mẹ”.

Đặc trưng nổi bật của con trai tuổi dậy thì là theo đuổi những chủ đề mang tính chuỗi thời gian để từ đó nâng cao khả năng tìm ra cách giải quyết vấn đề. Vậy nên nếu cứ để trẻ theo đuổi lý tưởng của mình thì chúng sẽ dễ mở lòng và trình bày suy nghĩ của mình với bố mẹ.

Còn con gái thường có nhận thức mang tính khu vực. Chúng sẽ có những lý lẽ rất phức tạp đến mức người lớn thấy đúng là trẻ con: “Hôm nay cặp con phồng to như vậy là vì con mang cả ô và áo mưa. Vì có thể chiều nay sẽ mưa nên con mang ô gấp, nhưng lỡ mưa mà gió thổi mạnh quá thì không dùng ô được nên con mang cả áo mưa nữa. Thế nên mới thành ra nhiều đồ quá mẹ à.”

Vì cách lý luận của con trai và con gái có những đặc trưng khác nhau nên các bậc phụ huynh hãy lưu

ý tới những đặc tính này để từ đó có cách phản ứng phù hợp với trẻ.

Với đứa trẻ nhút nhát

Để những đứa trẻ nhút nhát mở rộng lòng mình, bạn hãy nói “Không sao. Con sẽ làm được mà”.

Cho dù có khó khăn đi chăng nữa thì bạn cũng nên cố gắng tạo cho trẻ cảm giác yên tâm. Trước hết hãy cứ nói rằng “Con sẽ làm được mà”. Khi nghe được những lời như vậy, trẻ sẽ thấy tự tin hơn: “Mẹ ơi, có lẽ con sẽ thử một lần xem sao”, “Ngày mai con sẽ đi đăng ký”. Sau đó nếu bạn khen con “Ôi con giỏi quá!” thì trẻ sẽ càng cảm thấy tự tin hơn.

Bạn hãy thể hiện rằng bạn tin tưởng trẻ sẽ làm được: “Con sẽ làm được mà. Ngay đến bố con cũng làm được mà”, “Con sẽ làm được thôi. Ngày trước chị con cũng làm được đấy”.

Như vậy, cho dù trẻ có nghĩ “Chắc là không được rồi” thì khi được nghe những lời động viên như vậy, chúng sẽ cảm thấy yên tâm hơn phần nào. Còn nếu bạn nói rằng “Việc này đúng là không đơn giản chút nào, khó mà có thể làm được đấy!” thì cho dù trẻ có nghĩ “Minh có thể làm được” đi chăng nữa thì khi nghe những lời này của bạn, chúng sẽ thu mình lại ngay.

Bởi vậy, điều quan trọng mà bạn cần làm là hãy tạo cho trẻ cảm giác yên tâm và được tin tưởng. Từ đó trẻ sẽ tự tin hơn, có ý chí và động lực để vươn lên trong học tập cũng như cuộc sống.

Với đứa trẻ ngồi ngược

Với đứa trẻ ương bướng, tình hình sẽ cực kỳ tồi tệ nếu bạn đối đầu với con bằng cách bắt con ngồi xuống tranh biện với mình. Nếu muốn khiến trách những đứa trẻ như vậy thì không được ngồi đối diện với chúng. Hãy bắt đầu cuộc nói chuyện với con khi ngồi ở bên cạnh hoặc ngồi chéo 45 độ.

Cách hiệu quả nhất mà tôi từng áp dụng là vừa lái xe vừa nói chuyện và để con ngồi ở ghế bên cạnh. Cách này phát huy tác dụng với mọi đứa trẻ trong độ tuổi dậy thì và đặc biệt hiệu quả với những đứa trẻ ương bướng, thích chống đối lại bố mẹ.

Khi áp dụng cách này, bạn có thể vừa lái xe vừa nói chuyện với con trong khi con ngồi ở vị trí ngang hàng với mình. Cuộc nói chuyện sẽ không bị cắt ngang và chuyển biến theo chiều hướng xấu. Hơn nữa, bạn và trẻ còn có thể cùng nhau ngắm nhìn cảnh vật xung quanh, điều này sẽ khiến trẻ cảm thấy an tâm.

Ngoài ra, bạn và con cũng có thể nói về những chủ đề ngẫu nhiên như “Ở đằng kia có một toà nhà đẹp quá!”, “Bố thích tháp Tokyo hơn tháp Sky Tree ấy”. Nếu như trẻ đáp lại là “Con cũng thấy thế” thì tức là cuộc đối thoại giữa bạn và trẻ đã thành công, đồng thời dòng máu phản kháng của chúng cũng sẽ “hạ nhiệt”. Tình trạng rung lắc khi ngồi trên xe cũng có hiệu quả làm dịu đi cơn giận của trẻ, khiến cho lời nói của chúng bớt gay gắt hơn.

Vì bạn phải cầm vô-lăng nên sẽ giữ được một khoảng cách vừa phải với trẻ, tự nhiên bạn sẽ có tâm trạng thoải mái hơn, dễ tha thứ cho những lời nói, hành động ương bướng hằng ngày của trẻ. Hơn nữa, trong khi bạn tập trung lái xe, trẻ sẽ thấy bạn rất tuyệt. Từ suy nghĩ, trẻ sẽ bí mật nói rằng “Bố thật là phong độ”. Như vậy chẳng phải là trẻ sẽ có cái nhìn khác về bố sao?

Bởi vậy, vừa lái xe vừa nói chuyện với trẻ sẽ rất hiệu quả. Từ việc làm dịu đi cơn giận đã hằn sâu trong lòng tới việc có thể khiến trẻ bộc lộ suy nghĩ thầm kín của mình.

Đối với những đứa trẻ luôn ương bướng, trước hết bạn hãy chấp nhận điều đó.

“Thay vì quát lên “Con đang nói cái gì thế?” thì trước tiên bạn hãy chấp nhận điều con nói “VẬY à con”, sau đó thử hỏi han con với thái độ thật mềm mỏng: “VẬY à, thì ra là con nghĩ như vậy”. Nguyên tắc quan trọng nhất ở đây là khiến cho tâm trạng của trẻ thoải mái hơn.”

Ngay khi trẻ thấy khá hơn, chúng sẽ tự nhìn nhận lại và nhận ra mình cũng đã xử sự rất tồi. Khi trẻ nói “Nhưng mà con cũng hơi hỗn với mẹ nhỉ” thì bạn hãy đáp lại rằng “Như vậy là con đã hiểu ra đúng không? Con đã bình tĩnh lại rồi đúng không?” Bạn cứ theo từng bước một giúp tâm trạng của trẻ ổn định lại và tự điều chỉnh lại lời nói cũng như hành động, xem xét lại thái độ của bản thân.

Cách này có thể làm dịu đi cơn phẫn nộ của trẻ, đồng thời còn tiếp thêm sức mạnh để trẻ có cơ hội sửa đổi bản thân. Thực ra trẻ vẫn luôn mang trong mình nguồn năng lượng tiềm ẩn này. Mặc dù không thể khiến cho tâm trạng của trẻ hoàn toàn vui vẻ hay

thái độ thay đổi ngay lập tức nhưng việc làm này của bố mẹ có thể giúp trẻ nhận ra những sai lầm trong cách cư xử của mình.

Nếu làm được như vậy, khi ở trong tình huống thực tế trẻ cũng có thể thể hiện được năng lực ứng xử của mình, dù là ở nhà hay ở trường bạn đều có thể thấy trẻ đang thay đổi từng ngày.

Với đứa trẻ hay mệt mỏi, thiếu sức sống

Với những trẻ luôn trong trạng thái mệt mỏi, thiếu sức sống, bạn cần ghi nhận năng lực của con trong mọi việc, dù là những điều rất bình thường trong cuộc sống hằng ngày như: “Ồ, hôm nay con dậy ăn sáng đúng 7 giờ rưỡi luôn!”, “Con đã ăn hết sạch đồ ăn rồi kia. Cảm ơn con nhé!”, “Con đã chuẩn bị đi học rồi à? Hôm nay sớm hơn mọi ngày nhỉ”. Hãy cố gắng khen con từ những việc nhỏ nhất.

Chắc hẳn trong thâm tâm, người cha người mẹ nào cũng muốn nói “À, hôm nay không bị muộn nữa rồi. Con của mẹ giỏi lắm!” hay “Hôm nào cũng như thế này con nhé”. Thế nhưng khi con mình không hoàn thành được thì nhiều bậc cha mẹ lại vô tình than phiền: “Con lại muộn ba phút rồi đấy. Mau nhanh lên!”. Điều này sẽ làm bọn trẻ nản chí và không muốn cố gắng nữa.

Mặt khác, nếu như được cha mẹ khen làm tốt, dù chỉ là những công việc hằng ngày, nhất định bọn trẻ sẽ cố gắng hết sức mình.

Tuy nhiên, nếu chỉ nghĩ trong đầu rằng mình sẽ làm như thế thì có lẽ các bậc cha mẹ sẽ khó thực hiện được, nên tôi nghĩ bạn cần phải luyện tập. Hãy tự ý thức rằng “Mỗi ngày mình nên khen ngợi con ít nhất từ ba đến năm lần”, đồng thời có thể đánh dấu số lần mình làm được và dán ở bếp.

Với đứa trẻ luôn tỏ ra chán nản

Nguyên nhân khiến những đứa trẻ này luôn tỏ ra chán nản thường là vì chúng không thấy vui vẻ khi đến trường cũng như cảm thấy cuộc sống gia đình không hạnh phúc. Điều quan trọng cần làm là từng bước đưa ra lời khuyên một cách chính xác cho những hành động của con mình, ngay cả trong những việc nhỏ nhất. Việc này sẽ đánh trúng tâm lý của chúng, đồng thời cũng tránh được việc chúng ta nói suông hay nói những điều vô lý.

“Bạn có thể khen con: “Ôi, con làm tốt ghê!” dù con chưa thực sự làm tốt việc đó cũng là một cách ứng xử rất khéo léo. Lúc đó, phản ứng của hầu hết bọn trẻ đều

là “Chuyện nhỏ mà mẹ”, hay “Gấp đôi cỡ này con cũng làm được”. Cứ như vậy, từng bước từng bước ghi nhận khả năng của con thì chúng sẽ không nản chí và luôn có thái độ tích cực với mọi việc. ” ”

Thêm một ví dụ khác, khi con học năm cuối bậc trung học thì chúng sẽ phản kháng kiểu “Mẹ làm thế là đúng nhưng thực ra mẹ chẳng hiểu con gì cả”. Lúc này bạn hãy đứng trên lập trường của con và đưa ra lời khuyên, như vậy sẽ giúp chúng trưởng thành hơn rất nhiều.

Tuy nhiên, với những học sinh năm đầu bậc THCS thì có lẽ vẫn còn khó khăn trong việc định hướng theo cách trên. Vì vậy bạn hãy kiên nhẫn giảng giải và tạo lối suy nghĩ đúng đắn cho con, giúp con trưởng thành hơn.

Hãy dạy trẻ biết tôn trọng bản thân và luôn tâm niệm “Lòng tự trọng của mình không cho phép điều đó xảy ra”

Có những đứa trẻ tuổi teen nói chuyện như người lớn nhưng thực chất chúng vẫn chỉ là trẻ con.

Vì đây là khoảng thời gian chúng chỉ trưởng thành trong suy nghĩ mà không có kỹ năng mềm và kinh nghiệm thực tế nên dĩ nhiên kỹ năng giao tiếp của chúng vẫn còn nhiều thiếu sót, vội vàng đưa ra quyết định trong mọi việc.

Nếu không thông cảm và coi những điều trẻ nói là ngốc nghếch hay tỏ vẻ không muốn lắng nghe thì vô tình bạn sẽ làm tổn thương lòng tự trọng của chúng. Hành động này của bạn có thể khiến chúng nổi giận và chắc chắn dần dần chúng sẽ phản kháng mạnh mẽ bằng cách cãi lại.

Với trẻ em trong độ tuổi dậy thì, có thể nói lòng tự trọng chính là sinh mệnh.

Thế nhưng, điều đáng ngạc nhiên là dường như rất nhiều bậc cha mẹ không hiểu được điều đó, biểu hiện ở việc họ luôn suy xét, đánh giá mọi vấn đề theo logic, chỉ muốn phân định rõ đúng sai mà không quan tâm con mình nghĩ như thế nào.

Với những đứa trẻ đang trong tuổi dậy thì, 100 đứa thì cả 100 đều có cách phân định đúng sai và lý lẽ của riêng mình.

Nếu bạn quên không đề cập đến một ý quan trọng nào đó hay nói sai thì chúng sẽ đưa ra những lý lẽ như “Con nghĩ nếu là mẹ thì mẹ sẽ hiểu chứ” hay

“Chắc chắn là mẹ sẽ hiểu con nói gì mà”. Lúc này bạn cần chỉ rõ cho con mình hiểu rằng “À, vấn đề ấy con nói sai rồi”.

Giả sử chúng có vẻ không hiểu thì thay vì chỉ nói, bạn có thể tạo điều kiện để con tự trải nghiệm thực tế vào những ngày nghỉ.

Như vậy, chỉ cần bạn kiên nhẫn giúp con hiểu điều đó là đúng hay sai, làm con cảm thấy mình được tôn trọng là bạn đã giúp con mở lòng hơn và có nhận thức đúng đắn hơn.

“Lòng tự trọng không cho phép con làm điều đó”, dù không ai nhìn thấy thì chúng cũng tự nhủ rằng “Có ông trời đang nhìn mày đấy”. Trẻ sẽ không làm những việc trái với đạo đức và hình thành nên nhân cách tốt.

Để năng lượng của sự “nổi loạn” trong trẻ được dùng vào việc khác có ích hơn

Thông thường, trẻ “nổi loạn” thường có những biểu hiện như vi phạm nội quy của trường, bỏ ngoài tai lời nói của người lớn, khi bị nhắc nhở thì trừng mắt nhìn, có thái độ gắt gỏng “Biết rồi. Không cần phải nhắc”. Dù là như vậy, nhưng nếu bạn có thể giúp trẻ dùng sức mạnh của sự nổi loạn đó vào việc có ích

thì dần dần trẻ sẽ thay đổi, không còn chống đối lại người lớn nữa.

Là giáo viên, năm nào tôi cũng gặp những học sinh như vậy. Bởi vậy, tôi dám khẳng định rằng cách này sẽ làm trẻ thay đổi theo chiều hướng tốt.

Nhưng tôi thường thấy các bậc cha mẹ và thầy cô giáo luôn dựa vào ấn tượng đầu tiên không mấy tốt đẹp để đánh giá trẻ “Cậu ta làm gì với mái tóc thế kia?”, thậm chí họ còn nói thẳng ra điều đang nghĩ trong đầu “Thôi ngay cái thái độ hư hỏng đó đi!”. Đây là cách ứng xử hoàn toàn không phù hợp.

Tôi thường nói với những học sinh có vẻ ngoài không mấy ngoan ngoãn, tử tế rằng “Ai cũng có thể cố chấp và ngang bướng giống như em đây. Thầy mong em hãy thôi thái độ như vậy đi. Nếu có cố chấp cũng đừng thể hiện ra ngoài”.

Những đứa trẻ cố chấp đều mang trong mình cái gọi là “năng lượng của sự nổi loạn”. Thử đưa ra gợi ý với trẻ như “Vì tham gia các câu lạc bộ nhỏ thì sẽ rất rối, hay là con thử ứng cử vị trí hội trưởng hội học sinh xem sao?”, “Người có thể làm đội trưởng đội cổ vũ tại đại hội thể thao ngoài con ra thì không ai có thể làm được”. Bằng cách thúc giục như vậy, trẻ có thể phát huy năng lực trong hoàn cảnh thực tế, đồng

thời còn giúp chuyển hóa nguồn năng lượng của sự “nổi loạn” thành sức mạnh để trưởng thành và hoàn thành công việc được giao.

“Thực ra, việc trẻ cố tình khiến cho người khác có ấn tượng xấu về mình hay lúc nào cũng vi phạm quy định của trường là hành động mong mọi người chú ý đến mình. Bởi vì không được chú ý nên trẻ lại càng cố giả vờ tỏ ra là đứa trẻ hư.”

Trước đây, một học sinh thuộc lứa tuổi 8x dù nằm trong danh sách cá biệt nhưng lại ứng cử chức hội trưởng hội học sinh. Vì mọi người thấy đây là một sự việc rất thú vị nên đã giúp cô trúng cử với số phiếu bầu áp đảo. Khi làm đội trưởng đội cổ vũ, cô đã mượn áo khoác dài của một nam sinh khóa trên để viết khẩu hiệu cổ vũ tinh thần thi đấu ngay từ lúc câu lạc bộ thể thao của trường vẫn còn trong giai đoạn luyện tập.

Cứ như vậy, với vai trò là hội trưởng hội học sinh, cô ấy đã làm rất tốt các hoạt động ngoại khóa,

đã có rất nhiều trải nghiệm “Tuyệt! Mọi người đều chú ý đến mình”. Hay khi làm người chỉ huy đội cổ vũ tại đại hội thể thao, cô đã được mọi người xung quanh, đặc biệt là thầy hiệu trưởng và hội trưởng hội phụ huynh, khen ngợi “Em đã làm rất tốt. Thật sự rất đẹp!”, “Có cậu làm đội trưởng thật là tuyệt!”. Cứ như vậy, con người “nổi loạn”, ương bướng bên trong học sinh ấy đã dần biến mất. Và kể từ đó, em học sinh ấy đã rất nỗ lực để hoàn thành tốt mọi việc, không phụ lòng tin của mọi người dành cho mình.

Có thể nói đây là một phương pháp vô cùng hiệu quả, vì đứa trẻ nào cũng mong muốn tìm thấy một sân khấu – nơi chúng được biểu diễn tài năng và làm chủ. Thay vì cứ tỏ ra hư hỏng, nổi loạn thì chúng sẽ dùng khả năng của mình để trở thành người dẫn dắt, phát huy năng lực, trở thành một người có ích cho xã hội. Nguồn năng lượng ấy vốn đã rất mạnh, khi được đi theo hướng tốt nó sẽ càng trở nên mạnh mẽ hơn nữa. Sau nhiều năm nữa, có thể bạn thấy bọn trẻ đang sống ở một thế giới khác văn minh và hiện đại hơn nhưng thực ra, những suy nghĩ nội tâm của trẻ vẫn không hề thay đổi.

3.

GIA ĐÌNH LÀ CHỖ DỰA TÌNH THÂN CHO TRẺ TRONG ĐỘ TUỔI DẬY THÌ

Các bậc phụ huynh hãy để gia đình hãy là nơi khiến trẻ cảm thấy an toàn và có thể bộc lộ tâm tư, tình cảm của mình.

Gia đình là nơi khiến trẻ có cảm giác yên tâm

Để trẻ có thể yên tâm và tự lập, gia đình giữ một vai trò rất quan trọng.

Cuộc sống ở trường học, ngoại trừ mối quan hệ “bạn bè” với một số người thì đối với trẻ, đây là thế giới đầy chông gai cần phải vượt qua. Trẻ phải cố gắng hết sức để thích nghi với môi trường đó. Vậy nên chúng có mong muốn mãnh liệt rằng chỉ có gia đình mới là nơi khiến chúng cảm thấy yên tâm và thoải mái được là chính mình.

Nếu là trước đây, trẻ cần phải nhờ vào mối quan hệ phụ thuộc với bạn bè thân thiết để có thể tự lập về

tinh thần thì bây giờ, do mạng LINE quá phổ biến nên thế giới thân thuộc đó cũng dần biến mất. Thậm chí, trong một số trường hợp, bạn cần phải cảnh giác với những mối nguy hiểm rình rập xung quanh trẻ.

Trong tình hình như vậy, có thể thấy vai trò của gia đình đang ngày càng trở nên quan trọng.

Nếu không khí gia đình bạn không thể giúp trẻ giải tỏa nỗi căng thẳng hoặc gia đình bạn không hòa thuận thì trước khi làm bất cứ việc gì, trẻ đều phải thăm dò sắc mặt của bố mẹ. Cứ như vậy, chúng sẽ không thể thoải mái được. Hơn nữa, một khi cứ phải để ý tới thái độ của bố mẹ thì chúng sẽ không được sống như một đứa trẻ ngây thơ, hồn nhiên, tự do bộc lộ cảm xúc được. Rốt cuộc trong tâm hồn trẻ sẽ dần hình thành một lỗ hổng lớn.

Để tự lập ở tuổi dậy thì, trẻ rất cần sự hỗ trợ của bố mẹ để bộc lộ bản thân, phá vỡ bức tường ngăn cản để tạo lập nên “cái tôi” của mình. Nếu gia đình không khiến trẻ thấy yên tâm thì chúng sẽ không thể tự lập được.

“Vi vậy, tôi mong rằng các bậc cha mẹ hãy vun đắp gia đình thành nơi khiến

trẻ cảm thấy an toàn và có thể bộc lộ tâm tư, tình cảm của mình. Khi chán nản hay buồn phiền, chỉ cần có bố mẹ ở bên là trẻ đã thấy yên tâm phần nào, từ đó mối quan hệ giữa bố mẹ và con cái cũng trở nên gắn bó, khăng khít hơn. ” ”

Hãy giúp trẻ lại được là một đứa trẻ ngây thơ, hồn nhiên khi trở về nhà sau những căng thẳng của thế giới bên ngoài. Tôi mong các bậc cha mẹ có thể tạo nên một mái ấm để trẻ có thể dựa vào, yên tâm đối mặt với khó khăn bên ngoài.

Tạo cho trẻ nơi có thể thư giãn sau những căng thẳng ở trường

Một số phụ huynh lấy lý do “Vì nó đang học bậc trung học nên chỉ riêng việc học thôi đã bận lắm rồi” nên không để trẻ tham gia các khoá học khác như kỹ năng mềm, trà đạo, cắm hoa hay chơi thể thao... Nhưng theo tôi, nếu cứ tiếp tục như vậy thì họ đã lãng phí rất nhiều thời gian của trẻ.

Nếu bản thân trẻ không thích thì làm vậy là đúng, nhưng nếu trẻ thích và muốn tham gia thì tôi

mong các bậc phụ huynh hãy để trẻ tự do làm điều mình thích.

Có hai lý do. Thứ nhất, tuổi dậy thì là giai đoạn trẻ muốn theo đuổi và lý giải được sự vật và con người xung quanh mình. Việc tham gia những lớp học như trà đạo, cắm hoa hay thể thao sẽ giúp trẻ có cơ hội phát huy năng lực của bản thân và được trải nghiệm thực tế. Đó đều là những nhân tố quan trọng góp phần tạo dựng nên phong cách sống của trẻ.

Thứ hai, khi trẻ quá mệt mỏi vì việc học ở trường hay quan hệ với bạn bè thì những lớp học này chính là nơi giúp trẻ giải tỏa căng thẳng.

Nếu trẻ buồn bã vì việc học ở trường hay gặp rắc rối trong mối quan hệ với bạn bè thì nơi giúp chúng tạm thời “lánh nạn” không nên ở quá gần trường học. Câu lạc bộ trà đạo, thể thao phải là nơi cách xa trường, đồng thời còn phải là nơi khiến trẻ thoải mái và thư giãn.

Bên cạnh đó, nơi ấy còn phải là điểm dừng chân khi trẻ muốn buông xuôi tất cả vì quá mệt mỏi. Vậy nên, việc tạo ra một địa điểm như vậy có ý nghĩa rất lớn với trẻ.

Với sự trợ giúp của công nghệ Internet, trẻ có thể ngay lập tức tìm kiếm thông tin hay dễ dàng kết

giao với người khác. Thế nhưng, những thông tin trên mạng không thể giúp trẻ có được những trải nghiệm thực tế, và thế giới trên mạng ấy không thể trở thành nơi khiến trẻ thực sự thấy thoải mái.

Tham gia lớp học trà đạo, cắm hoa, thể thao hay hoạt động tình nguyện tất nhiên là tốt; nhưng để có hiệu quả hơn nữa thì bạn nên để trẻ có sự gắn kết với thế giới bên ngoài. Ví dụ như làm quen với cô giáo dạy trà đạo, đội trưởng câu lạc bộ thể thao... Tóm lại bạn hãy giúp trẻ có thêm những mối quan hệ không liên quan gì đến trường học. Điểm mấu chốt ở đây là để trẻ tiếp xúc với con người ở thế giới thực, chứ không phải là trên Internet.

“ Khi trẻ quá mệt mỏi với thế giới đầy chông gai thì việc xây dựng mối quan hệ thực tế với những người bạn vốn không quen biết sẽ khiến tâm hồn trẻ được thư giãn hơn rất nhiều. ”

Không chỉ vậy, nhờ được ở nơi cách xa trường học, trẻ sẽ có thể nhìn lại bản thân mình ở hiện tại

một cách toàn diện. Trẻ sẽ suy nghĩ về những chuyện xảy ra ở trường trong một không gian nhỏ riêng tư, từ đó nhìn nhận lại nơi gọi là “trường học”. Đây chính là ưu điểm lớn nhất của việc có một nơi để hoạt động ngoài trường học.

Ví dụ, không ít trẻ nghĩ rằng “so với thầy dạy vẽ tranh thì cô giáo ở trường đúng là khó tính”, “Kiến thức thông thường như thế này chỉ có ở trường là không dạy thôi”. Việc này sẽ giúp trẻ thoát khỏi tâm trạng chán nản trước khó khăn ở trường, không chỉ giúp tâm trạng của chúng tốt lên mà còn giúp chúng trưởng thành hơn trong cách nghĩ, được phóng tầm nhìn ra thế giới rộng lớn bên ngoài.

Bởi vậy, nhiệm vụ quan trọng nhất của cha mẹ là giúp trẻ có một nơi để thư giãn sau những căng thẳng trong học tập ở trường.

Trẻ có giúp mẹ làm việc nhà không?

Với đứa trẻ không có chút trải nghiệm xã hội thực tế nào thì gia đình chính là nơi đầu tiên để trẻ có được những “trải nghiệm” đó. Làm việc nhà cũng chính là những trải nghiệm giúp trẻ xây dựng năng lực “tự quản” và “tự lập”.

Nếu trẻ chịu phụ giúp bố mẹ làm những công việc hằng ngày trong gia đình thì khi ở trường, trẻ cũng có thể sắp xếp và thực hiện mọi việc một cách linh hoạt. Điều này rất tốt với cả con trai và con gái trong lứa tuổi dậy thì.

Vì việc nhà cũng đòi hỏi sự khéo léo và nhanh nhẹn nên trẻ có thể bộc lộ khả năng của mình một cách tự nhiên khi giúp bố mẹ trong công việc gia đình hằng ngày. Hơn nữa, để trẻ làm việc nhà chính là đang bồi dưỡng cho trẻ kỹ năng hoàn thành công việc, kỹ năng sống và những kỹ năng mang tính tổng hợp mà một cá nhân cần phải có một cách tự nhiên nhất. Bởi vậy, nhất thiết phải để trẻ làm việc nhà.

Tuy nhiên, bạn đừng phân công nhiệm vụ cố định cho từng thành viên như: sau khi ăn thì em gái dọn bàn, mẹ rửa bát, anh trai lau bàn... Mọi người trong gia đình nên cùng nhau làm việc mà không có bất cứ quy định nào cả.

Khi bạn đưa ra những gợi ý như “Mẹ chuẩn bị nấu bữa tối đây, con giúp mẹ nhé!”, “Con giúp mẹ lau dọn phòng khách nhé!”, “Chà, ăn xong con dọn bàn nhé!”, bạn đã đang giao “nhiệm vụ” cho con. Có thể nói việc làm này sẽ mang lại kết quả rất đáng ngạc nhiên.

Tất nhiên bạn phải lên tiếng trước “Con giúp mẹ bưng cốc đi nhé!”, nhưng khi trẻ ý thức được khái niệm “cùng làm” trong gia đình mình thì sau đó chúng sẽ tự giác nhận phần việc về mình: “Ăn xong thì con dọn mẹ nhé!” hay “Để con làm ạ”. Nói tóm lại, trẻ sẽ dần hình thành được kỹ năng xã hội thông qua việc đánh giá tình hình xung quanh.

Sau đó, bạn hãy đáp lại trẻ bằng những lời cảm ơn như “Cảm ơn con nhé! Có con giúp một tay thật là tốt!”. Đồng thời, Bằng cách này, bố mẹ còn có thể thấu hiểu cảm xúc của trẻ, tiến gần hơn đến thế giới khép kín của con mình.

Cứ như vậy, bạn hãy đáp lại trẻ bằng những câu tỏ ý khen ngợi hay cảm ơn như “Cảm ơn con vì đã giúp mẹ nhé!”, “Ôi, con làm giỏi ghê!”, “Con làm tốt quá, sạch hết ché luôn!”. Đây là chất xúc tác tốt nhất giúp trẻ hình thành nên ý thức tự giác.

Trong quá trình trưởng thành của trẻ, việc sở hữu những khoảng thời gian hay không gian như vậy là vô cùng quan trọng. Trẻ có thể tận hưởng cảm giác hạnh phúc vì được cùng bố mẹ làm các công việc trong gia đình. Hơn nữa, khoảng thời gian và không gian ấy còn giúp bố mẹ và con cái gần gũi nhau hơn, giúp trẻ hình thành kỹ năng giao tiếp và ứng xử linh

hoạt, và tất nhiên là bao gồm cả ý thức hỗ trợ, giúp đỡ người khác. Đây chính là một cách bồi dưỡng kỹ năng sinh tồn cho trẻ.

Đa số các bà mẹ lại cho rằng “Thay vì làm cùng nó thì tôi làm một mình còn nhanh hơn”. Vậy nên tôi mong các bậc cha mẹ hãy nhẫn nại một chút, suy nghĩ nhiều hơn cho sự trưởng thành của con mình.

Để trẻ làm những việc đơn giản như trải đệm hay thay bóng đèn cũng là một ý kiến rất hay. Cùng chia sẻ công việc trong gia đình sẽ giúp bố mẹ và con cái gần bó hơn, đề tài cuộc nói chuyện của hai phía cũng trở nên phong phú hơn. Từ đó có thể tạo ra sợi dây liên kết các thành viên trong gia đình, đồng thời còn góp phần tạo nên “văn hoá trong gia đình”.

Bố và mẹ - một người mắng, một người giải thích

Nếu bắt buộc phải mắng trẻ thì cả bố và mẹ cần có sự phân chia nhiệm vụ và lưu ý để lại cho con một “lối thoát”.

Bởi mẹ đã đảm nhiệm nhiều vai trò rồi nên thường có xu hướng “Bố cũng cần phải nghiêm khắc với con”. Khi cả bố và mẹ cùng mắng trẻ, bạn đã dẫn

trẻ vào bước đường cùng. Đây tuyệt đối không phải là cách giải quyết đúng đắn.

Phương án thích hợp ở đây là giữa bố và mẹ, một người mắng và người kia sẽ giải thích cho trẻ vì sao chúng lại bị mắng như vậy. Nếu không, bạn đã không để cho con có lối thoát, khiến con mất phương hướng vì bị mắng, hơn nữa còn làm chúng muốn chống đối, “nổi loạn” hơn, dù con có nói “Con xin lỗi!” thì cũng chỉ để cho có vậy thôi. Thay vào đó, nếu bạn thực hiện theo cách trên thì phản ứng của trẻ tích cực hơn.

Vậy nên, khi người mẹ quát mắng con, người bố hãy nói đỡ cho mẹ “Vì con không làm giống như những gì đã hứa, về muộn mà không gọi điện cho bố mẹ nên mẹ con mới giận. Mẹ mắng vì mẹ yêu thương và lo lắng cho con thôi. Có lẽ là bố cũng hơi quá lời với con nhưng chắc con sẽ hiểu cho bố. Vì bố cũng lo lắng giống như mẹ con mà”. Lời nói như vậy còn có thể giải thích lý do vì sao mẹ nổi giận với trẻ. Nếu người bố thừa nhận “Ừ thì đúng là như vậy, nhưng mẹ cũng hơi quá lời con nhỉ” thì sẽ khiến tâm trạng của trẻ bình tĩnh hơn.

Ngược lại, nếu bố là người mắng trẻ thì lúc này mẹ hãy đứng về phía trẻ “Đúng là bố hơi nghiêm khắc

nhưng mẹ không nghĩ là bố muốn làm tổn thương lòng tự trọng của con đâu. Chỉ vì bố quá lo lắng cho con nên mới nói vậy thôi. Đây là thói quen xấu của bố con". Nếu không nói rõ cho con hiểu rằng "Bố không cố ý quát mắng con như vậy, bố yêu con mà" thì trẻ sẽ hiểu sai "Vì ghét mình nên bố mới nói thế" và khiến cho tình cảm giữa bố mẹ và con cái xa cách hơn.

Vậy nên, tôi mong rằng để không xảy ra tình huống đáng buồn ấy thì bạn hãy luân phiên hỗ trợ nhau để có thể thay đổi vai trò sao cho phù hợp với từng tình huống.

Tuổi teen của bố mẹ khác hoàn toàn với tuổi teen thời nay

Khi nhìn nhận về tương lai hay cách sống của trẻ, có một điều mà bạn bắt buộc phải chú ý tới, đó là cách suy nghĩ về thế giới quan của người lớn đã trở nên lạc hậu rồi.

So với lúc các bậc cha mẹ ở lứa tuổi 10x thì môi trường xã hội hiện nay đã thay đổi rất nhiều. Trong đó, có thể nói thứ làm nên sự khác biệt lớn nhất chính là sự phát triển của IT (Công nghệ thông tin).

Ở Nhật, IT bắt đầu phát triển vào cuối những năm 90. Ngành IT có lịch sử khoảng 20 năm và đã

đạt được những bước tiến đáng kinh ngạc, tạo ra kỹ thuật và công nghệ tân tiến trong khoảng thời gian này. Có thể nói, với loài người, IT là cuộc cách mạng lớn nhất kể từ khi cách mạng công nghiệp nổ ra.

IT đã làm thế giới thay đổi hoàn toàn. Hơn nữa, lớp trẻ thời nay còn được tiếp cận với kỹ thuật số, chủ động tìm kiếm thông tin. Đáng tiếc là thời đại trước đó của bố mẹ không thể nào hiện đại được như bây giờ.

Ngay cả những gì bố mẹ nói, trẻ cũng sẽ tìm kiếm trên Internet và chứng minh “Bố mẹ nói sai rồi”. Bởi vậy, bạn không thể cứ dựa vào hiểu biết của mình – những kiến thức có thể đã lạc hậu và không còn phù hợp – mà buộc trẻ nghe theo.

Nếu là kinh nghiệm sống hay tri thức thì bố mẹ đương nhiên sẽ giành phần thắng, nhưng hiện tại, trẻ có thể tìm hiểu mọi thông tin trên Internet nên cách dạy con của bạn phải thay đổi sao cho phù hợp.

IT đã khiến xã hội thay đổi hoàn toàn nhưng lại khiến cho vị trí vốn ổn định của bố mẹ – người có nhiều kinh nghiệm sống – bị lung lay. Trước hết, phụ huynh cần hiểu rõ về sự khác biệt giữa tuổi thơ của mình và của trẻ.

Tuy rằng không thể so sánh với các nước châu Âu, nhưng trước đây Nhật Bản cũng phát triển và đi lên từ xã hội thị tộc – xã hội coi trọng cá nhân, khuyến khích mỗi cá nhân cạnh tranh và phát triển.

Quan niệm của cha mẹ là phải sống như một phần của xã hội, tuân thủ quy định của khu mình sống, tạo lập mối quan hệ với mọi người xung quanh. Nhưng xã hội thời nay đòi hỏi bọn trẻ phải có “cái tôi” – yếu tố mang tính cá nhân và đại diện cho bản thân chúng.

Tính không ổn định này khiến trẻ phải có trách nhiệm nhiều hơn với bản thân mình.

Sự phát triển của IT chính là bước tiến làm thay đổi bộ mặt của thế giới. Thế giới trong thời đại hiện nay đã hiện đại hơn rất nhiều so với thời đại của bố mẹ ngày trước.

Xét trên phương diện cạnh tranh về việc làm, có thể thấy nhiều trường đại học danh tiếng ít nhận sinh viên là người Nhật Bản, mà thay vào đó là mở rộng tìm kiếm và tuyển sinh viên nước ngoài. Thậm chí còn có một công ty phát hành game mặc dù không có quy định sẽ tuyển người nước ngoài nhưng theo kết quả tuyển dụng nhân lực ưu tú cho công ty thì trong danh sách đó tất cả đều là người nước ngoài.

Đó là bởi vì trong chiến lược tuyển dụng cho doanh nghiệp, người ta đang tiến tới mở rộng thị trường, xa hơn nữa là toàn cầu hóa.

Gần đây, ngày càng nhiều công ty có chính sách tuyển dụng nhân lực là người nước ngoài. Thậm chí còn có một công ty lớn có số lượng nhân viên là người nước ngoài lên đến 70-80%. Giống như công ty phát hành game tôi đã đề cập, có thể kết luận rằng nếu cần một nguồn nhân lực ưu tú thì cho dù không có quốc tịch Nhật Bản vẫn sẽ được nhận vào công ty.

Hay nói cách khác, chính sách tuyển dụng như vậy đã khiến cho sự phân biệt về quốc tịch dần không còn quan trọng nữa. Nhờ vậy, quá trình toàn cầu hóa ngày càng được mở rộng.

Vì thế, bạn cần phải biết rằng mình đang ở trong thời đại có những đặc trưng như vậy.

Từ xã hội coi trọng bằng cấp sang xã hội quan tâm “Bạn đã học được cái gì?”

Khi xã hội bắt đầu thay đổi thì cũng là lúc xã hội coi trọng bằng cấp dần biến mất. Nói cách khác, đây là điểm bắt đầu của thời đại mà bằng cấp không còn quan trọng như trước nữa.

Ví dụ, một thập kỷ trước, chỉ cần là sinh viên của đại học Tokyo đã là một điều vô cùng đáng tự hào, có thể tự tin kể về thành tích đó suốt cả đời. Cho dù nhân cách không tốt hay kỹ năng giao tiếp của anh kém thì chỉ cần “là sinh viên đại học Tokyo”, tất cả những khuyết điểm trên sẽ chẳng thể kéo theo một ảnh hưởng xấu nào. Thế nhưng, tình hình bây giờ đã khác trước rất nhiều.

Những trường đại học danh tiếng như đại học Tokyo đã bắt đầu mở rộng tuyển sinh viên nước ngoài cho kỳ học mùa thu. Họ còn tổ chức buổi giao lưu tại Thái Lan với những học sinh THPT xuất sắc. Điều đó cho thấy tình hình đã hoàn toàn thay đổi. Nói cách khác, cho dù đại học Tokyo có nhiều sinh viên ưu tú nhưng tất cả đều là người Nhật Bản thì hiển nhiên là vẫn chưa vươn tới tầm “ưu tú” mà xã hội toàn cầu hóa đòi hỏi.

Cho dù được học tại trường đại học danh tiếng hàng đầu Nhật Bản thì trong cuộc cạnh tranh việc làm hay rộng hơn nữa là trong công việc, những sinh viên này vẫn yếu thế hơn so với lưu học sinh nước ngoài như Trung Quốc, Thái Lan, Việt Nam hay Malaysia, mặc dù làm cho công ty của Nhật Bản nhưng lãnh

đạo lại là người Trung Quốc. Đây thực sự là một vấn đề cần phải suy nghĩ.

Có một cách suy nghĩ đã ăn sâu vào tiềm thức của mọi người: nếu có thể tốt nghiệp một trường đại học danh tiếng, sau đó vào làm tại một công ty hàng đầu thì cho dù chỉ làm công việc đơn giản, họ vẫn được thăng chức theo thâm niên, hết tuổi lao động thì nghỉ hưu. Ví dụ, trong gia đình, bố và mẹ học tại trường đại học hàng đầu rồi làm trong một công ty có danh tiếng bậc nhất Nhật Bản, vì có thâm niên làm việc nên được thăng tiến, hết tuổi lao động thì nghỉ hưu. Tôi nghĩ các bậc cha mẹ nên thay đổi quan niệm này.

Thời đại coi trọng bằng cấp đã dần khép lại. Vậy thì từ bây giờ, thay vì bằng cấp, cái gì sẽ trở nên quan trọng đây?

Điều đầu tiên phải kể đến là xã hội hiện tại coi tri thức là nền móng cơ bản.

Ví dụ, ngay cả những người công nhân, ngoài học kiến thức để phục vụ cho việc chế tạo sản phẩm, họ phải cải tiến kỹ thuật để phù hợp với nhu cầu của thị trường. Không chỉ dừng lại ở đó, họ còn phải thường xuyên cập nhật thông tin, nghiên cứu và mở rộng tầm nhìn ra thế giới. Nếu không làm

được như vậy thì họ sẽ không được làm việc lâu dài trong môi trường cạnh tranh khốc liệt giữa các công ty như hiện nay. Vậy nên, tất cả mọi người phải không ngừng học tập, trau dồi kiến thức cho bản thân. Học tập đã trở thành một nghĩa vụ tất yếu mà ai cũng phải thực hiện.

Đối với người đã đi làm cũng tương tự như vậy. Cách nghĩ “vì đã vào được một công ty lớn nên chỉ cần làm những công việc được giao” là hoàn toàn sai.

Hơn nữa, dù công ty đó có lớn hay không thì ta cũng chẳng thể biết được khi nào nó phá sản, cũng không thể đoán trước được liệu nó có sáp nhập hoặc tái cơ cấu hay không. Thậm chí nhiều nhà tuyển dụng cho rằng nhân lực là công cụ chỉ dùng một lần rồi vứt bỏ.

Trong bối cảnh như vậy, dường như đáp án cho câu hỏi “Bạn tốt nghiệp trường nào?” đã không còn quan trọng như trước nữa. Thông thường những người có lợi thế là những người dù bị một công ty sa thải cũng vẫn có thể phát triển ở các công ty khác. Đó mới chính là những người có năng lực thật sự. Xu hướng tuyển dụng của các doanh nghiệp hiện nay là quan tâm “Bạn đã học được cái gì?” chứ không phải bằng cấp của bạn cao hay thấp.

Câu hỏi đó không đơn thuần là hỏi bạn đã học gì trong suốt bốn năm đại học, mà xa hơn, người ta đánh giá cao những gì bạn học được trong trường đời. Khi ra trường bạn vừa làm việc ở công ty vừa tham gia hoạt động tình nguyện cho nơi mình ở, hoặc áp dụng những quy định của công ty vào việc học ở trường đại học... Nói tóm lại, nhà tuyển dụng sẽ đánh giá ứng viên trên nhiều phương diện và góc độ khác nhau.

Hay nói cách khác, chính vì đây là xã hội coi kiến thức là nền tảng nên hoạt động học tập suốt đời sẽ được đặt lên hàng đầu.

Có thể nói, thay vì chú trọng bằng cấp, xã hội ngày nay coi trọng những gì đã thu nạp, lĩnh hội được trong trường học và ngoài xã hội. Sau khi nghỉ hưu, người ta vẫn trau dồi kiến thức, từ đó xây dựng nên xã hội mà mọi cá nhân ở mọi lứa tuổi đều có thể giúp ích cho xã hội nhờ vào việc học tập suốt đời. Nếu làm được như vậy thì chẳng phải sẽ xây dựng được một xã hội mà mọi cá nhân đều có được hứng thú học tập cho tới tận cuối đời hay sao?

Như vậy, chỉ xét về phương diện “tri thức” đã có sự khác biệt rất lớn giữa thời đại mà con cái đang sống với thời đại của bố mẹ. Ở thời của bố mẹ, có một

quy luật là “Nếu vào được trường đại học danh tiếng thì sẽ tìm được việc làm trong những công ty lớn”. Nhưng ở thời đại hiện nay, có lẽ quy luật đó không còn đúng nữa. Quan niệm “phải cố ép nó học, nhồi nhét thật nhiều kiến thức vào đầu” cũng dần mất đi.

“Việc ép trẻ học với mục đích duy nhất là đạt kết quả cao trong các kỳ thi khó có thể bồi dưỡng năng lực sinh tồn ngoài xã hội cho chúng. Nếu các bậc cha mẹ luôn đặt nặng vấn đề học vì bằng cấp thì sẽ chỉ gây ra áp lực học hành cho trẻ mà thôi. Việc làm này hoàn toàn không tốt với trẻ.”

Nếu cứ bó buộc trẻ trong những quan niệm của thời trước thì đó có thể là hành động khiến cho kỹ năng sống của trẻ bị bó hẹp lại.

Thời đại ngày nay là thời đại hạnh phúc vì con người được tự do xây dựng phong cách sống

Hiện nay, không một doanh nghiệp nào có thể đảm bảo “Chỉ cần được nhận vào đây là người

lao động đã có thể yên tâm” hay “Vào được công ty lớn thế này thì có thể yên tâm an nhàn cả đời”. Vậy nên đương nhiên các bậc cha mẹ sẽ cảm thấy lo lắng, bất an về tương lai của con em mình rằng, từ nay về sau con mình sẽ phải làm gì để có thể sinh tồn trong xã hội đầy cạnh tranh này.

Một vấn đề khác khiến nhiều ông bố, bà mẹ trăn trở là từ nay trở đi có lẽ niềm hy vọng con cái có được công việc ổn định tại những công ty lớn cũng sẽ rất mong manh.

Tuy nhiên, nếu chỉ có thể dựa vào chính sức mình để sinh tồn thì chẳng phải đó cũng là cơ hội để bạn được tự do, được làm chủ cuộc đời, có thể làm điều mình muốn mà không bị trói buộc hay sao? Giờ đây, mỗi cá nhân đều có cơ hội bộc lộ hết khả năng của mình và hoàn toàn có thể phát triển trong môi trường xã hội cạnh tranh ngày càng gay gắt.

Từ một xã hội theo chế độ phân chia địa vị xã hội như thời kỳ Edo¹ dần chuyển sang xã hội coi trọng bằng cấp và giờ đây chúng ta đang bước vào kỷ nguyên của “cái tôi” cá nhân. Đây chẳng phải là một điều đáng vui mừng hay sao?

1. Là một giai đoạn trong lịch sử Nhật Bản (1603-1868), được coi là giai đoạn mở đầu cho thời kỳ cận đại ở Nhật Bản.

Nếu cứ hành động theo quan niệm của thời kỳ trước thì có thể vô tình các bậc cha mẹ sẽ khiến cho tương lai của trẻ trở nên mờ mịt. Đừng nhìn vào quá khứ, hãy nhìn vào hiện tại; thay vì tuyệt vọng, bạn hãy đặt nhiều kỳ vọng vào thế giới tự do hiện tại.

Chính nhờ không nhìn vào quá khứ, bạn sẽ có khả năng vượt qua mọi trở ngại phía trước. Tại sao ư? Bởi vì lúc ấy bạn có thể tự tay phác thảo, xây dựng nên xã hội và phong cách sống của chính mình. Bạn cũng có thể tự nhủ rằng mục đích sống của mình là để xây dựng nên một xã hội mà ở đó, bạn có thể phát huy năng lực và tự sáng tạo nên những điều mới mẻ.

Bởi vậy, bạn không được gieo rắc vào đầu trẻ ý nghĩ tuyệt vọng về tương lai của chúng: “Khó mà tồn tại được trong xã hội này con à”, “So với thời của bố mẹ thì bây giờ phải lo lắng nhiều hơn”. Việc quan trọng mà bạn phải làm là hãy thay đổi tư duy, cho trẻ niềm hy vọng về một tương lai tươi sáng – một tương lai mà ở đó trẻ có thể vượt qua bất cứ trở ngại nào.

Và tôi cũng mong rằng các bậc cha mẹ hãy hỗ trợ để trẻ có thể sáng tạo ra cuộc sống cho chính mình, có thể sinh tồn trong thời đại và xã hội như hiện nay.

Bởi vì cái gì phải đến rồi cũng sẽ đến, không thể nào trốn tránh được.

Từ trước đến nay, người ta thường coi trọng khả năng học tập như “Có thể ghi nhớ được bao nhiêu kiến thức, có thể đưa ra câu trả lời đúng trong khoảng thời gian ngắn hay không?”. Nhưng giờ đây, máy tính có thể làm được tất cả những việc đó.

Vì hiện nay thế giới đang trong giai đoạn toàn cầu hóa nên dù sớm hay muộn, trẻ cũng phải bắt tay vào thực hiện các dự án, bắt buộc phải tiếp xúc với rất nhiều kiểu người nên tôi muốn các bậc cha mẹ hãy giúp con mình bồi dưỡng kỹ năng làm việc nhóm, phối hợp chặt chẽ giữa các thành viên trong nhóm.

Ngoài ra, đừng để trẻ quá chú tâm tới những sự kiện và các vấn đề xảy ra trên thế giới thông qua các phương tiện truyền thông. Trước tiên, hãy để trẻ biết phân định đúng sai với cái nhìn sắc bén, có thể suy nghĩ về mọi việc bằng tư duy logic, hình thành khả năng tư duy phản biện. Nói tóm lại, điều quan trọng là phải để trẻ có được khả năng đánh giá, suy luận và trau dồi được khả năng tư duy phản biện. Để làm được điều đó, trẻ cũng cần có năng lực đặt câu hỏi “tại sao” cho các vấn đề xảy ra trong cuộc sống.

Ngoài ra, trẻ cũng cần có tư duy sáng tạo, khả năng truyền đạt, khả năng nhìn thấu các vấn đề và có thể giải quyết chúng một cách linh hoạt. Tóm lại, có hai điều quan trọng cần lưu ý: *dựa trên trí tưởng tượng phong phú của trẻ để phát huy óc sáng tạo và bản thân trẻ có lối tư duy, phân tích và giải quyết vấn đề như thế nào.*

Hai điều trên cũng cần thiết đối với các bậc phụ huynh thời nay. Hãy vứt bỏ nỗi lo lắng, bất an để cùng con hướng tới một thế giới mới, một cuộc sống mới. Bạn có thể làm được việc này chứ?

Hãy cùng trẻ suy nghĩ làm thế nào để tồn tại được trong xã hội hiện đại

Làm thế nào để xây dựng nên một thời đại mới? Đây là vấn đề đáng suy ngẫm, không chỉ riêng với tuổi dậy thì. Bạn đừng cho rằng vì đây là thế hệ của trẻ nên trách nhiệm chỉ thuộc về chúng, mà người lớn cũng cần phải có cách sống và suy nghĩ phù hợp với thời đại hiện nay, phải cùng con góp phần vào sự nghiệp phát triển của xã hội hiện tại.

Có thể nói người lớn và trẻ em chính là những người bạn đồng hành thân thiết của nhau, vừa cùng nhau tạo lập nên thế giới hiện tại, vừa nắm tay nhau hướng về tương lai. Vì vậy, người lớn không nên

quyết định mọi việc mà phải cùng trẻ đối mặt với khó khăn, vất vả để tiến lên. Tôi nghĩ, nếu làm được như vậy thì chúng ta sẽ chung tay xây dựng nên một xã hội đầy màu sắc.

Nếu không tạo lập được giá trị quan và không có khả năng làm việc nhóm thì bạn sẽ không thể tham gia vào công cuộc xây dựng xã hội. Vậy nên, nếu bạn sở hữu một năng lực nào đó, bạn đã có thể góp sức xây dựng nên xã hội thời nay.

Một người ở thời kỳ Edo nếu sinh ra trong gia đình có truyền thống võ sĩ thì sẽ làm võ sĩ, sinh ra trong gia đình thương nhân thì sẽ trở thành thương nhân. Đây là quy luật ở thời đó. Hơn nữa, dù người ta có yêu nhau sâu đậm thế nào mà không cùng đẳng cấp xã hội thì cũng sẽ không thể được kết hôn. So với thời Edo thì hiện nay xã hội Nhật Bản đã trở nên tự do hơn và có thể từ nay về sau sẽ càng tự do hơn nữa. Điều này không chỉ đúng với đất nước Nhật Bản mà còn đang vượt qua ranh giới giữa các quốc gia để vươn ra thế giới.

“Sẽ chẳng nơi nào thú vị được
bằng một thế giới phát triển, văn

minh nhờ vào sự phát huy khả năng sáng tạo, năng lực quyết đoán và phân định mọi việc của mọi cá nhân. Vì vậy, tôi mong các bậc cha mẹ hãy mang trong mình ý chí quyết tâm, phát huy mối quan hệ tương trợ với trẻ để cùng nhau xây dựng nên kỷ nguyên mới. ”

Các bậc phụ huynh hãy nuôi dưỡng ước mơ về một thế giới tốt đẹp, nói với trẻ rằng “Nếu xã hội trở nên như vậy thì thật tốt quá con nhỉ!”, “Nếu chúng ta có thể giúp ích cho xã hội thì thật là tốt!”. Đương nhiên, cả bố và mẹ cũng cần phải có cách suy nghĩ và ước mơ giống như vậy.

Với lứa tuổi teen đang trong giai đoạn tìm kiếm và hình thành kỹ năng sống đúng đắn, tôi mong các bậc phụ huynh sẽ là người giúp con em mình có niềm tin vào tương lai, là người phác họa nên thế giới tốt đẹp trước mắt trẻ.

NHÀ XUẤT BẢN PHỤ NỮ
Trụ sở chính: 39 Hàng Chuối, Quận Hai Bà Trưng, Hà Nội.
Tel: (04) 39717979 - 39716727 - 39710717.
Fax: (04) 39717980
E-mail: nxbpnhu@vnn.vn

Chi nhánh: 16 Alexandre De Rhodes, Quận 1, TP. Hồ Chí Minh.
Tel: (08) 38294459 - 38234806.

KHI CON DẬY THÌ, BẠN SẼ LÀM GÌ?

Chịu trách nhiệm xuất bản:
Giám đốc - Tổng biên tập
KHÚC THỊ HOA PHƯỢNG

Biên tập: **LÊ THỊ HẢI YẾN**
Sửa bản in: **HUỆ PHAN**
Bìa: **THIÊN THANH**
Trình bày: **VŨ LỆ THU**

In 3.000 cuốn, khổ 13 x 19 cm tại Công ty TNHH In TM&DV Nguyễn Lâm.
Địa chỉ: Số 352, Giải Phóng, Quận Thanh Xuân, Hà Nội.
Giấy chấp nhận đăng ký xuất bản số: 926-2016/CXBIPH/2-18/PN ký ngày 4/4/2016.
Quyết định xuất bản số: 181/QĐ-PN, cấp ngày 05 tháng 04 năm 2016.
ISBN: 978-604-56-3406-6
In xong và nộp lưu chiểu năm 2016.

CÔNG TY CỔ PHẦN SÁCH ALPHA

www.alphabooks.vn

TẠI HÀ NỘI

Trụ sở chính: 176 Thái Hà, Đống Đa, Hà Nội

*Tel: (84-4) 3 722 6234 / 35136 *Fax: (84-4) 3 722 6237 *Email: info@alphabooks.vn

Phòng kinh doanh: *Tel/Fax: (84-4) 3 773 8857 *Email: sales@alphabooks.vn

TẠI TP. HỒ CHÍ MINH

Văn phòng đại diện: 777 Lê Hồng Phong, Phường 12, Quận 10, TP. Hồ Chí Minh

*Tel: (84-8) 38 621 508 | (84-8) 38 621 509

Naoki Ogi

(sinh năm 1947)

Là tác giả của rất nhiều đầu sách với nội dung liên quan tới giáo dục trẻ em. Ông từng bày tỏ rằng, trước khi đến với nghề viết sách, ông mong muốn trở thành một giáo viên giống như mẹ của mình. Nhưng khi đã là một thầy giáo, ông cảm thấy rằng “Nếu chỉ là giáo viên thì sẽ không thể thay đổi được thực trạng giáo dục hiện nay”. Chính điều này đã dẫn dắt ông đến với lĩnh vực viết sách kỹ năng dành cho các bậc phụ huynh. Không chỉ vậy, ông còn là một nhà phê bình xuất sắc từng đạt rất nhiều nhiều giải thưởng lớn.

“Một ấn phẩm tuyệt vời ẩn giấu vô vàn bí mật trong cách thấu hiểu tâm lý tuổi dậy thì.”

Trẻ em trong độ tuổi dậy thì với thế giới của những tư duy đầy phức tạp sẽ luôn tranh cãi, lý luận với bố mẹ đến cùng. Đối với người lớn, trẻ nói gì cũng chỉ toàn là những điều vô lý. Song, các bậc cha mẹ cần thấu hiểu những suy nghĩ của con mình để có những cách ứng xử phù hợp trong mọi tình huống giao tiếp với con.

Trái tim bao la, thấu hiểu của cha mẹ sẽ khiến trẻ cảm thấy an tâm hơn, bởi đó là nơi chúng có thể trút bỏ những trức trặc gặp phải trong lứa tuổi dậy thì.

Khi con dậy thì,
bạn sẽ làm gì?

CÔNG TY CỔ PHẦN SÁCH ALPHA

Trụ sở chính: 176 Thái Hà, Đống Đa, Hà Nội

Tel: (04) 3722 62 34

Chi nhánh TP. HCM: 777 Lê Hồng Phong, P.12, Q.10, TP. HCM

Tel: (08) 3862 15 08

www.alphabooks.vn | <https://www.facebook.com/alphabooks>

Tìm mua ebook của Alpha Books tại: waka.vn, mikiapp.com, Alezaa.com

Khi con dậy thì...

ISBN: 978-604-56-3406-6

8 936066 700634

Giá: 69.000đ